

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem
omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S.
Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum
triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Homilia XXXV. De Missis Ministris &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53104)

HOMILIA XXXV.

DE MISSIS MINISTRIS &c.

Quinto die Lunæ Quadragesimæ.

Miserunt Principes & Pharisei Ministros ut apprehenderent Iesum. Ioann. 7.

¶

ESTERNO Evangelio nobis Ecclesia asseveravit Christi mortem non eius esse peccatis imputam; iam, quæ nulla habuit, sed nec habere potuit, at nostris.

Hodierno verò nos instruit, eius mortem fuisse voluntariam, & quod si nollet ipse, nedum manibus Iudæorum occideretur, sed nec haberent vel capillum tangendi potestatem. Conscripsit hoc D. Ioannes, in quo diuinus ille historiographus nobis occursum spectandum offert infernalis malitiæ cum diuina sapientia, in quo hæc gloriosa superior euasit triumpho: illa verò pudore & ignominia confusa arenæ cessit. Vero certius erat sic futurum, cum mille abhinc annis Spiritus Dei futurum esse decreuera: *Sapientiam non vincit malitia. Partes suas agunt Pharisei, ut filij diaboli, & proponunt manus Christo iniicere violentas, illumque capere. Similiter & Christus suas peragit: scilicet non hoc illis permittit sed summo eos pudore confundit. Concionabatur in templo Saluator, & conuicta Pharisæorum malitiæ, tum illorum contra se propositas refellit calumnias, tamque subtiliter, ac diuine prædicat, ut turba non modica, imo pars eius plurima veritatis eius virtute superata in eum crederet quasi iam eos Christus in triumphum duceret conuictos, totum cogunt concilium, & concludunt suos illi mittere apparitores ac ministros, ut illum capeperent, vincuntque adducerent. Accurrunt magno bombitu & fastu ministri, eò accedunt ubi Dominus Iesus prædicabat, qui continuo ad eos conuersus sic ait: Iam noui quæ veniatis intentione, & quo fine vos Domini vestri miserint: nimirum ut me captiuum comprehendatis. Reuertimini ad eos & dicite: quod si ipsi consentur me comprehendere, ego nolim adhuc comprehendere: ipsi vel inuitis vel consentientibus: ad-*

huc modicum in mundo victurus sum, & quando voluero, & venerit hora, mihi à Patre meo præstituta, qua mihi sit moriendum, & ad cælos emigrandum, tunc illis licentiam impetiar, ut sua de me compleant occidendo desideria. Dum Dominus hæc illis verbis loquitur, prædicans, suæque diuina efficax potestate, sic eorum corda permouit: ut illi ipsi tantum eius amore feruerent, ut ad Dominum suos regressi, illisque quærentibus: *Cur non adduxistis eum?* Responderunt: *Hæc eum vos via capite: Non est hic homo, qui capiatur, quinimo nos ipsi eius sumus amore capti, eumque nobis in magistrum adopiamus, nunquam etenim sic homo in mundo loquutus est. Concionem suam Christus toto festiuitatis septiduo, protraxit & ultimo qui cæteris erat solemnior, extollens vocem altius inuitauit omnes ad gratiæ suæ diuinæ fluenta, eorum manifestans originem, acque exclamans. *Qui sitit veniat ad me & bibat.* Cum autem illi talibus potiti non sint aquis, accurramus nos etenim de illis secuti sumus ab eo recipiendis, qui tanta hæc aquas offert voluntate, talesque nobis erunt Mariæ Virginis intercessione. *Aue Maria.**

§. 1. *Illustrior multo fuit victoria, quam hodie Christus refert ab inimicis suis; quam illa famosa Theodosij: eamque David celebravit.*

D iuus Augustin. felicissimo natus ingenio 2 50 censuit merito celebrari victoriam quam L. 5. de ci. Imperator Theodosius retulit de Eugenio. c. 26. mo, quam vt pote miraculosam exaggerat sua Tom. 5. doctus eloquentia Diu. Ambrosius. Erat Theod. AMBR. doctus pietate & religione Princeps nemini se Epi. 58. ad eundus, ita Romanæ Ecclesiæ eiusque censuris Theodosius subditus, prout perspicuum est in illa submissio sum Im-

peratorē. ne, quam nullus hominum ignorat enia D. Am-
 brofio Pontifici humilis parat. Quid iustitiam
 Tom. 5. ipse Dnus Ambrosius eius religiosa humilita-
 I. te mirabilis est. Cum exercitus Ecclesiastica dis-
 Theodo- plina sic egi penitentiam, ut Imperatorum celsi-
 sif de Eu- tudinem pro illo populus orans, magis fieret viden-
 genio vi- do profertam quam peccando timeret iratam. In
 dotia praclara. eum bella mouit iniusta Tyrannus Eugenius,
 eumque tanto copiarum inmero aduersus est vt
 non sine ratione timeret Theodosius. Nihilomi-
 nus vt Princeps verè Christianus ad orationē
 confugit, supplicem à Deo poscens auxilium, quod
 illi Deus eximium adeo concessit & manifestū,
 vt in ipso feruentiori conflictu, tantum subito
 ventos exutrerit, vt illæ ipse sagittas quas ad-
 uersarius exercitus contra Theodosium emitte-
 bat, in eos reuiderent, qui eas expulserant, id-
 que tanta vi vt aduersarios prosterneret, viribus
 destituerent vulneratos. Hæc historia (sic
 D. Augustinus) ita per omnium ora volitauit, vt
 illam mihi testari sint, qui prolio præcenses in-
 terfuerunt adeoque per orbem celebris fuit vni-
 uersum, vt eam ipsi Gentiles decantant Deum
 Theodosij summi per laudibus extollescentes, in
 tantum vt ipse Claudianus Poeta Gentilis, &
 à fide nostra alienus hæc illis elegantibus ver-
 sibus cecinerit.

*O vnum dilecto Deo, cui militat arbor
 Et coniuuati veniunt ad classica venti.*

Profecto præclara fuit hæc victoria, vt ipsa te-
 la ab inimicis contorta in Theodosium, venti
 flamine tanti vi contra illos retorquerentur, vt
 eis oculos eruerent, corda transfoederent, & tur-
 piter deiectos eos interimerent. Si quis in alter-
 rum tormentum exploderet, & manifestè ad o-
 culum videretur, quod alter solo suo halitu il-
 lud repererit, & gladium in eum retorque-
 ret, qui illam emisisset, idque tanta vi, vt alium
 solo prosterneret: victoria foret hæc omnimo-
 de eximia.

II. Sed insignior multò fuit illa victoria, quam
 Sed Chri- hodie Christus obtinuit de maledictis Satana
 sti de legionibus, quæ contra eum conuocant concili-
 Pharisæis lium. In eum emittunt apparatus, ministros,
 multos prætorianos, vt illi manus iniiciant, & ligatum
 præclara. adduceant: Dominus autem solo oris sui spiritu,
 vnico verbo, quo illos alloquitur, eos retorque-
 bat, vt ipsos percutiant Pharisæos: sic vt iisdem
 telis, quæ vibrauerant, ipsi vincantur, ipsi confun-
 dantur, ipse Christus victoria triumphet glorio-
 sus: Miserunt ministros. Gloriat Deus, se hostes
 suos propriis armis debellare. Quando Iethro
 filia sua comite, ac nepotibus venit visitaturus

Moysem, iam de Amalecitis hostibus triumphan-
 tem, introduxit, cum Moyses in tabernaculum
 suum, totamque narrauit ei feriem rei gestæ in
 Egypto cum Pharaone: quo audito supra mo-
 dum gauisus est Iethro atque: Nunc cognoui quo-
 niam magnus Dominus, super omnes Deos: eo quod
 superbo egerint contra illos. Legunt Hebræi vt
 aduertit Caietan. Quia iure, quam impie egerunt
 super ipsos. Et nota, quod illud: Impie egerunt, in
 Hebræo significat: Studiose impietatem exercere,
 iud consilium: Venite sapienter &c. Aquis etenim
 conati sunt populum demergeri: sed aquis
 illis, eos ipsos profocauit, qui hanc moliebantur
 necem, sic vt illis resistere nequiverint, unde illi
 perierunt in ipsis nilem aquis submersi. Non
 in illi, vt dixit Lycopius, legunt: Quoniam ea res,
 qua in solebant ipsi super eos, scilicet irruer. Et ea
 de causa hostias Deo & sacrificia immolant: e-
 rat enim sacerdos & cum esset Rex Madian, &
 fuisset idololatra, hæc Dei potestas illum in
 summam rapuit admirandem: Obvult ergo Ie-
 thro cognatus Moysi holocausta & hostias Deo. Pri-
 mum etenim holocaustum quod inuenio obla-
 tum post ingressum filiorum Israel in Egyptum,
 eiusque egressum, fuit illud Iethro, ob concessam
 à Deo victoriam Moysi contra populi sui
 aduersarios, eorum venite armis, quibus Dei po-
 pulum oppugnant.

Habes hic tancente David, quibus Deus cele-
 bres suos efficit triumphos: Gladium enaginat
 uerunt peccatores, & intenderunt arcum suum, vt
 decipiant pauperem, & inopem. Eduxerunt gla-
 dium suum, & arcus intenderunt contra Chri-
 stum pauperem. Ne timeatis: in illos hæc arma
 retorquebit: Gladius eorum inuert in corda ipso-
 rum. Illud Intra vim habet futuri, c. d. Intra-
 bit hoc est eodem ipse gladio cor illis transuerbe-
 rabit, quo non minus illustrior eius futurus est
 triumphus, quam ille quem David tenuit de gi-
 gante, dum propria illi machara caput abscedit.
 Ex verè, si Claudianus Misarum gratia instru-
 ctus (sic humanitatis loquuntur auctores) ele-
 ganter triumphum celebrat Theosij, non mi-
 nori Rethorices celestis eleganti Dimio spiri-
 tu imbutus celebrat illum Christi David, in
 illo versu quem alius expendit: Dum superbor
 impius incenditur pauper, comprehensum in con-
 silijs quibus cogitant. Quamto superbius feruet im-
 pius in pauperem, tanto pauper incenditur fer-
 uentius, & suis ipsi consilijs colligantur & con-
 stringuntur quæ subdoli texerunt: familiari-
 ter notum est nomine impij capi posse concili-
 lium, quod hodie conuocant Principes illi
 Christi

Ex 18

Pf. 36. 14

Psa 9. 13

Chri capiti insidiat: etenim si sit ille impius, qui patri suo Deo contumax resistatur, optimè tale conuenit nomen illis, qui sic formaliter in ipsam personam insurgunt diuinam. Notandum autem quod quamuis in prioribus verbis loquatur in singulari, dicendo, *Impius*, quatenus uirtutem denotet concilij postmodum tamen loquitur de eis in plurali, ut ostendat huic multos interuenisse concilio.

L. 6. morca. 4. Zach. 9. 9.

Amos 2. 6

IV. Christus antonomastice dicitur pauper.

V. Similitudo,

Colof. 1. 5

Pauiter manifestum est, interprete Diuo Gregorio sub nomine pauperis à Prophetis declarati Christum. Sic eum ostendit Zacharias: *Ecce Pax tuis, & ipse pauper.* Hoc nomine compellat eum Amos: *Vendiderunt pro argento iustum, & pauperem pro calcamentis;* & ut talem declarauit eum Apostolus dum ait: *Qui propter nos egenus factus est;* & optimè hoc dicere potuit: quandoquidem Dominus adeo se pauperem publicauit, ut lateretur, se nec id habere, quod vulpes habent & passerulij; id est quo confugiant, & caput suum reclinent. Superbit igitur, inquit Dauid, impius in pauperem, sed tanto uehementius pauper inciditur. Sumitur ab eo metaphora quem odor offendit suauissimi rosarij, seu florum manipuli, vel lux carbonis ardentissimi: quanto namque studiosius conatur lucem eius præfocare, tanto crescit lux, & splendet illustris; odorique florum manipuli percipitur fragantius.

Pauper erat Christus florum manipulus, ex bonis omnibus, quæ Deus possidet. collectus, Diuinitate, humanitate, gratia, gloria, potentia & scientia: *In quo inhabitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter.* Erat carbo in quo diuinitatis ignis magis penetrauerat humanitatem, quam ignis naturalis carbonem iam ignem ardentissimum: ex quo tantorum mirabilium lux oriebatur in operibus eius, tantæque in uerbis splendor sapientis. Impium Phariseorum concilium diabolica inflatum superbia, illum conatur extinguere, sustant, suos mittendo herodes, Euro uelocios, eum apprehenduros, conati carceribus eum coartare, quatenus sic lucem eius obtenebrarent, ut Herodes lucem illam extinxit Ioannem Baptistam, sed eo ipso pauper splendidior incenditur, lux eius clarescit angustibus: eius lumen clarius augetur, eius odor amplius tanto diffunditur: etenim illi ipsi, qui in eum missi fuerant, reuertuntur facti illius potentis tubicines, & celestis eius sapientis præcones: in pleno namque concilio protestantur, & constantè asserunt: *Numquam sic locutus est homo: quasi reipsa* (interprete D. Aug.) fatebantur in eo supra hominem quid esse. spectandum, eius

que vires, diuinas esse: cum corda nouerit sibi conciliare, His igitur miseris illi suis in concilijs comprehenduntur, uisque laqueis illaqueantur: Saluator autem noster tanto triumphat illustrior. Hoc est quod Dauid subiungit: *Comprehendantur in concilijs quibus cogitant.*

Tangere videtur sententiam illam Eliphaz Themantes potentia & sapientia clarissimi, qua VI. declarat, in quo Deus suam præcipue manifestet Christus omnipotentiam, & illam impletam ostendit Apostolus in operibus Christi ut notat D. Chryostomus, postquam enim præclara multa de potentia Dei disseuerat, quâ momento temporis eorum cunctas euerit malorum astutias: *Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus D. C. R. eorum, quod caperant* (annectit) *Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium prauorum* 1. ad Cor. dissipat. Verbum illud *Apprehendit* in Hebræo Tom. 4. legitur *Lacud*, quod iuxta uerborum nostri Iob. 5. 12. Pagini, militare est, & significat accipere, non utrumque sed utrumque, modo quo ciuitas vide Piobfella apprehenditur. Sic constat ex multis *Salm. 101. c. x. scilicet locis n. Exploratores ceperunt uicibus eius. c. Dauid cum dimicasset cepit Babbab, 22. q. d. Inicit Deus manus, subicit, vincitque mundum. Deut. 2. 33. In Hebræo illa præpositio in idem est ac Per: ut dixit Iacob: *In baculo meo transfui Iordanem.* Et Gen. 32. 10. Apollolus: *Locutus est nobis in filio, q. d. vincit illas & subiugat astutiarum suarum propriis armis: In astutia eorum.* Hoc est, eadem sumens, media quæ ipsi parauerant & conuoluerant, illa contra ipsos retorquendo.*

Notauit antiquus auctor ille Seruius quod quotquot fuerunt scriptores in re militari scribenda insignes, ut publicè notum & acceptè statuerunt: hanc ceteris præcellere uictoriam, quâ suo propriis armis, scutis, & hastis inimicorum ipsi subiugantur, vincuntur, & occiduntur, quando quis extorto è manibus aduersarij scuto, eodem se protegens proferat feritque aduersarium: *Qui scripserunt de arte militari, dicunt summum esse genus diuitiarum: quatenus calcato umbone aduersarij, se in hostilem clypeum erigit miles, & contra hostis vulnerat terga.* Deinde idcirco David aiebat, nulla posse comparari arma pladio illi, quem de vagina gigantis eduxerat: *Non est huic alter similis.* Etenim in arenam descendens duello ferocem illum barbarum oppugnaturus, eum illi uictor abstulit, eodemque caput prostrati detruncauit.

VI. apphēpostolus in operibus Christi ut notat D. Chrydit sapieostom. postquam enim præclara multa de potentia Dei disseuerat, quâ momento temporis eorum cunctas euerit malorum astutias: *Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus D. C. R. eorum, quod caperant* (annectit) *Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium prauorum* 1. ad Cor. dissipat. Verbum illud *Apprehendit* in Hebræo Tom. 4. legitur *Lacud*, quod iuxta uerborum nostri Iob. 5. 12. Pagini, militare est, & significat accipere, non utrumque sed utrumque, modo quo ciuitas vide Piobfella apprehenditur. Sic constat ex multis *Salm. 101. c. x. scilicet locis n. Exploratores ceperunt uicibus eius. c. Dauid cum dimicasset cepit Babbab, 22. q. d. Inicit Deus manus, subicit, vincitque mundum. Deut. 2. 33. In Hebræo illa præpositio in idem est ac Per: ut dixit Iacob: *In baculo meo transfui Iordanem.* Et Gen. 32. 10. Apollolus: *Locutus est nobis in filio, q. d. vincit illas & subiugat astutiarum suarum propriis armis: In astutia eorum.* Hoc est, eadem sumens, media quæ ipsi parauerant & conuoluerant, illa contra ipsos retorquendo.*

En

En tibi ait Sapientissimus Eliphaz, in quo sua demonstrat omnipotentiam, quod scilicet. *Apprehendit sapientes in astutia eorum, hoc est interpretate D. Chryloto. In suis armis eos subigit. Hoc sape*

D. Chr. Hu. 10. 1st. Tom. 4. Li. 6. mor. cap. 12. 13. multorum opera contra Salvatorem, ipse Salvator eos apprehendit, eorum sibi corda & voluntates subegit, & per eos, ipsos Principes rubore confudit. Non incongrua est lectio Divi Olympiodori, a qua videtur continere D. Cypri. nec victoria, non D. Ambrosie. *Qui arguit sapientes in astutia sua: In mentem tibi redeat, quod heri diximus, quod Arguere, significet convincere. Sapientes propriis committit argumentis. O quanta prestatas sapientia insidiis, si per argumentum ab altero propositum, quo te criminis alicuius reus committat, adeo nervoso, vt nullum suo iudicio responsum admittet, tu eodem pravaleus evidenter illi probares, te ab omni scelere liberum, illum vero totius culpæ reum, meritoque damnandum.*

VIII. Talis fuit confudit. Non incongrua est lectio Divi Olympiodori, a qua videtur continere D. Cypri. nec victoria, non D. Ambrosie. Qui arguit sapientes in astutia sua: In mentem tibi redeat, quod heri diximus, quod Arguere, significet convincere. Sapientes propriis committit argumentis. O quanta prestatas sapientia insidiis, si per argumentum ab altero propositum, quo te criminis alicuius reus committat, adeo nervoso, vt nullum suo iudicio responsum admittet, tu eodem pravaleus evidenter illi probares, te ab omni scelere liberum, illum vero totius culpæ reum, meritoque damnandum.

Memineris eius quod contigit in causa sanguinis Susannæ pudicissimæ. Perverti eam insimulant seniores populi Iudices adulterij, argumentum autem fortissimum contra eius honestatem producebant ex horto & arboribus, testantur quod illam in flagranti delicto in horto inter spinas arborum umbras reperissent, sic vt ipsi soli eam potuerint intueri. Efficax argumentum, & facile creditu, cum delicti locum inter arbores designent. Ingreditur Daniel divino numine affatus, & ait: Adduc illos ad me, ipse illos evidenter mendacij rearguam, sic vt Susanna ab omni flagitio innocens absolvatur, illique totius flagitij compositores morri adiudicentur.

IX. Talis & Daniel in ti quod illam in flagranti delicto in horto inter spinas arborum umbras reperissent, sic vt ipsi soli eam potuerint intueri. Efficax argumentum, & facile creditu, cum delicti locum inter arbores designent. Ingreditur Daniel divino numine affatus, & ait: Adduc illos ad me, ipse illos evidenter mendacij rearguam, sic vt Susanna ab omni flagitio innocens absolvatur, illique totius flagitij compositores morri adiudicentur. Quomodo? Illis ipsi arboribus. Virum accedant: primum interrogat. Dico tibi, si crimen videris inter arbores committit: sub qua, precor, arbor? Respondet hic sub pruno, alter vero sub scino. Audistis ex ore proprio mendacium: cum vnus testetur sub pruno, alter sub scino? Arbores illæ quas volis sumpstis ad probationis argumentum, ipse sunt, quæ punitendam vestram detegunt nequitiam, & perfidam produnt evidenter passionem. Sic igitur illos conuicit, confudit, morteque damnant, Susannam ab omni scelere immunem, pudicitie exemplar absoluit.

Eodem profecto modo Christus hodie Principes illos propriis argumentis conuicit & medius, & ipsi ministrorum arguit arboribus: illas Hieron. Bapt. de Labruca Tom. III.

etenim, quas ipsi proferunt, vt constet omnibus Christum reum esse vinculorum & carceris, & ministros quos Christo capiendo delinunt, ipse Christus assumit, quibus suam euidenter probet iustitiam, & ex æquo cõuenire, vt ipse prædicet, ipse vivat, ipse doceat: graue nimis esse flagitium velle illi manus iniicere trunculentas tantorum auctori beneficiorum, illi os occidere, ex quo celestis adeo doctrina manat auditoribus. Vnde diuina sua fretus potentia illos commouet, & ad Phariseos remittit, vt ipsos adeant, & elata voce fateantur quod. *Nunquam sic locutus est homo.* Quo factio tanto sunt pudore confusi, percussis, prostrati, vt teste ipso Evangelista, continuo ex Consistorio discesserint, nec in illo morari sint ulterius, nec sua prosequi fraudum machinamenta tentauerint: *Et reuersi sunt vnusquisque in domum suam: & oraculum impletur eiusdem Eliphaz: postquam enim dixerat: Comprehendit sapientes in astutia sua, subiecit: Et consilium pravorum dissipat.* Quod Symmachus legitur *Disturbat.* Etenim perspicue eorum dissolvens rethoras, tantam excitauit in concilio turbationem, vt planè illud dececerit, singulis ad sua abeunatibus & per varia diuerticula, sicut in causa adulteræ disingentibus.

§. 2. Hanc Christi victoriam eleganter cecinit Abacuc propheta, & mirabili celebrauit mysterio.

Celebris est adeo hæc Christi victoria, vt mihi persuadeam, quod in particulari voluerit illam Spiritus Sancti ore vatis Abacuc decantari in illo solemnî Cantico, quod de triumphis Christi composuit. Quantum spectat intentionem prophete variari video opinionem nonnulli credunt quod pro gloria Dei celebrare voluerit prodigiosa facinora, quæ fecit dum filios Israel de seruitute vindicauit Aegypti; quidam arbitrantur illa tantummodo, quæ in hoc Christo sunt propria, decantari. Porro certius est, quod ambo predicare voluerit, illa per allusionem ad hæc, & illa quidem vt horum figuram, & in his completa: vnde aliquando loquitur de præterito, velut de præteritis, alias in futuro, velut de futuris. Sic opinatur Diuus Augustinus qui data opera totum hoc Canticum explanauit, est autem hoc Canticum adeo mysticum, vt etiam omnes totius orbis Oratores, qui fuerunt, & erunt, in vnum conuenirent, non possent elegantius & ma-

H h h & ma-

& magis propriè triumphos hos explicare my-
steriosos: licet loquatur per metaphoras & Hie-
rolyphica.

Primum exorditur declarans, quis iste sit Do-
Abat. 3. minus veniens in mundum: *Deus ab Austro ve-
nit, & sanctus de monte Pharan.* Legunt Septua-
ginta. *A monte vmbroso & condenso,* quam lectio-
nem sequuntur Græci Patres, imo & Ecclesia

I. I. Christus latina in officio Parascæves: *Deus* (inquit) *ab Au-
stro venit*, id est à meridie: & *sanctus de monte
vmbroso & condenso*, de pomario celeberrimo.
Austro Videntur hæc sibi contradicere: pars enim meri-
venire ve dionalis, pars est lucis & claritatis illustrior. Si
Dens, & ex illa parte prodeat: qua veritate dicit, quod de
à monte monte descendit vmbroso & condenso? Magnū
vmbroso hic latet mysterium, & his voluit metaphoricis
vt homo personam nostri Salua oris exprimere venien-
tis: est etenim verus Deus, & verus homo, & si-
cut hæc nature sunt distinctæ, sic eum introdu-
citur diuersis partibus orientem. Primus egres-
sus est ab Austro & meridie clarissima, id est ab
intellectu Patris æterni, ex quo procedit & nas-
citur verus Deus: *Deum de Deo, lumen de lumi-
ne.* De hoc Austro fulgentissimo descendit verus
Deus, & dicere potest: *Ego ex Deo processi, &
veni.*

III. Secundus egressus est de monte vmbroso, cō-
denso & arboribus confuso, hoc est de Virgine
D. Virgo sanctissima, quam eleganter appellat montem, ob
mons di- eius altitudinem cui conuenit illud de psalterio:
eitur vmb- *Mons Dei, mons pinguis, mons coagulatus, mons pin-
biolus. guis, mons in quo beneplacitum est Deo habitare
Ps. 67. 17. in eo.* Mons hic est condensus omnigenis vir-
tutum, donorum ac gratiarum confusus arbori-
bus vt profani possit: *In me omnis gratia, via &
Fec. 24. 25. veritatis: In me omnis spes vita & virtutis.* Opti-
mè confusum arboribus inuenit eam Angelus,
quando eam salutauit: *Aue Maria*, fuit mons hic
vmbrosus: eum etenim Spiritus S. obumbravit, vt
in eius visceribus Dominum hunc produceret.
Iuu. 7. 35. sic illi promittit Angelus: *Spiritus & superueniet
in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Proprie-
tatem, qua loquitur, aduerte: cum enim idem sit
Dominus hic, loquitur diuersis illam cōpellans
nominibus: secundum quod procedit ab Austro,
vocat eum Deum: *Deus ab Austro venit*, secun-
dum quod procedit à monte vmbroso, dicitur
sanctus: *Sanctus de monte vmbroso*: quia secundū
quod procedit à Patre: verus est Deus, & secun-
dum quod procedit ex Matre, sanctus est, cō-
ceptus ex opere Spiritus San. conformiter verbis
Angeli alas exposuit: *Ideoque & quod nascetur
ex te, sanctum.*

Illum propheta contempletur iam natum in IV.
mundo, eiusque glorias spectat & trophæa, quo Christi
circa sic addit: *Operuit caelos gloria eius: & laudis nauis
eius plena est terra.* Quanto lumine cæli, quan-
ta splendens claritate: Quam celestibus terra tur-
latur laudibus Angelorum, adeo diuina psal-
lentium melodia, vt totam impleant terram in-
tonando: *Gloria in Altissimi Deo, & in terra Luc. 14.*
pax hominibus bonæ voluntatis: Illico oculos suos
ad alium Christi deflectit triumphum, eum-
que his verbis clarius indicat: *Splendor eius vt
lux erit, cornua in manibus eius, ibi abscondita est
fortitudo eius.* His verbis confidat ipsum, qual-
iter præsepis conclusus angustis, fœnoque
iaceas tremulus, lucem suam mittat ad Orien-
tem, qua Reges Magos illuminet: cœnæque
manus eius fontes adeo (hoc enim phraſi
Hebraica signatur per *Cornua in manibus eius*) vt
ex illo stabulo ipso adducat subactos, & sub-
ditos, sic vt prostrati & prouit in eius pueritia
diuinam adiuauerit celsitudinem, in eius pau-
peritate cœlestes diuitias, in lachrimis eius glori-
am beatitudinis, in eius firmitate diuinam
Patris fortitudinem: etiam *Ibi abscondita est for-
titudo eius.*

Progreditur vltimus, & præclari Regis huius VI.
prosequitur victorias, & quibusdam expositis, a-
liam commemorat, quam vt opinor habemus præse-
præsentem: *Asperxit & dissoluit gentes, & contri-
tunt sunt montes: saculi.* Septuaginta legunt: *Lique-
fecit gentes,* cui lectissimi adhaeret Diuus Augu-
stinus nec incongrua videtur Diuo Hierony-
mo, a. corda liquefecit illis & viscera, vnde con-
titi sunt saculi: montes altissimi. Non poterat a 176. 3.
(si quid sapio) stylo magis proprio & tertiori *Abacuc.*
hodiernam describere historiam. Quales accu-
tunt apparitores, lictores prætoriani, quanto
fatu, fremitu, boatuque turgidi (idcirco di-
cuntur *Gentes*) corde in Christum obdurato
contumaces: eo accedunt vbi Christus prædica-
tioni verbi Dei insisteret, oculos hic suos ad eos
conuertit, & simul ad eos verba sua dirigit diui-
na, eorumque corda instat cœca liquefacit sibi-
que subicit: vt cuique eorum dicere liceret. *Ps. 12. 3.*
*Itum est cor meum, tanquam cera liquefcens in me-
dio ventris mei.* O supremam Dei potentiam! *As-
perxit & dissoluit gentes.* Solo oculorum suorum
intuitu.

Eximiam fuisse notar Spiritus San. vatis Elia 5. VI.
potentiam, qua tantum effecit, vt nullo negotio
potentissimos sibi subiecerit Reges Achab O. Elia lau-
choziam & Ioram filium eius: qua de causa datur po-
hoc illi canit epinicion: *Confregit facile poten-
tiam Eccl. 48. 6.*

etiam ipsorum, vires exerendo, non tantum in eo quod ipsos sibi subiugavit, quantum in eo quod maxima hoc facilitate, nec multa manuum commotione perfecit, imo aliquando, quod magis mireris, sola verbi sui fortitudine. Quanto potiori iure, hoc de Christo decantandum: etenim sola oculorum reflexione leones illos prosteruit rugientes, agnos eos efficit mansuetos, atea liquefacit eorum corda, & amore suo vehementer accendit: *Aspexit & liquefecerunt gentes.* Duritiam emollit, perfidiam convertit, odium, quo flagrabant, extinguit, tenebras illuminat, & leones ferocissimos in agnos transmutat mansuetissimos, inimicos sibi, sui facit amore feruidos, discipulos sibi conciliat & adscribit fidelissimos: itaque ferventiori animo, quo in Christum venerant, ad Principes suos revertuntur & Dominos, linguas suas in laudum eius vertunt instrumenta, facinororum eius facti predicatores, protestati, quod eundem illum non apprehenderint, sed ipsi potius eius essent amore capti, proponentes amodo personam eius esselemque sectari. Quo factum est, ut contriti sint altissimi saculi montes, Principes illi, summique sacerdotes, quorum tunc temporis dignitas ceteris erat eminentior: *Contriti sunt montes saculi.* Contriti sunt, elumbi, exanimis, pudore confusi, ut animus eis vltra non sit quo se Dominus obiciant adversarios. Et ut tales, suas vltra non profecti intentione omnes de consilio veloces evolant, demissa facie verecundi: *Et reversi sunt unusquisque in domum suam.*

VII.
Davidis
cum Lu-
dais col-
loquum.

Psa. 61. 4.

Tali facinori tale competeat supplicium, quandoquidem eum quotiescumque Christum conati sunt illaqueare, semper eventu sinistro res illis cecidisset, idem hodie illis obvenire debuerit. Ne Davidis verba illis appostè dicta trāscamus, & alia quædam die Sabbati præterito discussa. Prophetico lumine cernit illos in concilium convenientes in Christum armatos, & rationes, quas ibidem conferunt, qua ratione illum caperent, & quomodo tandem definiant suos illi mittere lectores, horrendo feroces strepitu, ut eum captivum adducant, utique puniendum: *Quousque irruis in hominem? Interficiis universi vos, tanquam parietem inclinatum, & maceriem depulsa?* Dicite mihi Principes & sacerdotes insulti, quousque tandem violentus ille malitiæ vestræ perseverabit conatus, quo hominem hunc evenatis, perdatis & occidatis nefarij homicidæ? Hominem eum vocat ad humilitatis designationem, quod tanta modestus mansuetudine, nullo edito strepitu, nullo militari cinctus præ-

dio ferax, oberraret, q. d. Quid sit vos sceleris homo hic commisit: nec enim civitatem commo-uet, terram non perturbat, nemini onerosus, imo potius omnibus ad summum beneficus: cecos illuminat, claudis solidat gressus, mundat leprofos, satiat famelicos, solatur afflictos, resuscitat mortuos? Quod eius ob erimen illi mortem intentatis: *Interficiis universi vos?* Sæpe sæpius illi necem inferre moliti estis, & exitus voluntati non respondit. Recordamini qualiter illum capti, produxistis adulteram, & tanto pudore suffusi effugistis, ut non esset vultus, qui manere præsumeret. Cum alias viri manum aridam reslituisset sauitati, conciliabulum coegit, ut eum perderetis: *Consilium faciebant adversus eum.* *Marc. 6. 7.* quomodo eum perberem. Sed quam ignominioso delusi terga vertistis? Aducistis vestræ legis argumentis armati quibus illum convinceretis, & assumptis vobis Herodianis censuum Cæsaris emptoribus, solemnem quendam coadunastis cœtum, vobis persuadentes, quod nullo modo, vestras valeret evadere verusitas & vos omnes stupidos mutosque reddidit: *Quousque irruis in hominem?* Quousque tandem? An vobis videtur, quod cum solus sit, nullius in terra fretus auxilio, nullo Principum favore dignatus, nullis copiis instructus militaribus, tam facili negotio possitis illum prosteruere velut parietem inclinatum, nullo solidatum fulcimento, qui unico corruet impetu, soloque deiciatur? Adeste sinistro numine nati, animo feruidi ut eum impietatis: verum hoc scitote, quod vos sibi subiciet ut cadens paries: omnes etenim assultus vestri in vestrum revertentur damnum, & nominis vestri redundabunt ignominiam, & eo ipso quo diserte conamini dum eum stude-atis apprehendere, vos ipsi capiemini, vos ipsi corruetis: Hæc igitur est illa gloriosa Christi victoria: eam ergo ad solitiam perpendamus utilitatem.

§. 3. Miserunt Principes. *Viua erat Principum malitia in Christum: quandoquidem data occasione profiliat, hinc examina an im te etiam viua sit.*

Refert D. Ioannes Evangelista Christum Dominum longum cum Principibus illis, Sacerdotibus & Doctoribus sermonem instituisse, in quo sic ut nullus alius eorum clarè cœcæm convicerit malitiam, ut quamvis eum
H h h a optavit

optant apprehendere, non tamen attentare facinus praesumpserint, imo decreverint illum intactum dimittere, & abierint: quistique videbant omnes suos in Christum conatus necdum irritos esse, votisque non respondere, sed etiam sibi in faciem reorqueri. Subito vox in populo extollitur, qua se certatim omnes eius. proclamant discipulos, in eum se credere dicunt: singuli: quid alium ultra expectamus Messiam? quicumque futurus sit, an alia poterit miracula signaque edere praestantiora his, quae nobis spectatibus facit homo ille praeclearissima? Numquid manifestioribus ac clarioribus poterit Messias signis approbati, conformiter is, quae de illo, qui Messias futurus est S. pagina, & prophetae praecinerunt? *Christus cum venerit, numquid plura signa faciet, quam qua hic facit?*

I. Audiunt haec illi, & theco feralis illa malitiae flamma in eorum cordibus inardescit & continuo concilium convocant: quo eum perdere decreverunt: atque ideo determinant ut apparitores probe muniti & obarmati procedant eum plena potestate, qua Christum apprehendant, vinculis constringant, captivumque concilio repraesentent. Quam evidenter, proditores, asserius, cum fugam iniistis, quod siquidem vestra dissimulata esset tectaque malitia, non tamen extincta, non praefocata: quandoquidem, quam primum certitatis, quod dominus eum populus honoribus prosequatur, seque illi submittat, flammam emittat in pectore vestro contra ipsum vias adeo & efficaces. Perfidi Regis illius Saul corpus & animam diabolus possederat, cuius cor tartareo contra & Saul innocentem David odio succenderat, cum ita in David, esset, quod non nisi beneficia a David ille recepisset, ipse David & regem & populum ab interitu cladeque vindicaret. Gigantem interficiens qui cunctos terrore nimio prostratos subigebat; nihil adeo tamen suae praefixerat Saul voluntati, nec studium eius animumque exacerbat, quam qua ratione eum posset de medio tollere. Furtim die quodam agitur lymphaticis in eum ferebatur, porro furorem Davide declinante, iam quiescente videbatur Saul eiusque pectoris furor attemperati. Oecurrit David Ionathae filio Saul primogenito, atque illi: Dixit mihi clarissime Princeps: cur me Pater tuus tanta persequitur rabie, meamque meditatatur necem hostis insensibilis. Quid in eum, aut Regni commodum peccavit? Non nisi praecleara sunt mea in ipsum totumque populum beneficia, & quis haec nisi mendax negaverit? Ne hoc animo tuo perfrueris: inquit Ionathas, quod si quandoque

talis eum turbaverit cogitatio, iam ab ira quietis, & odium quo in te ferebat acerbius, deferbit: *Abstine non morieris. Quia ratione hoc cog. 1. Reg. 120.* noscam, quare David? Rem exploremus, & dicamus an completa sit paterni pectoris ira, an vero solummodo dissimulata: *si completa est malitia eius: hoc significatur per illud verbum Completa: sicut in eo quod ait Isaias: ut laeta haec & accepta nuntiarent Hierusalem, quod Deus populi malitiam absolvisset per redemptionem quam filius suus perfecerat: Completa est malitia eius. Quam igitur capiemus huius experientiam? Dicam tibi, ait David, haec erit omnium tuisima Kalenda: sunt cras mensis, & solemne celebrabitur epulum. Inferes regali mensa de me mentionem, meque quam plurimum commendabis: observa eade in hora vultum patris tui: hic etenim, quali me affectu prosequatur, indicabit.*

Lucescit prima dies mensis, paratur convivium, mensa sternitur: nec verbum vltum loquitur Saul contra David: gaudet Ionathas, atque Procul dubio extincta est patris mei in David ira. Die altero rursus assistent mensa, festum celebrant diem, & sermo fit de David in operum illius praecorium & calumniaeum absterfionem. Illico exiit de mensa S. 1. ut arreptitius, & lymphatico similis in Ionathan filium, qui partes David tueri videbatur, illicque fremebundus exprobrat: vah te proditorem, *Fili, mulieris virum vltro rapientis: an ergo me laet, quam mihi texas traditionem, benevolus illi, quem ego ut inimicum execor. An ego tuas ignoro nequicias; modo ipse imperet, lataberis, licet ego defecero, & tuus ius primogeniturae deleatur. Attende quo filium epithero compellet, q. d. filius es malae matris ipsam denorans, quod cum David fœdera sanciret proditoria, & ipse Ionathas, ut talis matris filius, partes Davidis constans tueretur, q. d. iam non vnde ista tu trahat originem nequicia: cum enim sis inhonestae mulieris filius, quae Davidis amore flagrat, tu ut eius filius eadem mihi moliris insidias: Numquid ignoro, quia diligis filium Isai in confessionem tuam & in confusionem ignominiosam matris tuae. Num ignorat quod Omnibus diebus, quibus filius Isai vixerit super terram non stabiliens tu, neque regnum tuum. Hoc fiat animo continuo rapiant eum apparitores, & vincum adducant: vivit Dominus reus est mortis. Deinde multis utrimque peractis occurrit Ionathas David, atque. Heu dimidui animae meae, quam veraciter dixisti: dissimulata erat scilicet patris mei contra te malitia: quip-*

pe experimento didici, nunc esse multo feruentiorem & acriorem.

III. Extincta. Pharisæorum peruersitas, sola Christi gnoscitur bonitate victa, eiusque subiecta mirabilibus. Sed peccatum aduersas eam multo acriorem; quandoquidem esse omnino quam primum intelligunt cum virtutum laude de illo sermonem circumferri, tales excitentur extincti. flammæ, ut denuo nouis animis eum studeant apprehendere, ut perdant; unde suos ad eum mittunt: appassiores. Insuper ex his tu cognosces, vitum extinctum sit in corde tuo odium ac malitia, qua in proximum incandescibas: quod si virtutum eius audiens præconia turberis, & nouo te moueas impetu, quo damnum eius exoptes, procuretque incommodum: An impudicia, vitæque tuæ præfocata sit inhonestas; si enim ex vno verbo, quod tibi altera dixerit, vel ex nuntio quod tibi misit, vel ex eius conspectu, lacrimæ rursus in te supra modum ignis exardescat, sic ut ad iniquam demum conuersationem reuincas, affectu quam prius solebas, ardentiori, dicere potius: *Non est completa malitia.*

7. Et per hoc optatem ego, ut fructum inquiretes quem in hac quadragesima retulisti. Hæc omnis est nostra intentio ac S. matris Ecclesie, quæ immo & Spiritus S. qui eam gubernat, & instruit, vltimum propositum, ut peccatum computetur: *Hæc est omnis fructus, ut auferatur peccatum* ait propheta. Ad hoc collimant ierania, vigiliae conciones: Ad hoc paratur aduentus filij Dei in mundum, laboriosa eius vita, mors eius dolorosa, sanguis eius effusus, horum dierum,

quos nunc inchoamus, festiua solemnitas: *Ut destruat corpus peccati, & ultra non seruiamus peccato*, ut ait Apostolus. Heu faucat mihi Deus, quantum timeo, ne in pluribus peccatum non sit ablatum, sed dissimulatum, & fictum, non autem consumptum planeque extinctum. Qua coniecturâ, ad meum solatium, dignoscam, an sit in me consumptum ablatumque peccatum? Hæc tene, quam proposuit Dauid, ex ijs quæ tibi sunt familiaria. Pende quid tibi obueniat postquam peccata confessione expiasti, nouumque emendationis vitæ propositum statuisti, nunquam in idem relabendi peccatum & aliena restituenti, quod si continuo post illud quam primum tibi sese offert occasio te sentias victum, & peccatum in corde tuo vexillum erigat, eiusque flamma in te rursus accendatur inquitatis. Time, non enim mortuum esse debebat peccatum, sed tanquam modo dissimulatum, & licet

mortificatum esset & suppressum, realiter tamen vivebat. Quomodo probas ignem in sumario tuo vel baullo extinctum esse? Vides illum, ut do, non nisi merus sit cinis, & aliquando ita frigidus, ut manu contingas, nec lumen vllum appareat, sed nec vel minima ignis scintilla. Sulphuratum appone vel paleam, quod si ignem non concipiat, extinctus est omnino ignis: porro si digito scilpando, confessum flamma accendatur, sic ut miseris: cooperitus erat ignis non mortuus, vniuersus erat, licet non appareret.

Nolim autem docere signum esse certum & infallibile, quod in te mortuum non sit peccatum, quoties videro, quod postquam confessus es, planxisti, & firma statuisti corrigendi vitam proposita, ad illa denuo reuertaris: etenim nota est inconstans & labilis nostra in bono fortitudo: & sicut puncto temporis per Dei misericordiam transimus de peccato ad gratiam, specialiter adiuti virtute S. penitentiæ sacramenti: sic vniuerso instanti, nostra fragile infirmitate, vel malitia transimus & reuertimur de gratia ad peccatum. Est autem hoc adeo frequens, ut secundum D. Chryso. esse debeamus sicut ille, qui in tali domo vivit, quæ quotidie sordibus inquinatur, & non quia rursus sordidatur, omittit deam denuo expurgare, imo eo ipso quo videt eam continuo sordes contrahere, tanto redit diligentior, ut semper ad manum habeat scopas domui euectendæ: & non idcirco munda non sit, quia iam euetis denuo sordes contraxit quando illam expurgauit: sed hoc SS. Patres admonent, & docer nos S. eloquium: ut valde sibi timeat, ne mortuum non fuerit in anima eius peccatum, ille qui videtur quod statim à perfecta confessione, vitæque melioris proposito, noua oblata occasione se ab eo vinci patiatur: de talibus enim verum videtur illud: *Non est completa malitia.*

Exemplo discite prædictum in ambobus illis toribus nominatis vitis Saule & Dauid, quos facite comparat sibi mutuo D. August. ambo fuerunt de populo Dei: ambo de communi plebe oriundi parentibus abiectioris conditionis, ambo à Deo promoti in Reges: ambo eadem manu eiusdem Prophete iuncti: ambo pacifica gauisi sunt regni possessione: ambo Reges cum essent in peccata lapsi sunt: ambo morti fuerunt, Saul per prophetam Samuelem, Dauid per Nathan: ambo doloris signa ediderunt, & studium aggressi sunt penitentiæ: ambo confessi sunt: *Peccati Domino*: nihilominus in vno completa est vita peccati, fuitque realiter Deo reconciliatus, H h h 3 acco-

IV. Similitudo

V. Similitudo

VI. Confir-

matur in

David & Saul.

accepta peccatorum remissione: in altero viuunt remanere, & ita viuunt ut nunquam mortuum se sic ut illud ad tartara secum traxerit. Quam huius habemus indicia? Illa quae commemoramus: quod scilicet vnus postquam se ex animo dolore poenitens ostendit, nunquam in illud de- nuo sit relapsus: alter vero post signa data poenitentiae, ut canis ad vomitum redierit, nec semel oblata occasione frequentius.

VII.
David à
minimis
sibi cauet
ocasio-
nibus.

Peccatum David fuit impudicitiae, & lapsus est adulterio, quo voluptas suae carnisque vacauit inhonestè delicijs, alienam sibi vsupans vxorem, in cuius exarserat concupiscentiam, & vi- rum illius quo liberius frenata laxaret impudici- tiae, morte necauit proditoria. Reprehendit illum acriter Nathan propheta, culpam agnoscit, indi- cia dat contritionis verbis illis moestissimis: *Peccasti Domino*, quo peccatum eius completum esse cognoscimus. Sed vnde cognoscemus? ex eo quod nunquam in illud sit relapsus, imo in oblati occasione sic vigil super custodiam suam steterit, mille territus suspitionibus, idque tantum, quantum testatur notissima illa histo- ria, quam in eundem finem perpendit D. Gregor.

L. 7. c. 36.
Ep. 12. ad
Ro. c. 1.
Regem
I. 9. c. 39.
ad Theop-
stam Pa-
triciam.

cum enim sibi ad voluptatem vas aquae deside- raret, de cisterna Bethleem, patria sua, & huius desiderij signa quadam ostendisset: tunc ilico no- biles milites, perturbatis hostium legionibus nihil curantes vitæ periculum, illam hantam Regi bibendam obtulerunt: quam vt vidit, & quo dil- crimine vitæ illis hæc stetit, intellexit, iam paratam bibiturus substitit, nec bibere præsum- psit, nec hanc suae carnis appetitui voluit indul- gere voluptatem; quinimo illam libauit: Deo profundens eam; in conspectu eius hæc verba prolocutus: *Num sanguinem hominum istorum, qui profecti sunt, & animarum periculum bibam?* An ergo voluptatis mex gulosus indulgeam, & in eo quidem quod cum tam aperto vitæ suae periculo fidelissimi mei milites, attulerunt? ab sit omnino: sed Deo est in sacrificio offerenda: Pia consideratione (sic Theodor.) *superasti cupi- ditatem*. Quocirca ne putaveris oblationem aquae primas in hoc sacrificio obtinuisse, nequaquam, sed suae mortificatæ oblationem cupiditatis, dum aquam in terram effudit coram oculis suis, cuius tanto desiderio flagrauerat. O quantum tu pateris appetitus mortificationem, quando desi- deras aliquid, & hæc tibi statuitur ante oculos, tibi que dicitur: ecce quod tantopere exoptasti: illo fructu: repellis tamen meliora sapiens. Per hoc punire Dominus voluit errorem Moy- si, quem commiserat ad petram: illi etenim

THEOD.
Lib. 99. in
2. Reg. 9.
35. ad fin.

præcepit, vt montem ascenderet Nebo, ex quo totam posset perustrare terram promissionis cuius tanto desiderio tenebatur, & quam qua- dragesimo iam anno quaesierat, dicens illam in- tuere: nec tamen possidebis eam, nec ingredieris: *Vidisti eam oculis tuis, & non transibis ad illam.* Eodem suspicio cortexit Elias duceum illum Regi Samariae valde familiarem, disidentem verbis ac promissis à viro Dei factis, quibus copiam abundantissimam, tempore famis extreme promittebat: dicebat enim: *Vidibus oculis tuis, & inde non comedes.*

Deut. 34.4

4. Reg. 7. 13

Et si veritatem loquamur non videret acer- bior posse dari mortificatio: alicui fame grauissi- ma laboranti, quam illi à te panem demonstrati candidum & optimum, illumque coram eo in micas comminutum peracta dispergi dicens, ex eo non comedes. Et similiter sit sabida per- eunti, quam illi vas aquae frigidae & pe lucida à te praesentari, non bibendam sed in terram pro- fundendam, his eum verbis irritando: inde non bibes. Hæc est illa mortificatio quam Da- uid Domino conferebat, non tam aquam quam anhelum suae carnis appetitum. Perpende quam longè aberat, vt illi concederet illicita, qui etiã in licitis eum tam stricta lege refrænabat. Con- sidera, quantum aberat vt alicui propriae volup- tatis ergo vitam auferret, qui vas aquae quod in- telligebat sibi delatum, cum vitæ nobilitum suo- rum discrimine, bibere recusauit, illud- que solo prostrauit, licet iam illi vitæ discrimen feliciter euasissent. Ipsum Diuum Gregorium audiamus moralizantem: *David qui alienam uxorem tulerat, aquam postea de cisterna Bethle- em bibere voluit, quam cum ei fortissimi mili- tes detulissent bibere noluit, eamque fundendo, Do- mino libauit: licebat enim bibere si voluisset: sed quia illicita se fecisse meminerat, laudabiliter à li- citis abstinebat: & qui pro culpa sua morientium mi- litum sanguinem fundi non timuit, postmodum si aquam biberet, etiam viuentium militum sangui- nem se fuisse iudicauit dicens: num sanguinem istorum hominum, qui profecti sunt, bibam?* Hæc igitur est, ita hæc est optima confirmatio com- pletas esse in te perfectè delicias, & carnis appe- titus, in eo quod Deum offendebas.

D. GREG.
Ep. 39. ad
Theophil.

Peccatum Saul diuitiarum bonorumque tem- poralium scribitur esse cupiditas vt regni sui ter- minos latius extenderet: etenim ea causa Regi Amalec vitam condonauit, & pretiosa quæque sibi seruaui Amalecitarum contra expressum peccati Dei mandatum. Accedit vates Samuel de peccato Saul, quod correpturus, his minis eum percellens, quod

VIII.
Quale fuerit peccatum Saul.

IX.
Non verè
de illo
delat.

Dens sceptrum illi regnumque adimeret. Exteriora si consideres, signa dat conditionis, veniam deprecatus iisdem verbis, quibus David dicens: *Peccavi Domino*. Sed non idcirco veniam concessurus est, nec in Dei gratiam restitutus: quia peccatum in anima eius ambitiones ac superbiae vitium permansit, non extinctum. Vnde cognoscimus hoc? In eo quod præmissis tot doloris indicijs, ad primam occasionem victus tentatione succubuit, hanc ostendens ambitionem effugam adeo & inordinatam, ut aduertens Davidem in populo auctoritate patulim excrecere, sibi persuadens honorem alteri delatum in suum tendere detrimentum, illi persecutionem indixerit qualem nominus, immansissimam, ita ut, si vel aliquo tempore nimia quam cernebat in David, bonitate superatus, eiusque victus beneficijs, sibi temperaret et iam verè diceret compleram eius malitiam, nec non iuraverit, sicut sapientissimo iuravit, quod eum deus non esset persequutura, nihilominus ad primum venti turbine post hæc exorientem atque ad novum tot præmissis adibus amicitia ac fœderis statim tã ardentem in eius visceribus ceperunt odij flammam ignes exardescere, ut liquido constaret, vitium hæcenus in eius corde rancorem contra David superavisse, eiusque adeo visceribus radicatum mellitius, ut in illo perfidius obierit mille gratissima præda diaboli.

X.
Non facile
cre-
denda est
vera pen-
itentia.

Ne nimium de altero confidas eo quod vitæ melioris intelligas proposita, & talis amplius se ostendat minimè recordari mulieris, nec eius habeat memoriam, quæ sicut illi quondam offendiculo, nec non memoriam abiecerit iniuriæ ab alio sibi irrogata, vel quia male parta decernit in integram resarcire: quod iam sit omnino restitutus: etenim latet abscondita in corde malitia: & ut ait D. Gregor. cui credor *Sape humana mens sibi mentitur*. Tibique eum peccato contingit quod alteri tertiana, vel quartana febris laboranti, die namque intermedio, vel quietis non apparet, & habes te quasi iam humor ille malus evanuisse: at tamen ita ut altero die tamen refervescit acrimonia, ut liquido constet, fuisse tantum intermissam & latentem, non autem omnino extinctam. Sic præteritis diximus diebus, quod non, quia hic exspirans & mortis pressus angustijs multa promittit, & melioris frugis vitæque faciat proposita, nec non signa det quibus præterita deplangit: idcirco tibi persuadere debes firmiterque credere, quod completum & extinctum sit in eius corde peccatum, & ille Deo per gratiam suam reconciliatus, qui iam in

D. GREG.

XI
Similiter

anima eius per eam regnet: etenim simul conveniunt nec repugnant signa ista cum peccato in anima eius vivo velut obdormiente & mortificato: si namque daretur occasio, statim manifestaretur.

Hinc responsum colligitur quod D. Thom. 3 p. 2. q. 8. c. 1. ad mirationem quorundam, de ijs quæ S. pag. nobis prim. testatur de quibusdam peccatoribus qui quantum ad exteriora, videbarunt ex animo sincere renuntiare peccato, verèque penitere, atque ad Deum ex toto corde se convertere, mille se votis obstringere, multa es que non minima contritionis signa exhibere, quibus patefecerit quod in eis peccatum omnino completum esset & absolutum; nihilominus æterna sint morti destinati, quos diabolus sibi prædam secum ad inferos abduxit cruciandos. Licet etenim exterioribus consideratis videretur quod iam peccatum esset in eis præfocatum & completum, non sic tamen erat (inquit præfatus Doctor) sed vitium manserat, licet dissimulatum & velut mortificatum. Si per omnes historiam quam apposuit proposito nostro perpendit referatque Spiritus S. de Rege Antiocho peruersissimo. Perfidus erat Dei iniuricus, populi Dei persecutor acerbissimus, cumque iam spirans miratum & cædis in populū Dei, eiusque templū violaturus, & solo tenuis eversurus, muros eius & Sacerdotes gladio necaturus, raperetur: occurrit illi vindex Deus gravi vilitate eum infirmitate, & acerbissimo viscerum dolore dilacerat: *Qui universa conspiciit Dñs Deus Israel, percussit eum insanabili & insubsili plaga: apprehendit eum dolor divus viscerū &c.* Ex quo tanta vermium est nata colluvies, ut foris esciperent, totumque miseri corpus corroderent. Hoc gravi cõtinuus flagello, cepit, teste Spir. S. ad agnitionem sui venire: cepit dolere, cepit exclamare: heu me peccatorē coram Dño nimis, quam peruersas inambulavi vias: quā est hoc sceleribus meis dignum culpisque supplicium: *Hinc cepit ex gravi superbia deductus ad agnitionem sui venire, Divinā admonitus plagā &c. & ait: Iustum est subditū esse Deo. Tunc cepit ad Deū convertus criminū indulgentiam deprecari, qui us diuinam sic enormiter offēderat maiestatem, vota cepit & promissa iurare corrigendi vitæ: quòdque post hæc nedū electum Dei populum nõ persecuteretur sed insuper honoribus afficeret: & nedum Dei templū violator obfisteret, quinimo dignitatem eius promoveret, muneribus donisq. liberalis prosequeretur: quod si usque modo Deo fuisset vel vilis, iniurius, iam supra modū gloriā eius legemque tubicem*

XII.
Construatur ex
historia
Regis
Antiochi
1. Mach. 7.

tubicen ubique predicaret non cessantibus autem doloribus & morbo ingravescente, ut palam constaret, quam candide & synce: & loqueretur, nec solis undique verbis ageret impostor; horum omnium autenticum composuit codicillum Dei populo destinatum. Quid tibi videtur: an hæc omnia sic bene? in his quæ carnis oculis intuemur ac iudicamus, an plura poenitentes præhiteret Ninivæ? quis dicit, quod illi Deus non omnia statim remisit: cum verbum suum fidelis oppignoraerit: in quacumque hora de peccatis suis peccator egerit poenitentiam, exaudiam eum, recipiam eum, eique propitiabor: novetis ergo si Spiritui S. credas, quod necdum non fuerit absolutus, quinimo factio hinc excesserit execrando, cuius animam sibi diaboli rapuerunt: non enim illi Deus nefanda sua remisit homicidia, non sacrilegis indulget blasphemias, puniendis merito non pepercit immunitatibus. Hoc verbis illis innuit: *Igitur homicida & blasphemus pessime percussus est. Ecce miserabili obitu vita sanctus est.* Quid hoc est: *Homicida & blasphemus?* Quando per veram poenitentiam in aliquo perfecte completur malitia iam diuino idiomate non vocatur peccator: sicut ille, qui albus erat, quam primum candor ille esse desinit, iam non vocatur albus. Erant peccator terat utique sed peccato consumpto, iam peccator non est.

1. Cor. 6. 11

Hæc quidem scribitis, scribit Apostolus, quibusdam peccatoribus: *Sed albus estis sed sanctificati estis.* Ecce idem ipse de se testatur: *Qui sui blasphemus contumeliosus.* Paule numquid tu ille blasphemus, Christi & Apostolorum eius persecutor? tu dicitis: sed modo talis nequaquam.

1. Tim. 1. 3

Hinc intelligo quid David hoc in psalmo ait, in quo de beatitudine agit illorum, quibus cuncta Deus flagitia remisit: *Beati quorum remissa sunt iniquitates.* Ecce. Ostendit, qua ratione hæc obtinuerit scelerum remissionem, sua cognoscens, & ex animo confitens peccata, dum ait: *Peccavi Domino.* Dixi confitebor adversum me iniquitatem meam Domino & tu remisisti impietatem peccati mei. Hæc est illa scelerum remissio pro qua Deo supplicat, & rogat quilibet Sanctus: *Pro hac orabit ad te, omnis Sanctus.* Quid vis o Propheta, videris tibi contradicere? quicumque Deum pro scelerum suorum rogat indulgentiam, eo ipso sese reum sinit, & agnoscit esse peccatorem, quomodo igitur eum appellas Sanctum: *Pro hac orabit ad te omnis Sanctus.* Videbatur dicendum pro hac orabit ad te omnis peccator. Congruè loquitur, etenim per hoc declarat, quod eo momento, quo peccator vera compunctus

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

XXXIV.

XXXV.

XXXVI.

XXXVII.

XXXVIII.

XXXIX.

XL.

XLI.

XLII.

XLIII.

XLIV.

XLV.

XLVI.

XLVII.

XLVIII.

XLIX.

L.

contritione scelerum suorum a Deo veniam efflagitat, per hoc peccatum deleatur; unde iam eum ne vocaveris peccatorem, cum iam peccatum in eo finem acceperit; sed sanctus appellatur.

Hoc Dominus docere voluit Pharisæum inuitatorem, dum graviter offenditur, videns quod Christus sui corporis contactum mulieri permitteret inhonestæ, malaque per urbem famâ laborantis, dicens intra se, si hic esset propheta, sciret utique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum: *Quia peccatrix est.* O Simon, inquit Saluator, quam iniquum ulisti iudicium: Si dixisses, quia peccatrix fuit optimè dixisses; sed dicendo: *Quia peccatrix est,* toto aberas celo; non enim est nisi Seraphina diuino amore flagrantissima; *Dilexit multum.* Qui peccatum habet, hic peccator est; ille in quo delictum est peccatum & completa malitia atque flore: *excepta divina gratia:* non hic peccator arguendus, sed sanctus est honorandus. His suppositis dum a Spiritu S. Rex Antiochus homicida vocatur & blasphemus iam expirans, idem est ac si dicat quod quamvis secundum exteriora videretur in eo peccatum esse completum, realiter in anima eius vitium erat, quando infelicem exhalabat animam.

Itaque, sicut advertit Cardin. noster Caietan. quia, dum Moyses illa morte defunctus est, quæ Deus illum occidit in monte Nebo, ob prævaricationem eius præceptum ad aquas contradictionis (qualicumque illa culpa fuerit de qua aliàs egimus) posset aliquis suspicari, quod qui eo modo per manus Domini moriebatur, in eius moriebatur inimicitia, referens morti: huius Spirit. S. historiam, modumque moriendi, ait: *Mortuus est tibi Moyses in bene Domine,* & Deum inducit loquentem Duci suo Iosue: *Moyes servus meus mortuus est.* q. d. mortuus est Moyses, non inimicus, sed fidelissimus Dei servus; mortuus est cum esset servus meus; illud enim: *Servus meus iungendum est illi;* *Mortuus est,* ut exprimat; *Moyes mortuus est servus meus.* Eodem modo quia videntes in morte Regis Antiochi tot auctus aliquis veræ contritioni censeret adscribendos, & tanta melioris frugis propostita, tot præterite malæ vitæ detestaciones, nobis in animâ possemus inducere, in illo iam extinctum fuisse peccatum, ac mortuum, & ad osculum Domini & in pace receptam animam illius: adest Spiritus S. ab hoc nos errore reuocans; *Igitur homicida & blasphemus vita sanctus est.* q. d. Mortuus est homicida & blasphemus, illa etenim scelera in pe-

Luc. 7. 17

XV.

Moyles

mortuus

est

servus

Dei.

In c. 1. 10.

sue.

Deut. 34.

mortuus est.

q. d. mortuus est Moyses,

non ini-

micus, sed fidelissimus Dei servus;

mortuus est

cum esset servus meus; illud enim;

Servus meus

iungendum est illi;

Mortuus est,

ut exprimat;

Moyes mortuus est servus meus.

Eodem modo

quia videntes in morte Regis Antiochi

tot auctus aliquis veræ contritioni

censeret adscribendos,

& tanta melioris frugis propostita,

tot præterite malæ vitæ detestaciones,

nobis in animâ

possemus inducere, in illo iam extinctum

fuisse peccatum, ac mortuum,

& ad osculum Domini

& in pace receptam animam illius:

adest Spiritus S.

ab hoc nos errore reuocans;

Igitur homicida

& blasphemus vita sanctus est.

q. d. Mortuus est

homicida & blasphemus,

illa etenim scelera in pe-

-

pectore eius vna remanserant: quando sacrilegam euomit animam.

XVI. Huius testes veridici non sunt hominum oculi, qui sola spectant exteriora, & iudicare possent se in ipsis Nimium actus non legere nec videre contritionis efficaciores, quam in ipso Antiocho: sed huius optimi sunt iudices Dei oculi, qui ad intima cordis peruadunt: *Quis vnus in conspectu Domini Deus Israel.* Viderunt oculi Dei peccatum vinum: quamuis enim doloribus mortificatum esset & angustijs, non depressa Antiochi superbia, eo quod se morti cereret appropinquantem: porro vinum erat, & liquidum constabat, ea quæ Deo dicebat, esse mendacia: & quamuis sibi ipsi videretur, quod veritatem diceret, tamen realiter se ipsum sacrilegus fallerat: quia nec ipse sincere peccato renuntiauerat; nec si superuixisset saluus & incolumis, à relapsu se continuisset, quotiescumque sese occasio obtulisset, superato illo tremendo periculo, & iam ab omni liber infirmitate. Ex hac doctrina explicari possunt illa psalterij Davidici verba: *Quam terribilia sunt opera tua Domine: In multitudine virtutum tuarum mentientur tibi inimici tui* Heu Domine misere quam tremenda sunt opera tua, & quam verbera tua terribilia ad metum incutiendum? qualis huic ista febris quæ exurit? qualia illi exanthemata, quibus vsu amittit rationis? quæ cholica, quæ ad rabiem vsque alter perturbatur? quæ calamitas illi, qui securus quiescebat? qui timores, quæ suspiciones illi, qui omni cura solutus stertebat? Nostri Domine flagello manuum tuarum cohibere eum, qui effæm equo similis ad sua præceps peccata rapiebatur. Porro hoc, Domine mi, capio quod his te impedito mentiantur tibi inimici tui multa promittant, multa proponant, dicant multa sed mentiantur.

XVII. Videtur inspectare illud quod Deo contigit eum Pharaone. Iuratus erat Deo inimicus, malitiâ pernicax & obduratus. Dei populum detinebat captiuum quem vt liberum dimitteret, eum ei præcepisset, respondit ille: nihil minus fecero: non dimittam. Paulisper sustulisse Deus operi accingit: tunc per Moysen flagellis eum examinat, mûscis, locustis bruchis, ranis adeo pungentibus horrendis & venenosis, vt & mordendo necaret, & ad intima Regis penetralia peruaderent, sic vt eius lectulus sordibus hisce repletur: grandine adeo horrenda, vt nedû viride nihil relinqueret, sed nec animal non suo pondere cõrtatum: morte denique primogenitorum, vt nec Regis primogenito parceret. Heu quam terribilia sunt hæc Dei verbera! *Quam terribilia sunt opera tua Dñe.*

XVIII. Pharaonem deo saepe mentitur.

Peccatores quâdo Deo mentantur.

Peccatores quâdo Deo mentantur.

XVIII. Pharaonem deo saepe mentitur.

Quæ tenebræ? quanta caligo? quantus visentium horror & spirituum apparitiones quam expanscendæ? hæc omnia narrat Salomon in li. sapientie. Pharaonem attendamus, quàm contritus appareret quàm penitens facti Sacerdotes Dei conuocati, Moysen & Aaronem citat protestatur, iurat, se dolere de præteritis, vitæ correctionem spondet, & quàm primum hæc (ait) fuero plagâ absolutus, mihi credite, populum dimittam. Optime, respondet Deus. Cohibet Deus flagella, parci nec semel. Quàm primum à plagis se gaudet immunem, ad pristinam relabitur perfidiâ nec populo licentiam concedit abeundi: & quando tandem acrioris ut attritus flagellis, quibus eum Deus exagitabat, populum abire permittit, iamq; populus egredi festinaret, illico, cernens cohibitas esse plagas, ad priora recrudescit odia, & collecto potentissimo exercitu ferocissimos insequitur ad pristinum reuocaturus iugum à quo iam solutus liberos abire permiserat. Hoc ipso demonstrabat, quod in promissis, quæ Deo iurabat, mentiretur & quamuis dum illa faceret, iam eius videretur cõpleta esse peruerstas, & emollita cõtumacia, tamen in pectore vna remanebat: deinde proposita, quæ saepius iterabat, & iuramenta, quibus se obstringebat, hæc omnia peregit timore perculsus supplicij, quo diuina in eum manus animaduertebat, unde fraudes erant & mēdacia: *In multitudine virtutum tuarum, mentientur tibi inimici tui.*

Quantos ejusdem farinae sceleratos inuenies? XIX. An tibi minimè contigit, quod à Deo periculoso Tales morbo flagellatus, manus eius super te sentiens hodie graues nimis, timore pauidus vitam propuleris plures inflitnere probiorem, aliera restituere, peccato ueniunt, renuntiare nouumque cum Deo sancire foedus amicitia: quàm sollicitus vocasti Sacerdotes, Cõfessarios: sed dicit mihi (ex celo) transacta hac occasione, qualiter te gessisti? an restitisti? an familiaritatem illam, quâ perieras abierasti? an vitam inchoasti nouam vitæ uel saniores, & Sacramenta frequentasti? nihil horum, & sero veterem hominem cum actibus suis induisti: signum quod mentitus es mero timore coangustatus. Celebramus quadragesimam, audis ea quæ Prædicatores de diuina ira tibi superuentura prædicant, de penis inculeant inferni, quæ te manent, de flammis voracibus in sempiternum, ad quas præceps celerique festinas: de celo cuius iacturam pateris quâ ratione Christi sanguinem conculcasti immaculatû, quod tã ineffabili sis ingratus gratiæ, videtur in te consumptum peccatum: ad pedes, rrouolueris cõfessarij mille iuras promissa, magna sancis proposita. Caue tibi: timeo namque

vehementer, ne Deo mentiaris, & illa penitenti-
na nō ex integro & perfectē peccatum extin-
guat: quandoquidē elapsa hac occasione. & alia
leuiori elucescente statim ad primas reuoluaris
leno luxurias, & ea denovo repetas opera, quibus
iam nuntium penitens remisisse videbatur.

Iterum repeto, me nolle dicere, quōd quia, qui
confessus est reuincat postmodum in peccatū,
credendum sit, quōd resiliens non fuerit at solu-
tum & mortuum in eo peccatum: per penitenti-
am ineffabili robotatam virtute sacramentalis
absolutionis, sed dico: timendum tibi & magno-
pere formidandum, ne sic fuerit: quandoquidem
vix à pedibus digressus es Confessarij, & quæ
prius male acta luxeras ad eadem patrandā re-
uertaris, & patet in te correspondentiā mali hu-
moris criminis in anima tua, sicut in altero qui
triduana vel quadriduana febris decumbit, p. ssi-
mus ille apparet humor languoris in corpore. In-
felices hos nota Phariseos: quāuis enim admo-
dicū ab iniquis suis sibi tēperauerint actionibus:
apparet tamen malitiā contra Christum, vitam
& quidem valde vitam extitisse: quandoqui-
dem ad primam vocem, quam audiuit à popu-
lo in eius proferti preconium, tanto furore
peruersi inrudescant, vt collecto ex omnibus
concilio eadem eius vnaimes ferique machi-
nentur.

§. 4. Miserunt Principes. *Gratis est hæc
Principum iniquitas, velle Christum cape-
re: quia benefaciebat: generatio erant hi
prapostera.*

II

Refert igitur D. Euangelista qualiter con-
uenientes Principes determinant licito-
res mittere, & de facto miserunt, vt Chri-
stum caperent. Stupeo vehementer. Christumne
volunt apprehendere? quæ precor, de causa: quid
mali fecit? numquid homicida est? Non est,
quinimo pluribus vitam restituit. Numquid ali-
cui vim intulit mulieri? quinimo pauperem ad-
ulteram rubore confusam ab omni confusione
liberauit. An aliquem vulnerauit, an crux alicui
confregit, aut eruit oculos? quinimo mille clau-
dos, & mutilos curauit, illisque restituit oculos,
qui nullos habebant. An alicui bona sua for-
stulit? quinimo millenis in deserto fame per-
euntibus ministravit alimentum. Quid igitur
mali fecit? diligenter illum considera, non enim
inuenies eum fecisse, nisi beneficia omnibus, &
vero verus esse quod citus dixit. Apostolus: Pe-

I.
Citr lu-
dei Chri-
stum
capiunt.

trus: *Qui perierant sibi benefaciendo & sanando om. Act. 10, 38*
nes &c. Cetero igitur de crimine eum capere me-
ditantur: nullam ob aliam rationem, inquit E-
uangelista, quā quia cunctis ad summum be-
neficius erat: videbantque populum illum quā
maximē inclinatum: & per effectus adeo diui-
nos, quos ad oculum ipsi spectabant, diuinam
eius inciperet cognoscere personam.

Hoc inter cetera Christi cor acerbius torque-
bat, quod videret se ab illis mala pati, quia cun-
ctos muneribus afficiebat, & pro tantis benefi-
cijs ingrati scelera, penalesque rependerent: quia
captiuis Satanæ tribuebat libertatem, suisque ca-
ptos infirmitatibus absoluebat, eum conantur
comprehendere, vinculis constringere, & manda-
re carceribus. Hoc animo tulit adeo inuoco, vt
olim in persona David de tanto crimine à Patre
suo cœlesti vindictam efflagitaret: *Iudica Domine Ps 37, 1.*
nocentes me, expugna impugnantes me, apprehende
arma & scutum, & exurge in aduersum me, &
conclude aduersus eos qui persequuntur me. Eia age
Pater mi cœlestis: tribu na! tuum ascende, & illa-
tas mihi perpende calumnias: Expedi arma tua,
gladium enaginata cunctisque nocentes mihi dis-
perge: *Conclude.* Sed cur tantas tibi, Dñe irrogā
iniurias? cur tibi malum exoptant? quæ ratio
persecutionis? *Retribuisti mihi mala pro bonis,*
sterilitatem anime meæ. Non vulgarem eorū per-
pende malitiam: etenim beneficia illis præstita,
contumelijs & iniurijs compensabant. Nomen
hoc *Sterilitatem*, vt aduertit doctissimus & Reue-
rendissimus Episcopus Agellius, difficile est, sic
vt ipsi expertissimi Hebræi non intellexerint, &
Symmachus in Græcum transtulit quod nos la-
tine dicemus *Inuersionem*, quod significat vt
heri diximus aliquid inuerso ordine facere, con-
tra omnem rationem. Ho nomine Spiritus S. vit-
tur, vt signet, quōd optimus senex Iacob iam ex-
piraturus, ex iudicio Ioseph filij sui manus suas
inverso ordine super nepotes suos Ephraim &
Manassem collocauerat, nempe dexteram super
caput iunioris, & sinistram super caput primoge-
niti: *Committans manus, vel inuersionis manus.* Hoc *Gen. 48, 24*
Patriarchæ Ioseph ordine videbatur actum præ-
posito: vt enim recto ordine fieret, dextera pri-
mogenito superponenda erat, qui ad dexteram
aut in adstabat, & sinistra super caput iunioris.

Hoc mihi faciunt, inquit Christus: etenim re-
tribuunt mala pro bonis: & inuerso ordine be-
neficia compensant. Nihil hoc clarijs: si ordine tur hæc,
debito cuncta in Republica peraguntur: præmiū, eorum
honor & beneficia debentur ijs, qui in illam sua ingrati-
couferunt beneficia illisque non paruum adfer-
tudo.

III.

rusticitatem: poena verò, carceres extrema supplicia malefactoribus, turbarionibus, homicidiis furiis & prædonibus. Lamentatur igitur Canisus: hoc mihi respondent. etenim illud est: *Anima mea: transponunt manus suas, & per omnia atque in omnibus ordi ne procedunt in me: o: nam realiter pessimos q. o. s. be. latrones & primæ notæ flagitioses honoribus prosequébatur: Sacrilogos & Symoniacos, qui Pôstificatus. Prælatras pecunijs emebant, verebantur. Barabbam latronem & prædonem libertate donabant: inuerecundos vsurarios admittebant, vt in templo contractus suos iniicerent, Christum autem omnis sanctitatis exemplar, qui cecos illorum illuminabat, mortuos illorum ad vitam reuocabat, illorum famelicos alebat, illorum curabat infirmos, demoniacos eorum liberabat, summo prosequébantur odio, lapidate conabantur ergastulo tradere contendebant: in eum concilium conuocant, apparatus citant, viresque brachij assumunt sibi secularis.*

IV. Hoc tam opere Christum premebat vt quadâ vice, nostro loquendi modo, patientia vim inferte videretur: quosdam edens gestus adeo extraordinarios v. nonnulli arbitrantur, quod vitam perdidisset rationem, & esset erynide correptus. Talis autem hic casus fuit, vt narratur intra ar Dominus die sexto in synagoga: Pharisæi autem cuiuslibet acta eius omnia considerabant, an eum in aliquo corrumpere potuissent. Ac erat eo tempore vir quidam manum habens aridam, cui Saluator: Euge frater mi charissime, extende manum tuam: & actutum reddita est sanitati sicut altera. Quid hinc ortum arbitraris? *Côsilium faciebant aduersus eum, quomodo eum perderent: Hoc adeo graniter Saluator nollet accepit, vt dicat Euang. D. Marcus, quod insolitos quosdam ediderit gestus, oculos, brachia, corpus agitando, tantam declarans indignationem: vt passim dicerent: In furorẽ versus est & vt talem amici quidam & cognati vinculis eum constringere laborarent: Exierunt sui tenuerunt eum. Legem seque an: vt Romanorum, quoslibet enim amicos tenebantur propinqui vinculis constrictos coardare. Videbant ipsi patientia deficere, & salua reuerentia tantæ robur ferendæ malitiæ Deo deficere: quia sic præposterè miseri illi graduntur, tanque inuetero recambio ingrati, vt mille beneficijs ac honoribus illos prosecuti, qui rempublicam eorum perdebant & euergebant, in eius conueniant conspirentque mortẽ qui mille beneficijs donisque eos amicos prosequeretur.*

Et Deo, charissime, longanimitas non deerit pa-

cientia (parcite verbo) dum te cernit adeo præpulturum: vt eis totum impendas te ipsum qui te inimicis perdunt, ipsum autem qui tantis te bonis affarim nostris cumulat tot iniurijs, tot ignominijs, tot flagijs ferimus. omnium scelestissime prosequaris? optime nolli habere te inimicos infirmis te malis damnisque afflicientes mundum, carnem atque diabolum. Heu quibus te dampnis infestâ? quas tibi technas molitur diabolus: quas insidias vt in casum propellat, quas decipulas vt præceps oculos offedas, & te secum ad tartara rapiat exurêdum? in quas te mundus adigit angustias, quibus te premit sollicitudinibus. vt statum tuo vt tuæ satisfaciatur per omnia dignitatis? Ad quantas te cogit impensas, onera grama, & insupportabilia? Caro verò, quid rerum agit aliud, nisi te perpetuò ad inordinatos pellicere appetitus, vt infinitis te modis inuentat, & te ipsum affectibus lasciujs, impudicis, cholericis, in ruinam præcipites exuerteam.

Parua debes, & quidem valde exigua, inquit Apostolus, tuæ carni: etenim eius studium ad tuam tendit perdicionem: *Frates debitorcs sumus, Rom. 8. 12. non carni vt secundum carnem viuamus.* Nihilominus quam grauis omnibus his feruis, qui tuâ exoptant ruinam, vt illis omnimodis obsequaris, eorumque placas feruis appetibus. Quam obediens diabolo, quam præsto perficis & audis eius præcepta? quâ cura mundum reuereris, quâ attentis oculis illi studes satisfacere? Deinde quas non perpetes adhibes carni tuæ delicias? quibus illi quantum potes non oblequeris? Eius gratiã laboras, negotiatis, lucraris: eius gratiã candida vestis, lectus mollior, opiparum epulum, martiale vinum, delicia exquisitæ, voluptates inordinatæ, tuæque omnes sollicitudines.

E contra verò quibus te beneficijs Deus afficit vberimè? tibi concessit esse, vitam, animã, solem qui te per diem illuminet, lunam & stellas per noctem, terram quæ te sustentet, aërem qui te refrigeret, ignem qui te calefaciat aquam quæ te refocillet, Angelos tui custodes. Apostolos tibi prædicatores, martyres te roborantes, tibi sua largitus est Sacramenta in medicinam: suum sanguinem, vitam suam, imo seipsum tibi tradidit. Te ipsam, ô anima, circumspice, monet David, & misericordijs ac beneficijs inuenies te circumcinctam: *Coronat te in misericordia & misericordia. Ps. 102. 4. serationibus.* Modo videamus, quid pro tãis Dño gratus rependas? Concilium cogis eum perdedi, & in eum conspirandi. Quid rerum agis, nisi cõtina versare cogitatione quomodo possis hoc suffurari: qua ratione proximi illaquees, puellæ

VI. Deo benefici nostro nõ feruimus.

violens honorem, eueritas coniugata, tuas vicif-
caris vindex iniurias, tuas peço mollis volupta-
tes augeas & delicias? sierne potest vt tanta
beneficia tantis soluas ingratus offensis? Vt quid
sedulo non attendis quid agas?

Saulem tibi profero: erat hic venundatus vt
faceret malum & ad omne natus flagitium, sic vt
eius plenarium diabolus iam accepisset domi-
nium, omnemque operam suam impenderat, &
dedicarat vt Dauidem ad mortem vsque perti-
nax infestaret. Die quodam in campum educit
exercitum, quam occasionem sibi iudicabat Io-
nathas filius eius apprimè congruam, vt patrem
mitigaret, & ad consilia saniora renocaret: vnde
sic illum affatur: Dñe mi Rex: benignas (amabo)
rationibus meis aures adhibe. Vt quid Pater mi
tanto furens studio necem meditaris Dauid, vi-
zi de te ad aliorum emulationem, oprimè meri-
ti: Per te esse habet, tuumque stat regnum inco-
lume, eius operá victor de Philistinis trophæa
reulisti: hic est qui tam manifesto seipsum ex-
posuit periculo cum Goliath decertaturus, vt te
ab illo saluum eriperet: rem attentè considera,
Dñe mi Rex, numquam tibi iniurius, semper
beneficus, numquam infidelis, illo nemo fidelior:

1. Reg. 19.

4.

VIII.

Saul me-

mor be-

neficiorú

Dauid

mitelcit.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

4.

Ne peccos rex in seruum tuum Dauid, qui non pec-
cauit tibi, & opera eius bona sunt tibi valde: &
posuit animá suam in manu sua, & percussit Philis-
thæam, & fecit Dñs salutem magnam vniverso
Israel, vidisti & latuisti. Quare ergo peccas in
sanguine innocio, interficiens Dauid qui est absque
culpa q. d. sedulo perpende, Domine mi Rex,
quamuis enim passio tuæ bilique satisfacere
videaris, vitum impugnas numquam tibi contra-
rium, vitum tibi semper addictissimum: hominè
persequeris qui vt tibi vitam regnumque serua-
ret incolume, suam alexá supposuit: marique in-
ceressimo, spectator adfuit, & de eius fortitudi-
ne victor gaudio delibutus es ineffabili. Tantam
habuerunt hæc verba energiam, vt Rex, licet se-
cundum vtrumque hominem diabolicæ subia-
ceret seruituti, bilem remiserit, & melior factus
ait: Ex ratione loqueris, fili mi, fateor: manus
mibi stringis & petes, quocirca tibi polliceor, &
iuro per Deum: non eum amplius persequar, non
ero molestus: Quia cum audisset Saul, placatus
voce Ionathæ, iurauit: Vniit Dominus: quia non oc-
cidetur. Ab illo persequendo desistam.

Hanc velim tu Christiane, rationem mète re-
uolueris, vt noueris: quòd quamuis indecoras il-
lius mulieris frequentans ades, inhonestæ pla-
ceas passioni, & præteritas vicifaris iniurias, tuo
furori & aliena rapiens tuæ cupiditati: considera

quòd Christum persequaris, tibi numquam ad-
uersarium, & semper amicissimum, tibi numquã
nocentem, sed pro te animam suam exponente,
qui tuum superauit inimicum, tibi salutem cor-
poris & animæ conquisiuit. Hæc tibi considera-
nda forent, dum te diabolus instigat, nullus pro-
uocat, allicique caro: at sedulo ponentes quid
huic debeas Domino, & quantum incursa cri-
men ingratiuidinis, dum ordine præposito feceris
benefacta compensas, his merito Phari-
sæis damnatis annumerandus.

S. 5. Peruersi Principes: qui cum debuissent la-
borare, vt à populo Christus reciperetur, huic
obstunt, vt capita draconis.

Miserum Princeps & Pharisæi ministros, vt
apprehenderent Iesum. Peior non videtur
esse posse traditio, nec scelus abominabilius quã
illos qui primi debuissent Christum tanquam
Deum verumque Messiam recipere, & esse media-
tores quatenus illum vt talem tota populi syna-
goga acceptaret, quã illos (singulam) eos esse qui
plus ceteris eius studeant perditioni, & esse la-
borem causa, ex qua populus eum nedom non
honoret & acceptet, sed predeant ministri & sa-
tellites eum apprehensuri. Loquitur Dauid ad
litteram de Christo Ps. 71. nam siquidem, vt no-
ta: D. Aug. exordiat, vt videtur, locutus de Sa-
lomone filio suo Dominum deprecatus, vt eum Dauid
populo Regem præficiat, inuicò tamen: vetius de Christi
Christo canit Salvatore. Psalmum inchoat desi-
derium ostendens, quo feruebat, vt Deus Mes-
sam mitteret, cuius manibus traderet regimen
iustitiæ: Deus iudicium tuum Regi da, & iustitiam
tuam filio Regis: iudicium & populum tuum in iustitia,
& pauperes tuos in iudicio. Quando Paterfami-
lias auster nimis est & fenerus, optant dome-
stici vt abeat, committatque habenas moderan-
das filio suo mitiori, & naturæ blandioris, & qui
eorum naturæ magis conueniat cum quo, suo
iudicio, melius sint pacificè victuri.

Seuerus erat Deus, mansuete habebat graues,
omnia stricto iure moderabatur: homines tanto
percellebat timore, vt non esset qui lequentem
illum audire præfumeret: Non loquatur nobis Do-
minus: ne forte moriamur. Eia igitur Domine mi,
precatur Dauid, iudicium hoc remitte illud-
que potestati Regis illius trade, quòd auidi præ-
stolamus, nempe Messiam: illi committe, qui tuus
legitimus est filius totam hanc iustitiæ provin-
ciam: ipse populi tuum iudicet, ipse patrum
iuten.

intendat iudicio. In substantia expostular David id, quod fecit, quando Dei filius venit factus homo, cuius manibus Pater totius mundi configuravit gubernationem: iuxta illud eisdem filij testimonium: *Omne iudicium dedit filio.* Considerans David quod iam aeternus Pater votis eius annuerit, & oculis propheticiis contemplatus Messiam advenientem, pramonet illos, ad quos spectat eum recipere, ut illi procedant obviam: *Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam.*

I I. Ordinem hunc Deus servauerat educens de Ægypto filios Israel: quando mactos totius populi clamores exaudivit: *Clamor filiorum Israel venit ad me.* Et non leuem vidit eius afflictionem, res primi qua sub servitute iugo iuge miscebant: *Vidique afflictionem eorum, qua ab Ægyptijs opprimebantur.* Apparet Deus Moysi, aitque illi: *Veni, mittam te occurrere ad Pharaonem, ut eduas populum meum.* At quomodo fiet istud, Domine mihi? *Et congrega seniores Israel (at Domini): & dices ad eos, Dominus Deus Patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, dicens: visitans visitavi vos, & vidi omnem, quae acciderunt vobis in Ægypto. Et audivi vocem tuam.* Ab hoc primo, quoniam & ex hoc sequitur quod statim infert Spiritus S. dixisse Moysi: *Domine, non credent mihi, neque audient vocem meam. Quid hoc? an minime credis ea quae tibi Dominus dicit? respondet Caietanus de populo loquitur, quia seniores de divinis certi sollicitationibus, & ijs quae audierunt nisi auctoritate Moysi erant credituri: sed populus non tam faciles aures praebet: nec enim divina capiebat promissa, nec sciebat quae Deus per Moysen esset operans: proinde de necesse foret superaddere signa, quae Deus illi praecepit faciendae: unde sic effectum est: *Venerunt simul & congregaverunt cunctos seniores filiorum Israel, locuti sunt autem Aaron omnia verba, quae dixerat Dominus ad Moysen, & credidit populus.* Quoniam sicut illi seniores declaratur ubi singulorum nomina recensentur.*

Quando igitur venit in mundum, praecipui, qui clariorem eius per S. Scripturam notitiam habebant, illi sunt, qui velut increduli sese Christo opposuerunt, eumque recipere dedignati sunt: quamquam hic idem Dominus illos per vatem David pramonuisset, ut illum acceptarent: *Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam:* cum illi essent, quibus munus hoc incumberebat populum praeparandi, quatenus ad eius fidem reductus, illum ut Dominum suum venerarentur, Deumque adorarent. Metaphora sumatur à

Rege quem civitatem suam introentem, eius nomine optimates recipiunt à quibus sic acceptus à toto dicitur populo receptus. Deputatis huius regni primarijs Regem suscipiuntibus advenientem, à toto susceptum esse regno nemo dubitavit: etenim illi legitimi Regni procuratores, & recipientibus cum Consulibus, tota recipit cum Civitas cuius personam ipsi repraesentant.

Era igitur montes & colles, inquit David, (Principes & Pharisaei alioquitur) praeparate vos, ut eum totius nomine synagoga recipiatis, & vos ipsi Regem hunc suscipite iustum adeo & pacificum, ut sit ipsa pax & iustitia, & eo ipso viam sternatis ut totus eum populus suscipiat: *Suscipiant montes pacem populo.* O David, vitiam novisses quomodo hoc essent impleturi? nec dum illum in persona non suscipiant populi, nec illis eum recipientibus viam aperiant, ut eum populus suscipiat advenientem: quoniam illi ipsi sunt, qui turbam concitant, qui de populo hostes colligunt, ut eum perdat & interficiant: *Miserunt principes & Pharisei ministros, ut apprehenderent Iesum.* Per hoc satis aperte probat D. Ioan. quod illis Salvator dixit: *Vos ex parte diaboli estis, & desideria patris vestri vultis facere: ille homicida erat &c.* Ut filij diaboli vultus id exequi, quod ipse in votis habebat: mirum occidere me & perdere.

Hoc autem singulariter considerasse debuit D. Iohannes in eo mysterio sibi in Apocalypsi revelato: vidit etenim mulierem filium in utero habentem, cui caelestis Pater omnis terra traditurus erat regnum: *Qui reversus erat omnes gentes:* Videt autem quod quo tempore filium hunc esset paritura, & ab omnibus hic esset recipendus, occurrat draco magnus nimis & horribilis, natus septem capita diademate coronata praecedens, ore septem: hinc hians: *Ve cum peperisset, filium eius devoraret.* Heu dolenda mulier, quo cruciatur paritura non anxiat: si mulier vicina parit ut cerneret sibi adstantem obstericem draconem, ore ad latitudinem palmi dilatato, quo non dolore tristis affligeretur? Porro tandem si non nisi unum haberet caput, illud mulier una posset manu cohibere, & si duo duabus; sed si septem quis ageret? Hic praesentem attendamus historiam.

Mulier praegrans synagoga dicitur, etenim promisso diuinoque verbo dato Abraham: Messiam utero gestabat, qui realiter ex illo erat populo nasciturus. In eum finem apprehendit Deus semen Abraham per Isaac, illudque duodecim Patriarchis

IV. Diabolus Christi conatur perdere. *Apos. 12.*

III. Similitudo.

triarchis seu duodecim lucidissimis stellis coronavit. Sole vestiebatur, cognitione scilicet vera Dei, quae tantummodo apud illum populū vigebat: *Notus in Iudaea Deus.* Luna sub pedibus eius: illis etenim totum quasi subtrauit orbem licet varijs incrementis & decrementis mutabilem, vt Luna, foetum hunc nouerat draco, nempe diabolus, & ilico totum suum eo direxit studium, vt recenter editū filium denoueret: & hoc eius primum fuit desiderium, se Messiae opponere aduersariū, illumq; mundo natum praefocare: etenim omne adeo perdidit rationem: vt sibi persuadeat Dei se posse illudere cōsilia, tantumque suis superbus confidit, vt teste David: *Superbia eorū, qui se oderunt, ascendat super.* Ad hoc laborat, vt obstetricem eum de partu susceperit, sua sint capta per eum commota, vt eum deuorarent.

P/73.23.

Quibus incumbit recipere Messiam, quando se in mundo miraculis suis manifestat & praedicatione: Montibus & collibus, quos sol ille diuinus suis primū radijs illustrat, ita ipsos per totum mundū disperurus. Sunt autē illi, qui in populo potestate praecellebant & scientia Principes scilicet & Pharisei. Qui cōgruē describuntur per capita diademate coronata: etenim inter se diuisi erāt & quisq; sibi perstatē praedebat & auctoritatē, quisq; esse caput ambiebat: ed vni omnes, & cōspirantes in nascentē puerū, & mundiciā reuelandū, Christū intelligo. Itā dudū eorū Deus naturā explicauerat per Isaiam: *Vnusquisque carnē brachij sui vorabit, Manasses Ephraim & Ephraim Manasses, simul ipsi contra Iudam.* Capita erāt, quae de corpore nascebantur Saranae: hoc enim illic Saluator noster exposuit: dum ait: vos estis filij diaboli, & vt tales vos ipsos erigitis, effucere conati quod ipse in votis habebat pater vester diabolus: *Desideria patris vestri vultis facere? ille homicidia erat ab initio.* Primum ipsius ac principale decretum hoc erat, Christum à medio tollere. Hoc modo demonstrant & aperiunt, dum ministros mittunt vt eum deuotent, depluriant, perpetuo mancipando carceri, vt nulla deinceps eius memoria recolatur.

Isai 9.10.

V.
Hoc fuit peccatum maximum.

Hac vna praeceteris iniquitas grauior Deum offendit atrocius: hac vna fuit mundo reliquis perniciosior, hac vna fuit qua diabolus damnū intulit quā posset maximum: cum eos sibi assūpsit, quibus incumbere manu seruandae praebere iustitiae: quatenus nascatur viuat, & in mundo regnet: illicque sint qui violentas illi inieciat manus, eam apprehendant, & necare moliantur. O perfidum Pharaonem, ipse hic canis tigris, ferociorem, qui obstetricibus praecipit Aegypti,

vt illae ipsae piones natos praefocent: illae in VI. quā ad quas spectabat vitam dare puerulis, quae Pharaorum est hoc officium, parturientes adiuuare, vt nis in foetum tanto facilius emittantur, proferantque in praefocandum: hoc etiam medio sibi praeuallet diabolus, quo damna mundo inferat irreparabilia: eos crudeliter nempe prouocat, quibus ex officio contentis efficitur, vt Deus suscipiatur, quatenus illi ipsi Deo praeccludant ingressū: & simiter, quos decet manus iustitiae praestare auxiliares, quatenus ad lucem prodeat, vt illi ipsi sint qui essentiam ei vitamq; adimant homicidae. Tales, quales Spir. S. describit peruersos Susanna seniores. *De quibus Dan. 13. locutus est Dominus: quia egressa est iniquitas de Babylone & senioribus iudicibus qui videbantur regere populum.* Perditi illi in nebulos: illi etenim quibus incumbere Susannam protegere, si quis forsitan illam ad malum prouocare vellet, illi quorum intererat ad lucem innocentiam eius & pudicitiam proficere cum nemo praeter ipsos hoc nosset euentus, & eo sine iudice in Republica fuissent constituti: illi, inquam ipsi eam ad illicita prouocant, castitati eius conantur illudere, vim inferre, vitamque deprorari.

§. 6. Plecenda Principum malitia: qui namque protectores esse deberent iustitiae, eius sunt proditores.

P Eruerant hanc nequitia eleganter declarauit Spi. S. mirabili quadam verborū similitudine: *Eccl. 10. 2. Cōcupiscentia spadois deurginauit iuuenulam, sic qui facit per vim iudicium iniquum.* Hac maxima Similitudo est omnium iniquitas, si quis eunuchus puellae dolum inferre adlaboret. Satis abundē testatur S. Litterae morem hunc seruatum, vt in Regū palatij custodes puellarum deputarentur eunuchi: sunt enim huic officio maximē cōformes: cum inter illos pudicitia minor sit exposita discrimini: deinde zelo seruent ardentissimo, & ministris frequenter laborant suspicionibus, & vix alibi quid vident, quin statim moueantur, malique quid suspicentur. Quanta foret haec iniquitas, si quis eorū ad eam custodiam deputatus, aliquam vi conaretur opprimere, eiusque temerare virginitatem? *Sic est qui facit iudicium iniquum.*

Iustitia virgo est sole formosior, hac etenim figura ab omnibus nota describitur. Ad eius tutelam, defensionē & custodiā, vt ea intacta conseruet, eius amulenter putatē, inlicitum iudices, hoc etenim officio in Republica funguntur: illis incumbit vigilare Zelate, & huic adlaboraret

Diligite

Sap. vii. Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Monet Salomon. Nō satis erat illi dicere: facite iustitiam: sed Diligite ut sponsam castissimā: hæc enim tibi debet esse maximè propria, quam tibi sponsam elegisti quando populo præfectus, Princeps vel iudex. Quam feruenti flagras zelo si ardentè sponsam tuam diligis legitimam & quam diligenti inuigilas cura, ne quicquam eam vel leuissimo motu peruerat, & ne vel inuimam ei inserat ignominiam, quam tibi reputas maximè propriā: sic ut tibi illa as facili remittas iniurias, uxori verò nequaquam. Talis oportet ut iudex sit, amator iustitiæ, honoris eius zelator quasi propriæ coniugis speusque legitimæ. Quod si hic eam corrumpat, inhonoret, & violet, quo satis digno reus punietur supplicio: hic, quē tangit pauperis iudicium ad lucem producere, ipsum præfocet & occidat: si hic, cuius munus est causam zelare videt, & egeni, ipse vim inferat, ipse opprimat, an dari potest grauior iniquitas qua Respubl. læsa cęstatur?

II. Quoties hoc contingit, ut in stemmate & sanctiua gine nobilis qui tua deberes honestate efficere, ut libertiores adolecentes se non parū reflexarentur quoslibet debere imitari qui sic testatur de seipso: *Videbant me iuuenes & abscondebantur: tu è conueto ille sis, qui eos ad leuiore excites perantias & male ab eis gesta tuearis.* Tu, Domine mi, cuius muneris erat viduis suis in processibus auxiliari, ille sis qui processus intentas illis grauissimos. Tu Domine, qua filiabus tuis exemplo præite, & decere deberes, & prima omnium manibus præferre rosatum, Deo te commendare, ipsa sis, qua prouoces eas, ut de strato surgentes speculum arripiant, ceruillas amplectantur suisque vacent vanitatibus. Tu qui in Re-publica polles auctoritate, cuius officii est alterum admonere, ut vindictæ renuntiet, ignoscat iniurijs, ipse videaris illi calcari injicere, prætensionem ignem subijcere & fovere similitates, proh, grande peccatum! *Egressa est iniquitas ab ys, qui videbantur regere.*

Hinc liquidò constat matrum earū iniquitas, quarum cum esset obligatio filiarum tueri pudicitiam, ipse sint, qua filias vilissimo vendat pretio violandas, suntque ruinæ earum intermedæ stuprique sequestræ. Casus hic est, ut aduertit D. Cyrill. Alex. quem Spiritus S. tantum esse peccatum exaggerat, ut sufficiat, quando interluit, quantum dicatur, quod iniquitas totam occupet terrā, plenoque in ea regnat libera dominio, hoc etenim verbis huius exposuit statuti: *Non prestis filiarum suarum ne contuminateur terra, & imple-*

atur peccato. Et ratio est, inquit S. Doctor, quia parentibus incumbit filios suos in viam diuinæ legis dirigere mandatorum eius & obferuantia: hoc enim præcipit illis Apostolus. *Educate illos in disciplina & correptione Domini id est optimarum disciplinarum illis auctores estois, atque ad vitam Deo gratam, legique maxime consentaneam dirigite.* Hinc manifestè constat quanto sint in Republica damno vetula illa sequestra, quæ cum deberent ratione grauescentis ætatis, & intuitu beneficij quo ad ædes admittuntur, earum honori præcipere, sint illa, quæ familias integras peruertant impudicæ.

Vix iuuenio in SS. litteris Deū alieni grauis. III. effensum fuisse quā Amalecitis, posteris Amalec filij nominatissimi illius amici Iob nomine malec Eliphaz Themasites: filij Esau, unde cognati efficiunt populo Dei, quandoquidem Iacob ex quo seuerus ille descendebat, & Esau, de quo illi fratres fuerint vterint, filij vnus patris ac matris Isaac, & de Rebecca, quibus eodem partu progeniit. Fuit tunc autem hæc tanta Dei commotio, adeoque con-sans, ut Moyse præcepit, altare erigeret, atque in eorum manum extolleret. Deum non in conlectatam, nec non in Dei nomine solemne vovereturamentum, velut in sacro altari, bellum inferendi in reconciliabile Amalecitis: *Quia bellum erit contra Amalec à generatione in generationem.* Idque seruauit adeo pertinaciter, ut Moyles iam ad vltimam tendens metam, & propinquus populo ea quæ tenari semper memoria essent retinenda, hæc illi verba dixerit, quæ mirabiliter expendit ad rem Rupert. *Memento que tibi fecerit Amalec in via &c. Cum ergo Dominus Deus dederit tibi requiem &c. delebis nomen eius sub celo. Cæne ne obliuiscaris.* Cum ita esset quod Dominus præceperat: *Non eris memor iniuriæ tuorum.* Hanc nedium non remisit iniuriam, aut oblitus est sed insuper populo præcipit nul-latenus tradendam obliuioni: *Cæne ne obliuiscaris.*

Ut autem hoc exequeretur, cum Saulem populo Israel primum signasset Regem, hoc ei primum omnium iniunxit mandatum: *vade percutite Amalec, nemini parcas, nec bestias, nec hominibus nec volueribus, omnia trade interiecti nō* (a) *Quia vero Rex Saul vitam donauit Regi (a) Sin dē Amalec, certis que alimentis bouum, & ouium præcipibus, hic illi Deus temporalem abstulit vitam, & regnum, & postmodum æterna prauavit beatitudine, morteque adiecit sempiternæ. Quodnam, obsecro, tantum esse potest facinus, ut Deus hoc ferat animo &c obduato? Fuit hæc eo tempore*

Lib. 7. de adorat. in spiritu.

Leu. 19. 29

tempore egrediebatur de Aegypto filij Israel, & per desertam ad terram tendebant promissionis Deo seruituri ac sacrificaturi: & cum officium esset Amalec viam populo Dei sternere. Iamque illique praestare subsidium, vt ab omni transiret liber periculo & impedimento, ratione tam propinqua cognationis: e contra ipse viam oclussit, ipse armatus occurrit, ipse populum a iustis suis sanctisque studuit itineribus auertere. Quid hoc? Tunc, qui populo meo defensor esse debueras, & protector in iis quae mandat illi Deus facienda, & quo illum ducit, tunc qui saluum ei conductum largiri debueras, & in oscula pacis suscipere, reipsum armatus opponas, tu ruina eius quaras aduersarius, tu lapis illis sis offensio: Mane: alta mente repositum: non inultu transibit. Quod iudex, cuius muneris est viam sternere, qua prodeat iustitia, suumque prosequatur iter, ipse eam impedit? Quod tu pater, tu mater quorum interest filios tuos dirigere, refranare, si quando iuuenili feruente ardore frona laxant petulantiae, vos ipsi filios tradatis feruos iniquitatis: Quis ferat? Tu cuius est te ipsi opponere, qui vindicta flagrans tuas sectatur passiones; tu inquam pacis illi foedera intempas, tu illi dissuadeas? Quantum hoc etiam? Tales sunt hi Pontifices, tales sunt hi Pharisaei, talesque Principes.

§. 7. Miserunt Principes. Retorquent ipsi contra Deum ipsa arma, quae Deus eorum tradiderat manibus. Graue facinus illorum, & multorum etiam Christianorum.

16 **M**iserunt Principes & Pharisaei ministros vt apprehenderent Iesum. Conuocari iubent licitores audaciores, & ministros proteliores, vt praepararet ipsi catenas, compedes, vincula, manicas, quibus Christum vinciant, & caute deducant trahantque captiuum. Nouerant quod Nazareus elapsus fuisset e manibus, & verentur, ne pariter eorum effugiat manus, unde praecipunt vt instructi rebus omnibus factum aggreddiantur. O perduelles: illam etenim potestatem, quam a Deo acceperunt in ipsum retorquent Deum: & vitibus ab eo receptis bellum inferunt illi crudelissimum. Verba sunt miranda, & iusta querimonia, qua Deus per vate Osea contra illos expostulat: *Ego confortavi brachia tua & ipsi conuenerunt in me malitia.* q. d. Ego brachia illis roboravi, ego vires ministravi quibus illa mouent, & hinc tantam mihi moluntur iniquitatem,

Pro more habent Reges Aragoniae Caesar Augustam ingreffi regni illius Metropolim, ante Mos Re se ducere nobilem quendam dicitur. Hispanis gumara Comarleno, cui Rex iniunxit officium vt cum gonia. praecedat nudum praefrens oblongum baculu regalis signum iustitiae: ad Regem etenim spectat facere iustitiam & iudicium vt ait Apostolus: *Dei enim minister est tibi in bonum: si autem malum feceris, time: non enim sine causa gladium portat: Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit.* Vt autem cum honore & auctoritate tali officio virgae fungatur, annuos illi assignat redditus particulares, & eximiam eum auctoritate dignitatem. Quod si minister hic omissis seduciosis nebulonibus & Regis inimicis, ipsam virgam contra ipsum Regem retorqueret, illaque eum percuteret. O sae disragum! ille est qui tibi brachia ad virgae portationem roborauit, quatenus illi per eam famulareris, & eadem ipsa vteris vt ipsi bellum inferas, eumque sic atrociter offendas? De hoc grauer Deus conueritur: *Ego confortavi brachia eorum.* Nota illud pronomen *Ego*. Quis est, qui iudicibus tribuit potestatem? Quis eos gladio praecinxit? Quis illis mandandi, vetandi & ius concessit disponendi? Quis reliquos eorum obtrinxit subiectioni? Respondeat Apostolus: *Non est potestas, nisi a Deo: & hinc concludit: Qui potestati resistit, Dei ordinati resistit.*

Hoc eleganter dixerat Spiritus S. *Audite Reges & intelligite, diserte iudicet finium terra.* Prae- Sap. 6. 1. bete aures vos, qui continetis multitudines, & plabe II. zetes vobis in turbis nationum: quoniam data est a Omnis potestas a Deo. Domino potestas vobis & virtus ab Altissimo. Audite me Reges & intelligite Iudices: qui solo verbo vestro percellitis mundum, & populos fraenis quibusdam continetis: vos ab omnibus tanto dignati honore, tanto deducti comitatu: vos quos mundus ceteris praefert, plusque facit: vos cui locus ceditur eminentior, quibus & maxime nobilis, maxime diues, maxime praepotens pileum tollit transeuntibus, & profunda veretur reuerentia, an mente vel semel renouistis, quis vobis hanc dedit super alios potestatem? Certum est, ex ventre matris vestrae non illum in mundum aduexistis. Si dixeris: Rex nobis hanc concessit, dicite: quis & ipsi illam tribuit? A Deo vestra dimanat potestas, & qui in sella residet iudex in sua plenaria audire debet potestate: *Non haberes potestatem aduersum me vlla, nisi tibi datum esset a superior.* D. Bern. hae verba Ion. 19. 11 & in se experiebatur quod post per Apostolus clamanis

manit in Ecclesijs: Non est potestas nisi à Deo, & qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.

Quam egregie hoc Daniel suspensissimo protestatus est Regi Nabuchodonosor, quando declarans illi visionem arboris, quam somnians viderat, sic ait: quia non cognovisti Deum esse, qui tibi potestatem tribuit & imperium, teque in eo conferavit: regno extorris eiecisti, & velut belluæ ferociori vngues tibi accrescent, & pili, in campis sub dio moraberis, donec perpendas & hanc fatearis veritatem: tunc demum regno tuo restitueris: Cum cognoveris potestatem esse caelestem. O si Deus hoc agere deberet cum Regibus, Principibus, Dominis & Iudicibus: qui hanc quam hoc reuolunt: regnum, potestatem, dignitatem, locum & preminentiam à Deo sibi concessa ut per ea Domino dignè seruiant: In vindictam mali factorum, laudem vero bonorum; vtque omnes hi, remò famulentur Domino, Deo scilicet: Ad hoc potestas super omnes homines Principibus data est sic scribit D. Greg. Maurio Imp.

te nos docet Apost. cum enim dixisset: Non est potestas nisi à Deo: concludens sic addit: Qui resistit, resistit tibi in bonum.

Perpendo verbum hoc In bonum: Ad hoc suos eligit Deus ministros; tibi in bonum & obsequium: In bonum, Quamnam igitur esse potest grauior iniquitas, quam hanc à Deo acceptam potestatem & gladium sibi in manus trahent auctoritatis, in ipsum retorquerè Deum? Hæc est Principum & iudicum Hierusalem non toleranda peruersitas. D. Aug. opinatur atrocissimum hoc fuisse Iudæorum scelus contra Dominum, quod tanis ab eo acceptis beneficijs ingrati, tantis illi responderint scelestis & iniurijs inhumanis. Hic oppositè ponderat in persona Christi illa Davidis verba: Qui oderunt me iniquè: qui retribuunt mihi mala pro bonis. Notat autem præfatus Doctor duos esse gradus nequitiarum in ijs qui beneficia recipiunt. Primus est non gratum esse salè cum recognitione recipere. Graue est hoc crimen: quod etiam diuinæ misericordiæ fontes adeo profusos (ait D. Bern. 8.) arefaciat. Ad rem expendit Rupert. b. hanc fuisse causam ex qua Deus, cum tanta contulisset primævis nostris parentibus in paradiso beneficia, tot illos gratijs cumulasset, manum sustulerit, eosq; miserandum in modum cadere permisit, vt bonorum omnium inlecturam paterentur: quia si rem penitus insipientes (inquit Rupert.) non inuenies, nec quando se viderunt à Deo creatos, diuina illius manu benedictos, domino creaturarum dotatos, quod vel vnus vel aliter verbum dixerit gratiarum actionis nec vnam protulerint rationem, quâ de monstrarent quantum Deo essent deuincti.

Angelus qui docebat Esdram eorum admiratum numerum, qui peccabant, illi dixit, non est quod miretis, cum tibi nosse sufficiat, Deo fuisse ingratos; Ingrati fuerunt ei, qui præparauit eis vitam. D. verò Paulus vt grauilimorum peccatorum extolleret iniquitates, quos vltima mundi videbit dies, hoc de illis scribit; Ingrati, sceliferi erunt. Vitium hoc adeo graue est, vt totum impleat mundum querimonijs. Porro licet hoc ita sit inquit D. August. non hoc tamen est grauissimum flagitium, quo quis suum possit offendere benefactorem. Sed multo grauius est, quando ne dum non respondet obsequijs, sed turpioribus illum offendit, irritatq; criminibus, retribuens mala pro bonis; hoc edium illud est iniquum, de quo David tantopere querebatur: Oderunt me iniquè; Retribuebant mihi mala pro bonis. Rependere beneficia calumnijs, honores contemptu,

Ad hoc potestas super omnes homines Principibus data est sic scribit D. Greg. Maurio Imp. iustus vt legem à se sancitam reuocaret, quâ inhibuerat ne quis miles ad monasticam vitam in religione recipere. Vt qui bona appetunt adiuuentur, vt eorum via largius pateat, vt terrefre regnum caelesti regno famuletur. Deus est qui manibus tradit gladium, dum te iudicem constituit, tibiq; vt audias, hæc verba loquitur, quæ Iudæ Machabæo: Accipite sanctum gladium munus à Deo, in quo desicies aduersarios populi mei. Quam apta iustitiae desinitio: Gladius sanctus. Sanctum est gladio obruncare homicidam, suspendete & caedete fures, pacis perturbatorem in exilium eiecerit. Quando iudex hæc peregerit, attendat sibi à Moyse dictam, quod illis qui viginti tria millia idololatrarum occiderunt: Confecistis manus vestras hodie Domino. Et si desideres scire quis manibus tuis gladium tradiderit, Deus est, qui te illo dignatus est honorare: Munus à Deo. O quantum beneficium tibi, quod te Principem pos. erit tibi, quod te Rectorem statuerit tibi, quod te gubernatorem præfecerit tibi, quod te Auditorem, iudicemque creauerit. Et hoc in quem finem? Vt hostes Dei desicias? In quo desicies aduersarios. Quâ credis, intentione te Deus iudicem, & Principem exaltauit? Ad quid gladium hunc tibi tradidit & potestatem? Vt per hunc persequaris concubinarum, sceneratorem coëreacas, fures sustiges, Reipublica procul expellas perturbatores, viduam defendas, pupillo subuenias, & à potèiore oppressum proregas, tandem vt per omnia diuino prospicias honori. Hoc est inquit D. Ambros. quod aper-

Hieron. Bapt. de Langua, Tom. III.

K k k

incedula

Dan. 4. 23. Ill. Cur data sit Principibus potestas.

D. Greg. Lib. 26. c. 100. Ep. 6. ad Maur. tit. Aug.

1. Mach. 15. 16.

Exo. 32. 19

13. 4. in Luc. in 7. lib. D. xii. illum diaboli in mente excelsion & c. To. 3. 17. 17. 17.

Ps. 37. 20.

IV. Duo sunt gradus in gratitudinis. a Ser. 31m Cant. b Lib. 2. in Gen. c. 39. Tom. 1. V. Adam & Eux in gratitudo

4. Esd. 8. 60.

1. Tim. 3. 2

incunda & placentia molestijs & vexationibus.
 Hoc Dicit D. August. *Magnum malum.* Teque hortatur ut a talibus tibi caueas. Et tale iudicium peccatum commiserunt: *Tales fuerunt Iudæi. Venit ad illis Christus cum bonis: reddiderunt illi mala pro bonis.* Nihil aliud intendebat, quam illis benefacere, eorum docere ignorantiam, illuminare cœcitatē, curare infirmitates, resuscitare mortuos illi verò nihil aliud intenderunt & conati sunt, quàm illum contumelijs afficere, persequi, calumniari, & occidere. Nemo criminis huius potest inficiari grauitatem.

VI. **Sed ter-** **minus gra-** **duus duos** **alios vin-** **cit.**
 Cast. rum gradum alium nos docet Euangeli-
 ita nequitiorem nempe, quòd nedum agnoscant accepta beneficia, nec illa solum rependant offensas: sed et super & ipsis beneficijs vtantur ad scelera grauiora; hoc est quando eo ipso, quo alius tibi præstat beneficium illi tu noceas, & eo ipso, quod tibi in manus tradidit, damnum inferis illi notabile. Si quis esset tantâ malitiâ peruersus vt te donante illi centum aureos, quibus tua consuleret egestati, eos ipsos emendo sclopeto infunderet, quo tibi vitâ adimeret; & te donante illi gladium, quo se contra inuasorem & homicidam defenderet, illum in te retorqueret, teque transfuersum confoderet: hæc est iniquitas maxima quæ hoc in genere committi potest: & hæc ea est Pharisæorum & Principum: de quibus sic

Lef 12. 6. *Job: Audacter prouocant Deum, cum ipse dederit omnia in manus eorum, Populus hic est qui diuinam audacter iram prouocat, quandoquidem in eum ipsilem infurgat donis, & potestate sibi ab eo tradita.*

VII. **Gratiu** **do lo.** **seph si** **dehissi-** **ratio.** **ma pro-** **batu.**
 Videtur, quantum sapio, spectare facinus illud Ioseph, quod si suo non contigerit tempore, tamen aliquam eius potuit habuisse scientiam. Præclara fuit illa Ioseph dominæ suæ propolita dehissio: ratio. Notat castissimus adolescens se a domina sua vehementer ad stuprum prouocariamque vi aperta, & pallio apprehensum ad concupiscentiæ suæ consensum permolestè prouocari: quocirca hæc illi respondit: *Ecce Dominus meus omnibus tibi traditis, ignorat quid habent in domo sua: ne quidquam est, quod in mea non sit potestate. Ge. quomodo ergo possum hoc malum facere?* Abstulit mihi Dominus peccandi eumque, offendendi possibilitatem: cum omnia meis considerit manus, ita vt mihi videatur impossibile tantam illi posse importare ignominiam: & licet vellem, non possem: voluntatem impedit potentia. *Quomodo possum hoc malum facere?* q. d. Domina, de graui redargues præsumptione, grandem iram euerti carperent impudentiam, traditor

audirem perduellis, maximaque Dominum meum offenderem iniquitate, si illa fiducia, quam mihi confidit, si illo honore ad quem me prouexit immeritum, si beneficijs illis quibus me prouexit indignum, abiret, & ea vt instrumentum iniuriæ assumerem, ad quam me tua prouocat lasciuia: nec enim tam vils sum animi, vt talem in eum committam prodicionem: vt illo, quo me dignatus est, eum ingratus offendam, nec mihi furor eius tanta est prouocandus audacia: nulla namque grauior potest iniquitas malumque cogitari: *Quomodo ergo possum hoc malum facere?* De illis igitur hoc dicit Iob, qui Dei misericordias ac beneficia, quibus illos affatum in bonis, auctoritate, dignitate, & honore cumulatur, iniurias Dei-secleraque conuertunt. Suprema hæc esse dicitur impudentia: diuina iræ prouocatiua: *Quis prouocari bonis ad meliora debuerant, peiores sunt* (inquit D. Gregorius hæc verba enucleans.) *Quinimo & illa est multorum ingratum proterua peccatorum, quæ ad tantum ascendit temeritatis & impudentiæ gradum vt ipsilem donis sibi à Deo collatis, concessis & liberaliter profusis, contra Deum arma moueant, ex illis gladijs consent & exacuunt quos in ipsum retorqueant: atque in tantam labuntur prodicionem, vt suis contra Deum donis pugnent: teste D. Gregorio.*

Hoc est quod iniquissimè fetens Deus graui-
 ter exponit: qui valde prudenter & neruose suas nouit declarare iniurias, quando vocato ad se Propheta Ezechiele, sic illi præcipit: *Fili hominis notas fac Hierosalem abominaciones suas.* Hoc est populi huius infortuntum, quod suorum non agnouerat criminum acerbiteriam, non abominacionum suarum impudentiam: illas ei proponere, & sub figura eiusdem mulieris illas exponere. Hæc parua nascitur, paupericula omni destituta suffragio, & sub sidio, omni nuda protectione, tandem a viro nobili eius misero suscipitur: vidit etenim eam sanguine seu sordibus natiuitatis suæ conspurcatam: illam sibi assumit, mundari iubet, & vestiri cultioribus, alique delicatis: iam nubilem matrimonio sibi sociat, gemmis illam exornat adeo pretiosis, vt similibus nunquam ornata quæcumque sponsa processerit. Quid autem illa? in tantum insolenter benefactorem insurgit, mille illi molitur tradiciones, eoque peruenit: vt ipsas gemmas sibi à sponso suspensas texendis illi impendat insidijs, illis se expellat vt placeat amarijs suis easque illis tradat, vt eos in sui amorem pellicias in tam notabile sponso sui detrimentum: *Et tulisti vasa decoris*

18. d. Ezech. 16. 2. VII. Allegorice hæc in-gratitudo confirmatur.

tu: de auro meo atque argento meo, quæ dedi, & fecisti tibi imagines. Ad litteram de synagoga loquitur: eo quod ex ipsâ divitijs auri, & argenti quibus eam Deus ditaverat, idola conflaverit in non modicum Dei contemptum; & pariter miseris carpit peccatores: et enim instrumenta & media pulchritudinis, quibus illos affatum cumulat, in bellica vertunt instrumenta quibus Deum oppugnant.

Tulisti vasa decoris tui. Te ipsum attentè consideret, & videbis quibus te Deus ditaverit, formosum reddiderit & opulentum. Tibi tradidit intellectum, ut Angelus videaris: oculos velut vigiles, qui duo videntur luminaria in globo capitis: linguam, qua tuos exprimas conceptus: manus, ut illis capias quicquid ad tu spectat cõservationem: bona largitus est & salutem: ad suam te traxit Ecclesiam, suo purificavit sanguine, culparum tibi remissionem obtulit, suis ditavit Sacramentis, domique cœlestibus: Attende num de siderare possis aliquid, quod non habeas. Quid autem tu? hæc ipsa Dei beneficia, facis instrumenta iniuriarum Dei. Ipsum intellectum contra eum retorques, mille contra proximum machinatus insidias, varias in pauperes fraudes confingens: oculos ea conspicias, quæ tibi Deus inhibuit appetere: linguam commoves ad perjurium, mendaciam, murmuraciones, detractiões: divitias consumis in luxurijs, impudicitijs, vindictis: salute corporis abutens, ad proclagam pernitentiam, & inerte in segnitie de peccato minime resurgendi: quid amplius? Ipsam Dei misericordiam tibi assumis ut illum gravius offendas: cum mille committas flagitia, in quibus superat luxuriarum, sub divina titulo misericordie.

VIII. Hanc Davidi Deus exprobat ingrati tudinem. 1. Reg. 12. 7. 8.

Hoc Deus eleganter Davidi proposuit: quando per Nathan illi rationes exposuit cur sic in eum commoveretur, ob commisitum ab ipso adulterium & homicidium: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego vixi te in Regem super Israel, & ego erui te de manu Saul, & dedi tibi domum Domini tui &c. Quare ergo contempsisti verbum Domini, ut faceres malum in conspectu meo? Viram percussisti gladio, & uxorem illius accepisti. Perpende quæ feceris. Quis hoc credat? cum ego te Regem creaverim & Dominum, tibi que potestatem dederim exercitum & imperium, quod hæc in mei contorseris contemptum, & nominis ignominiam? Ut auctoritate vsus sis regia, qua in domum tuam alienam tibi raperes uxorem, & præciperes fidelissimum tibi militem ex loco certaminis constitui: ubi certò vitam sit

perditurus? Periniquè fert hoc Deus.

Mirabilis fuit ille Dominus in illi agendi modus quando surdo & muto linguam & aures e. Cur: hinc restitutum. Narrat D. Marcus: adduxerunt filium suum Domino surdum & mutum, & deprecabantur eum multum, ut impositis manibus suis illum stultum curare dignaretur. Ipsum Christus de turba secor- ingenue sum rapuit & immisit digitos suos in auriculas eius, & saliva sua linguam eius madefecit, deinde sibilatis in cœlum oculis, ingenuit: *Suspiciens in cœlum ingenuit*, atque illi: *Epheta* id est ad aperire. q. d. Aperiantur ad audiendum aures, & lingua ad loquendum & factum est ita. Quid hoc rei, Domine mi, cur hac in occasione sic grauter ingemiscis? An tibi quidquam est delectabilis, quàm hominibus benefacere? Optime dixit seruus tuus Moyses: *Lacubatur Dominus benefaciens vobis*. An forte virum curas inuitus? Salus quam illi largiris, vel bona est vel mala cur illam impertis? Si bona, cur illam tribuens ingemiscis & suspiras? Plures à SS. Patribus audio proferri rationes: potissimum à D. Greg. sed eam non incongruam arbitror fore, si dicamus: quod Domino occurrebat, id quod in homine isto venturum esset, de quo suspicari possumus illud quod de multis illius populi, quibus sua contulit beneficia: cum enim ita sit, quod grande cõferret illi donum, dum linguam solue ut Deum laudaret, diuina tractaret, & quæ illius sunt obsequij: *Ut in eius laudem eva laxentur*, inquit D. Greg. quod ramos vir hic hoc linguæ beneficium in Christum retorqueret, & eadem ipsa lingua cum reliquis vociferaretur: *Crucifige, crucifige eum*. Quæcirca, quamvis illi libenter linguam laxaret, in quantum hoc erat beneficium illi præstare: tamen ingemiscit, considerans quod ille ipse qui hoc esset accepturus donum, ipsum retorqueret sibi, assumeret, ut Christum persecueretur, illum bello lacederet, & mortem eius esset expecturus. Hæc est multorum in Christum iniquitas, & hæc Phariseorum est perversitas: propitius sit nobis Deus ne in illam protrinamus.

Deut. 28. 63.

Ho. 10. in Ezreb.

D. Greg.

§ 8. Miserunt Principes. Principes graviora committunt scelera: idcirco vidit illos Ezechiebiel in medio inferni.

Principibus hoc tantum scelus adscribitur quod Christum apprehendant. Et quam cet. D. Basil. tū erat ministros illis non defuturos. Notat Ho. 7. q. 14 D. Basil. quod gravissima crimina committuntur: Quia res auarorum à maxime potentioribus committantur: Quia res auarorum poter. Tom. 1.

Kkk 2

I. Pauperes non tam graui patiantur crimi-
na.

potentia incrementum si in eis occasio maioris sceleris. Pauper exigua pollet potestate, unde, vel non audet, vel non potest turpius nota peccata committere. Si stomachetur non habet, quo se vindicet & ruetur, nec est qui illi manus dando patrocinetur. Si mulierem scortator concupiscat alienam, ab hoc facino e retrahitur, quia media desunt illi, quibus eam ad hoc allicias, nec habet huic facinori sequesterum. Gula illius tanta non potest esse cum opes non habeat nutrices deliciarum: nec otium tam diuturnum, quod omnium mater est vitiatorum: incumbit etenim illi, si manducare velit, operari. Præpotens autem hæc omnia facilliter: habet etenim quo plenam inferat iniuriam, quo perfecte vindictam reportet, quo puellam etiam abditissimam ad crimen sollicitet: ministros habet & seruos ad omne facinus paratissimos, tempus, otium, delicias. Hinc est, quod Vates Hieremias totam obambulans urbem Hierusalem, si quidem in illa repererit, quod pauper omnes suis Deum flagitijs irritarent, aduertit tamen quod quanto vrbis illius ciues erant potentiores, tanto erant & malicia nequiores. Officiales vidit mendacis, oppletos, mercatores vfuris & fraudibus inuolutos, pauperes cupiditate & inuidia flagrantes, potro potentiores vidit his omnibus sceleribus supra modum inquinatos: *Ibo ad opimates, & cetera.*

Hiere. 6. 5.

2. 33. mor.

cap. 2.

In cap. 40.

Iob.

II.

Potentiores grauiora patiantur scelera.

Iob 40. 25.

Pf. 146. 8.

L. 68. c. 7.

III.

Quis sit cibus dicitur

Eleganter hoc Deus exprimit ex mente Diui Gregorij & clarus D. Thom. etenim locutus cum Iob describit illi diabolum sub figura Elephantis, quem nominat Behemoth. Eius illi declarat creationem, naturam, corpus, vires, arma, machinas, & tandem eius alimentum: declarat quo loco mensam sibi habeat abundantem, & quis illi fercula præparet conditæque gracillima, atque hæc in montibus inueniunt. *Huic momes herbas ferunt, omnes bestie agriludent ibi.* Sic nonnulli hoc interpretantur, q. d. cibus Elephantis dulcissimum herbas esse teneras, & foenum abundans, & minime contritum, & hoc montes producant: iuxta illud Dauidici: *Qui producit in montibus foenum, & cetera.* in illis ipsis vagantur animalia, cerui, lepores, cuniculi, capre montenses; vt enim ait Plinius. Elephas cæteris animalibus est manuicior: illi etenim congradiuntur, nec timent, & coram eo inter se liquetrimè collidunt, sed quid subli-

minus spectant Deum: declarare namque voluit cibum gustui lapidissimum & copiosissimum diabolo in montibus inueniunt, in quibus liberè spaciatur, & collidunt animalia, Consequitur Deus mundi potentiores nomine montium exprimit, vt ante diximus & notat Diuus Augustinus, quia cæteris magis extolluntur. Hic vtique bestie liberè diuagantur & collidunt, quandoquidem non illis opus sit alimentum inquirere vt delicijs sagantur. Ibi selem suam figere potest luxuria, ibi gula liberè spaciatur, somnus quiescit, vindicta oberrat, vanitas arrogancia, præsumptio, cuiusque inordinati carnis appetitus, velut bestie, expeditè soluteque colluctantur: Ibi vtique fercula diabolus habet sibi lapidissima, & palato suo gratissima; per hæc enim qua fulgent, potestatem ea que volunt, & quomodolibet peccata committunt.

moni gratissimus.

In illud Pf. 146.

Qui producit in montibus foenum.

Tom. 8.

IV.

Pauper si peregrinus hospes illi superuenierit, quem epulo velit excipere lautiori, nequaquam potest; non nummos habet quibus gallum Indicum comparet: nec vitulum afferat, nec certum, nec condituras, partem salsa carnis, vel caules, & fercula quotidiana de penu profert, non alia. Quod si potentiores hospes inuisit, hic vtique gentiliter eum excipiet, cum enim præpotens sit, sibi de quibuslibet potest prospicere, habet qui venatum pergat, qui gallos indices & canem in uita vitulicam; habet vnde perditas aues phasidas, & capones acquirat, vnde placenta coquantur dulcissimæ. Pauperem si conueniat hospes, appetitus inquam inhonestus, & vilis, illi parum indulgete potest, nec enim habet, quo formosam sibi deuinciat mulierem, nec quo carnis satisfaciatur desiderijs, nec quo foueat concubinatum, nec euidei criminis confortes imittetur. Præpotens autem, optimè, si namque peregrinus adsit, sicut Dauidi, & alienam appetierit ouiculam non deerit, qui illam eius siliat & ædibus & thalamo: quid si diuitius eius voluerit inhonesto perfrui contubernio, eiusque virum è medio tollere licet nobilem genere, non illi Iob deerit, mandat ferialis excoctor; quod si desideret hoc proditoriè fieri, non illi deerit exercitus, vbi tali statueret loco in quo confestim omnes in illum irruant inimici.

Pauper suis non potest indulgere cupiditatibus, bene quidam diues.

Hoc considerans Diuus Ambrosius sic ait: *Lu. D. AMBROSII. brianam igitur videmus ad vitia potestatem & cetera. Apol. 2. de cularum imperandi incensum esse peccandi. Si te- gina Iezabel regalem textu proditorem quâ in. T. 1. stum opprimat necesseque Naboth, atque ad eam*

tegen.

regendam falsidicum aduehat testimonium per-
 iurio formatum diabolicum: non illi falso loqui de-
 ceunt testes, nec qui illos in iudicat, nec quo sub-
 onentur. Et si necem Absalon inferre fratri ma-
 chabatur Amnoni: non illi decernit ad manum
 & scelus parati famuli, ut illum interficiant: quod
 si Principes Hierusalem Christum intendant ap-
 prehendere: non illis ministri decernit ad tantum
 facinus audaciores: quia potentia incrementum,
 fit eis occasio maioris sceleris. Ex his ratio-
 nem collige cur Dominus notet nisi habeat in
 ore frequentius, quam in iudicare nobis, Principes
 & Potentes si reprobi fuerint & peruersi, graui-
 ores in inferno palluros cruciatus, & in ledibus
 collocandos particularius in loco illo tormen-
 torum. Hortatur Spiritus Sanctus lib. Sapient. Reges
 & iudices: *Audite Reges, & misereque, deseri o multi-
 ces finium terra praebe aures vos, qui continetis
 multitudines, & placetis vobis in turba militum.*
 Vos meos auiscutate sermones quibus omnis ter-
 uit & obedit mundus, quos rationes omnes tur-
 baque reuerentur. Quid illis vis Domine signi-
 ficatum? Exiguo conceditur misericordia: *potentes
 autem potentior tormenta patiuntur.* Exiguum vo-
 cat, hominem plebeium & vni garem: vnde sic
 legitur Vatablus: *Plebeius homo,* ut quod ait hunc
 humane & misericorditer valde tractandum, non
 vult dicere quod exiguo in inferno sit misericor-
 dia, sic vt illi remittatur peccata ibi etenim lo-
 cus non datur misericordias, sed in iudicium, homi-
 nis plebei cruciatus & tormenta fore multo interio-
 ra. Huius assignat rationem, dicens sic iudicium.
 Non enim subtrahit personam cuiusquam Deo, qui
 est omnium dominator, nec verebitur cuiusquam
 magnitudinem: quoniam pusillum & magnum ipse
 fecit, & aequaliter cura est illi de omnibus. Hinc
 eandem est conclusioem: *Fortioribus autem
 fortior inflatur cruciatus, maiorque eos dolores
 acerbiotes.*

Esdr. 2.
 tra 101.
 101. 2.
 V.
 Poten-
 tiorum
 potius
 eruo gra-
 uiores.

Hunc locum producit D. Hieron. quo confir-
 mat impiam esse Iouiani vni nequissimi haere-
 sim, docentis damnatorum omnium aequalis pa-
 resque fore in inferno cruciatus: dicebat enim
 infernum foras comparandum, in quam qui-
 cumque precipitantur eundem calorem, ignemque
 patiuntur. Per hunc stultitiam haeretice, respondet
 D. Hieron. audi Spiritum Sanctum, etenim verbis te
 docet clarioribus in inferno potentiorum tormen-
 ta fore potentiora. Manifestum est hoc sed diffi-
 cultatem mouet huus conclusionis veritas, ob
 eandem rationem quam ad eam dat Spiritus S.
 ille namque videtur asserere contrarium. Sit ita
 Domine, potius damnatorum futurus inaequales

sed illa disparitas non est sumenda ex di'parita-
 te personarum, per hoc ipsum quod ais: aequali-
 te centura iudicaturum potentes & infirmos,
 Principes & Plebeios, sic vt nullus hoc possit ef-
 fugere: Non enim quisquam, quia Princeps est,
 grauius est puniendus, sicut nec quisquam, quia
 plebeius est, minori est premio laudandus. Tu
 ipse contemtas, quatenus ad te, omnes esse aequa-
 les: *Aequaliter cura est illi de omnibus:* tu
 fecisti aequaliter ditem & pauperem: *Dives &
 pauper obuiauerunt sibi, vniusque operator est Do-
 minus.* Tu in lege tua sanxisti, vt nullus praeuale-
 ret, nullus attemeretur, quia potens est: *Non as-
 cepas personam potentis.* Tu noluit fieri misero-
 cordiam alicui in iudicio: quia pauper est &
 egenus: *Neque miseretur pauperis.* Quia valter ergo
 eo ipso, quo curam de omnibus aequalem geris,
 con iudis, cruciatus dispositos acerbiotes poten-
 tioribus, atque fortioribus: Ditium est hoc di-
 uina sapientiae mysterium: sic res habet potius
 indigendas culparum grauitati conformes: quon-
 iam per hoc potentioribus indigendae sunt multo
 seuiotes, & quod eorum sint culpa grauiotes: vt
 vt iam diximus: etenim sua eorum potentia pec-
 cata patiunt perfecta, data opera, nullo obitaculo
 praepediti, suis omnibus integra circumstanti-
 s: hoc autem nullatenus tacere potest plebeius,
 & qui mouea pollet potestate.

Homo particularis & vulgaris vestem furatur
 vel quatuor depradatur alies; Principes autem
 manum adieciunt rapacem castris, ciuitatibus,
 & Regnis. Vir plebeius vnica sibi complacet co-
 cubina; Principes autem earum greges iouent.
 Salomon ad luxum albat trecentas concubinas,
 praeter uxores sexaginta. Et de impe aucte Ma-
 xentio scribit Eusebius caesariensis, cum sic in om-
 nem libidinem effusum fuisse vt nullam Roma-
 nam mulierem quansumvis nobilem, & prima-
 nam intactam praeteriret: Deinde quanta haec a-
 potentioribus patiuntur scelera libertate? Quam
 sine vilo timore? (a) Occurrae cuiusque oc-
 currit, vna licet alicuius inde dependere: imo
 & totius exercitus clades: vt Damij qui q. o li-
 betus sua dare posset fratra I. x. x. & Beth-
 sabee concubitu trueretur, in mortem tradidit
 vnam militem sibi fidelissimum: totumque ex-
 ercitus suum cladi subiecit aperti liniae, siqui-
 dem ea occasione non parua eius pars caesa cor-
 ruert.

Quam non omni ex parte completum erat
 illud Herodis adulterium: cum enim patri scau-
 dalo & incestu publico notaretur, nihil erat
 quod solum huus illi redderet amarum
 K-k k k 3 (a) &

Vt
 Quia co-
 rum pec-
 caua sunt
 grauiora
 & magis
 me
 con-
 plea
 Lib. 2.
 Hist. 1.
 Eccl.
 c. 22.
 (a) Topa
 con
 quies
 topaz

(a) *Acti-
bar et
boando.*

(a) & molestum ex regali sua potentia : & ne- dum illi se tanto facinori non opponerent , quo- rum hoc munus erat : sed omnes illi manus tri- buerant auxiliares, regique palpum obtrudebant assentatores : quia vero D. Ioannes Baptista libe- rius illi dixit : illicitum hoc Regi contubernium : continuò reprehensorem capite multauit. Si pauperculus quidam fuisset, qui facinus, hoc con- cubinatus attentasset : non exigua hoc adiret for- midine, non paruis defectibus ex inopia nummo- rum, ac potestatis, mille terroribus auxius, mille turbationibus, & impedim. utis cohibitus : hic illum capiet, & alter ignominia afficiet, alter sua illum re. rehenfione conteret. Per, ende (inquit D. Ambros.) quam completè, & liberè suum Rex Ahab delictum commiserit, & vxor eius Iezabel iniustitiam, qua vineam sibi rapiebat alienam, impleuent : etenim potestate eiusdem iustitiae fortiore vineam nullo Nabath fines abstulerant, vitam eius Domino adimentes, insuper & eam vt blasphemum accusantes & denigrantes : vt nullus esset qui vel modicum hanc cohiberet nequitiam : quinimo plures illi operam suam nau- arunt, falsis petiti testimonijs. Hic confideta virum nobilem, potentem, Principem, quam im- perturbatè, commodè & pro libitu suo quales vul. perpetret iniquitates : vxorem nimirum ac- cedat & contumpar alienam, pauperem oppri- mat, suaque sectetur vindicta passionem.

VII.
*Pauperu
vero pec-
cata sunt
minora
& defe-
ctiuola.*

Ex altera parte pendende pauperem, quam furtiue debeat procedere, quando peccatum ali- quod facere determinat : quia (vt dicebamus, & notat D. Ambros.) sunt hi & isti in sceleribus suis, sicut in epulis suis. Principes enim & potentio- res, quando vescuntur gallo ludico, capone, per- dice, phasidis auibus, carne vitulina, illis vescen- tur omnibus suis preparatis condimentis, quibus prouocari potest edendi appetitus : & quamuis res sit vix vilius momenti, vt oua, caules, olera, illis tamen appetitus illecebris epulas extruunt lapidissimas. Plebei vero, vel haec non comedunt, quia non habent, vel si habeant frustum arietis, illud comedunt parè coctum, vel male asiatum, & si Haleces salas habuerint, illas comedunt carbonibus tollas, & olera oleo cocta, & omnia infusè composita.

41

Etia agite potentiores (inquit Spiritus S.) vestris placete gustibus, vestra gaudete potentia, ad cri- minum vestrorum incrementum : idcirco namq; vos singillatim praemoneo loquor & exhortor, vt autem meis praebentis sermonibus, & hanc expen- datis doctrinam : Ad vos ergo Reges sunt hi sermones mei, vt discatis sapientiam, & non auerfiantes. Quid

ergo vobis persuadetis eo sine concessam vobis esse potentiam, vt ea freui tanto liberis vestris frava laxetis iniquitatibus? Abiit omnino : quan- doquidem emm haec in vobis emineant : futuræ quoque fiat & potius vestrae grauioribus : flammal- que passuri sitis ardentiores : vilium daemones tor- tot. s vestros fautores : iuxta diuinæ propositum iustitiae ex qua hoc emanauit decretum : *Quan- tum glorificauit se, in delictis suis, tantum date illi tormentum, & lucrum.* Vocat Dominus Ezech. *Eli hominis cane lugubre* : tristes imona narias. Et super quos Domine? super mundi potentiores : cum eorum aliquem videris : illum deplora, Vt tibi : quanto namque potentior hic visus & car- teris excellit : tanto profundius ibidem ad cru- ciatu poenaeque demergetur : hoc inuunt haec verba : *Quo pal. bror est? descende & dormi cum stircumcisis.* Quotiescunque virum videris pote- state sublimem, sic illi : vt tibi misero : quanto namque potentia sublimior erigeris, tanto poenis deprimeris inferior : cum tuz sit crimina con- formia potestati. Quotiescunque mulierem videris prophanam fuce laboratam, diaboli laquei, illam deplora : vt tibi in malum : quanto namque diligentius studeas ceteras pulchritudine praecel- lere, tanto iteratur tibi lutum olentis, & hor- nibilius : eo profecto modo, quo Saluator noster triumphantem, superbarumque contemptus vr- bem Capharnaum, ceteris caput attollen em, in hac erupit lamenta : *In Capharnaum vsque ad caelos exaltata, vsque ad infernum demergetur* : ibi te (inquit) cum impijs detruent infidelibus : cum vita tua eorum sit similis : etenim viuis diuinæ cognitionis expers, minatum Dei contemptor, promissurum alpernator, imitar Gentilis : sic ead- em cum illis poenis punieris. Plange super illos mi propheta, & scito quod Potentissimi robustissimi in medio inferni. Locus potentissimorum & fer- tissimorum, qui omnia in mundo pedibus dedigna- ti propellunt, in medio stantur inferni. Confide- ta quis hic modus sit loquendi. In memoriā reuoca quod diximus, dum de diuite ageremus epulone ad æternam damnato sitim : nomen prop- rium à Christo inferno impositum fuit : *Locus tormentorum.* D. Ioanni Spiritus S. ostendit sub figura stagni ardentis, pice & sulphure : *Stagnum ignis & sulphuris.* Qui in medium praeceps labi- tur stagni, ille est qui aquis demergitur tanto pro- fundius : ibi namque sunt profundiores, & earum est copia vberior.

Scire desideras quinam aquis infernalis illius stagni sint absorbendi profundioribus? Potentissi- mi robustissimi in medio inferni. S. pagina quate- nus

Apo. 18.
7.

Eze. 32.
18.

VIII.
Plangeo-
di sunt
potentie-
res.

Luc. 10.
15.

IX.
Eorum
locus est
in medio
inferni.

XI. Quid sit habitare in medio civitatis. *4. Reg. 4. 13.* nus exponat virum aliquem primarium in urbe locum obtinere, solet dicere: quod in medio eius locum possideat. Sic illa sanctissima Suanamis Elisei percontanti, num in aliquo posset illi gratificari apud Regem, iudices vel optimates. *Quidvis ut faciam tibi Numquid habes negotium, & vni ut loquar Regi, sine Principis iulius?* Respondit: *In medio populi mei habitatio.* Quale hoc responsum? Quomodo convenit interrogationi? Numquid mea indiges opera? *In medio populi mei habitatio.* Non indigeo: erat enim mulier sic in urbe dignitate primaria, ut eam omnes suspicerent & venerarentur. Quando Abraham hitellū obulit Deo supplicem, quem sibi presentem habebat in persona tuam illorum Angelorum, ut Sodoma pacere non gravaretur: respondit illi Deus: quod si quinquaginta forent in illa iusti, vel triginta vel viginti vel decem: idque in medio civitatis: *Iusti in medio civitatis.* Illi patere, quid hoc est in medio civitatis? Iustos si inveniret sanctiores, eminentiores, meritis preclariores, omnium oculis expositos: noverat enim Dominus, quantum conducant tales ad integritatem Reipublice reformationem, iam illa licet moribus sit vitæque corruptissima: ex eo quod dicit Salomon: *Probatū virtus corripit insipientem.*

Gen. 16. 26. Sap. 1. 3. Hoc concessio quid significat potentiores in medio inferni fore collocandos? Loca possidebunt potentiora, & omnium oculis sedes expositas, atque tartareas inter mansiones eminentiores: ingressus enim eō quispiam, illico robustos illos conspiciet & ab alijs facile discernet; Ille talis est, ille Princeps iste, & iste Titularis ille. O potentissimi, hæc verba pertimescite: *Potentissimi robustorum in medio inferni,* & ut ait D. Chrysolostomus de alijs illa vestris inscribere lectulis, cubiculis, parietibus, vestrorum palatiorum portis, mensis, cistis, recreationibus, diveticulis, & voluptatibus. O si quotiescumque tuam vis autoritatem & potestatem fumere vis instrumentum lascivij, impudicitij, vel tyrannicæ oppressionibus, vel vindictæ passionibus vocem hanc intelligeres: *Potentissimi robustorum in medio inferni.* Vnam cruciatu illos attendes, flammam illas igneas, demones illos, illos serpentes, & quod omnia superexcedit, pœnam illam damni diuinæ visionis carentiam: & hæc quidem omnia in omnem duratura æternitatem. Si cruciatu infimi damna extra omnem comparationem excedant eos quos passi sunt omnes Martyres simul collati, imo etiam, illos omnes maxime terribiles, quos: Christus in

passione sua petulit: quid dicendum de gravissimis inferni cruciatibus? Sic loquamur cōmuniter, non tamen idcirco multi plebei, & viliori ibi supplicij non sunt punienti atrocioribus, cum sæpe gravissima committant scelera: quæ si non mandent executioni, defectu potestatis, illa tamen nimia sua & rutilica voluntatis optant iniquitate: sed hæc dicantur, quo potentiores tam ineffabilem timore peccatorum à malis recedant. An illis vos o Principes, Domini, potentes & mundi divites desideratis ereptos, magnaque in cælo gloria sublimes? veltram potentiam, veltram nobilitatem vestraque veritate divitias, ut Deo servatis tanto perfectius, hospitali iuccuratis tanto copiosius, viduam pauperem defendatis tanto ferventius, pupillum protegatis tanto securius, & effrenis tanto efficacius comprimitis libertatem.

§. 9. Principes qui ministros suos efficiunt malos, solemniter infernum intrant, sicut Assur: Budece debent ut boni sint.

Miserunt Principes & Pharesai ministros, ut ut apprehenderent Iesum. Aliam insuper committunt hi Principes non vulgarem malitiam, unum suo scelere ministros suos involunt, & servos eodem inquinant flagitio, efficiendo, ut ipsi iidem irretiant iniquitatibus. Vah facinorosis homines! An ergo vobis non sufficeret, in Christum vos esse perverfos, ut iam diabolus vos arripat sibi prædam, sed ulterius ad laboratis ut peccato vestro operentur, & eandem culpæ confortes sint & famuli, quatenus in inferno pari vobis poena torqueantur? Averte hic defectum inter alios, quo Principes & potentiores graviter diuinam offendunt maiestatem quod illis non sufficiat propria malitia, luxuria, lascivia, insolentia, tyrannus, sed insuper & iidem inficiant servos suos, & familiares, & aliquando illos amplius, quos amant ferventius, quibus securus confidunt, & quibus videntur esse benigniores. Primæ notæ nobilitatem adiacet, ut tibi regum custodiat, quod tanto possis securus intrare, & domum temerare alienam, & pedissequo præcipio præcipis, ut nuntia & scutulas contractibus tuis transferat infernalis: & puella, quam plures facis, operam impendis, quatenus te committet quo tu melius nois: famulo subijctoris ingenij committis viuræ contractum & furtum boorum pauperis: ini quorum creas illum actorem contractum. Hæc forte.

XI. Quid sit esse in medio inferni. *1. 3.* Hoc concessio quid significat potentiores in medio inferni fore collocandos? Loca possidebunt potentiora, & omnium oculis sedes expositas, atque tartareas inter mansiones eminentiores: ingressus enim eō quispiam, illico robustos illos conspiciet & ab alijs facile discernet; Ille talis est, ille Princeps iste, & iste Titularis ille. O potentissimi, hæc verba pertimescite: *Potentissimi robustorum in medio inferni,* & ut ait D. Chrysolostomus de alijs illa vestris inscribere lectulis, cubiculis, parietibus, vestrorum palatiorum portis, mensis, cistis, recreationibus, diveticulis, & voluptatibus. O si quotiescumque tuam vis autoritatem & potestatem fumere vis instrumentum lascivij, impudicitij, vel tyrannicæ oppressionibus, vel vindictæ passionibus vocem hanc intelligeres: *Potentissimi robustorum in medio inferni.* Vnam cruciatu illos attendes, flammam illas igneas, demones illos, illos serpentes, & quod omnia superexcedit, pœnam illam damni diuinæ visionis carentiam: & hæc quidem omnia in omnem duratura æternitatem. Si cruciatu infimi damna extra omnem comparationem excedant eos quos passi sunt omnes Martyres simul collati, imo etiam, illos omnes maxime terribiles, quos: Christus in

I. Principes suos servos reduunt malos.

fortem dolentiam. ut non sufficiat quod tu peruersus sis & subdolos, & velis te diabolus ad tartara rapiat, sed insuper & eum perdere conaris, quem luctari debueras.

In 1. 32. Ezech. 1. 5.

II. Ingressus Regum Assyriorum & Aegyptiorum in infernum.

Obscurum valde est cap. 31. Vatis Ezechielis: Porro certum est (inquit D. Hieron.) quod loquatur & totum reducatur ad hoc, vt explicet duorum potentissimorum Monarcharum Chaldaeorum condemnationem quos dicit Assur, & Regem Aegypti Pharaonem; & amborum describit ingressum in infernum: primo Regis Assur depingit ingressum, deinde Regis Aegypti, Propheta Domine. Iubeo vt Regem accedas Aegypti Pharaonem, & suam illi declares perditionem, & casum suum intimes miserandum: potissimum autem solemnem describas ingressum, quo tartari regnum est ingressurus: ob oculos illi proponens ingressum Regis Assyriorum in infernum: illius fore huic similem: *Fili hominis, sic Pharaoni Regi Aegypti etc.* Domine, qualiter uenit Regi Assyriorum? Hoc modo; ad Regnum illum extuli longè lateque diffusum, concessi illi dominium: similem illum creauit altissimis cedris Libani, praecellsum, uenustum, frondosum, satum, vt fortissimis ramis inclytum: vt ad eos quaelibet auum specie; inditacaturae conuolarint & sub vmbra illius omnigena animalium genera conquirerent. Rorem illi super infudi copiosissimum, fontes duxi, quorum aquae radices eius irrigarent, quae in tantum excreuit eminentiam: vt illi cetera sylvarum arbores tantam inuiderint celsitudinem. *Erat pulcherrimum in magnitudine sua etc. dilatatione a bustorum suorum: erat enim radix iuxta aquas etc.*

III. Metaphora.

Hoc symbolo describere voluit qualiter Regem illum praefecerat eximia potentem, opibus praeditum: in cuius palatio seu regno versabantur millegni nobiles, serui, ministri, & subditi: qui in illo sicut aues in arborum ramis, & tellure sub vmbra morabantur. Cum autè infinitas mihî reddere debuisset gratiarum actiones, & humanus respondere obsequijs: intumuit. *Elevatum est cor eius in auidine sua.* Suas sectatus est voluptates, cordis sui obsecutus est appetitum. Quid actum est illis: subdito arbor hanc praesciditur, & ipsa ramis nisque omnes in infernum deciderunt, idque tanto strepitu & commotione, vt omnium ad spectaculum traheret oculos damnatorum: *A fortu ruina eius commouit gentes, cum adducerem eum ad infernum, cum his qui descendebant in lacum.* Sumit metheram ex sententia Maldonati ex strepitu, quem arbor excitat, dum subito concisum: vel vt ego opinor, ex ingressu maximi

Principis in urbem: extra dubium enim est, quod nunquam tales in urbem soli ingrediantur. Sed magno strepitu, pompaque celebri; cum intrent tota sua stipata familia, pedisequis, famulis, nobilibus, secretarijs, cubicularijs, coquis; vt multo tempore tantae multitudinis, quam secum trahit transitus perseueret; & ad hoc omnes se rite componunt; quo distinctius hunc possint ingressum adeo solemnem, & copiosum contemplari. Sic ingressus est Rex Assyriorum infernum, secum trahens totam suam familiam, ministros, aulicos, stipatores, cubicularios, secretarios, assentatores: his omnibus eomitatus infernum ingressus esse perhibetur. En quam solemnis ingressus. Cur igitur omnes pariter ingressi sunt? Haec enim eius tanta fuit peruersitas; vt illi propria non sufficeret iniquitas, & se nequam esse solum noluisset, sed inique & eorum opera, qui familiares illi erant & domestici; suis impietibus sumpsit instrumenta & coadiutores & idem culpis inuolutos, eiusdem poenae fecit esse participes. Illud Deus intuetur; atque: *Eccc deductus es cum lignis voluptatis ad terram olivam in monte d. o. iuxta cuniculum dormies cum eis, qui interfecti sunt gladiis.* Dicit Pharaoni Regi Aegypti (precipit propheta Deus) quod hoc idem illi iustis continget domesticis: *Ipsi est Pharao, & omnis multitudo eius, dicit Dominus Deus.* Et hoc vobis insinuat, sed non soli: Principes, potentes, mundique diuites & hoc plures ipsum Deus vult vt vobis intinemus. Audistis secum illorum ingressum in infernum, talis erit & vester, si similes illis fueritis. Te Deus hoc illustri sanguine no. illiatur, diuitijs auxit, extulit potestate vt cedris Libani; bonis rigauit omnigenis censuram, dignitatum, subditorum; familiam tuam seruis ministris, stipatoribus, quos habes, adauxit. Quid agis? qua ratione Deo gratias respondes? quamquam illi reddis obsequia? Vita sentina est lacrimarum, vanitatum, peritiorum, & perturbacionum: & malus cum sis, plures alios tuos in eius lacrimoribus: hunc sedulis, alterum munitijs, illum qui tibi terga custodiat, alterum vt tuas foueat lites & contenciones, alium, quo feras tibi ministret voluptates, hunc vt tibi adoleat, assentetur. Quid tandem de te futurum arbitraris? Ecce mortis securi te Deus excindet inopinato: iam enim te Praecursor Christi praemonuit: *Eccc securus ad radicem arborum posita est etc.* Atque Luc. 3. 9. in infernum cortues, in sempiternum non surrecturus, tecum trahens omnem illam ministrorum seruatorumque cateruam, ad grauiorem tui damnationem poenarumque incrementum.

Qualis è in intaui distes. ille epulo suis consipa.

stipatus, eius crudelitate discipulis & immanitatis adiutoribus: ita vt Lazarus ad eius statum prostrato, & fame pereunte, omnes ei illuderent, & fame emori paterentur: *Et nemo illi dabat.* Qualis fuit primi illius Herodis ingressus, quam solemniter, crudelis & vsque ad horrorem immanis: cum suis satellitibus, qui tartaream illius executi sunt iniquitatem tantorum innocentum ferales homicidæ, quo regnum eius tyrannicum in colombo saluæque seruarietur? quam celebris ille filij eius Herodis adulterio & incestu spurcissimi, tot stipati asseclis, qui cæcis eius instruedis impudicis, seruebant, facti omnes praxores inhonesti mortis machinatores, & innocui sanguinis illius, quo terra non tulit maiorem, Baptistæ se illicet, effusores? Quo strepitu, quo tumultu ingressi sunt tatarum sacræ legi illi Reges Achab & Iezabel, eos tanta contumacitate seruorum, apparitorum, fallorumque, testium multitudi, qui captiui vineæ Naboth cooperati sunt, & manus eius lapidationi per abuerunt auxiliares? Ratio tales ingrediuntur damnanturq, soli. Heu miserimos mortalium, cum vobis non sufficiat damnari, atque in infernum præcipitari, sed vobiscum trahere velitis, sicut ille diacon, quem D. Ioann. vidit, quod corruens in infernum, secum inuoluerit traxeritque tertiam partem stellarum. Hæc est illa detestanda in Principibus iniquitas, sunt enim similes illis: suorum namque operâ seruorum vituntur, vt iniquitates suas & furientes exequatur passiones: quocirca tanto Deus illos timore percellit.

V. Communis est illa in SS. litteris exhortatio facta Principibus & Dominis potentioribus, magnaque familie patribus, vt toto annu laborent quatenus omnes domestici virtutem colant, nec illos quicquid mali facere patiantur, ne hoc ab ipsis Deus requirat. Itaq; Domine mi, teneris nullatenus consentire, vt famuli tui in alquo Deum offendant: & tu Titularis, vt subditi tui cupiam sint onerosi atque iniuriosi: quod si reueneris, nec illos ex æquo castiges, tu ipse peccatum lues, atque punieris. Huic proposito conuenienter expendit D. Cyrill. Alexan. legem à Deo Moyfi præceptam & à populo obseruatam. Attende, ô Moyse, quod si quis bonem habuerit, & indomitam eius mala inque ignorauit: in inuentionem seu furorem, eumque domo sua egredi permiserit, hic autem aliquid dampnum intulerit, bos moriatur, Domnus autem eius liber sit & ab omni supplicio absolutus: *Quod si vero bos corrupta fuerit etc. & contumax non dominum eius, nec recluserit eum: occideritque virum aut mulierem, & bos la-*

pidibus obruetur & domum eius occidet: Bos occidetur quia dampnum intulit, dominus autem eius quia contumax illius defectus, illum non reclusit, non ligauit sed liberè vagari permisit. Hoc statum trutinat D. Cyrill. verbis D. Pauli: *Numquid Deo cura est de bobus? An forsitan in hoc Deus solimmodo intendit, illud quod ad boues attinet. Paulo? sublimis Deus ascendit voluitque in hoc nos omnes instruere: quid esse cogitas boues nisi filios tuos, seruos, ancillas, domesticos? Bobus autem arat agricola terram, & ministris tuis Princeps sive Iudex sive Prælatas excolit Rempublicam. Illos sicut D. Cyrill. Deus tauro cõparat. Est enim animal insolens, audax, temerarium, ignescens cholericum, cui sanguis bullit: talis etenim sunt aliquando filij tui, serui tui, petulantes, immorigeri, proterui, effrænes, audaces, tuâ temerarij potestate & auctoritate, ac velut iuvenes in quibus ebullit sanguis, quos lucrum moirat, & peruersa stimulat inclinatio. *Tau-**

1 Cor. 9.9

D. Cyrill. Alex.

24. VII.

Principes pro peccatis subditorum sibi notis puniuntur.

Hoc tibi pro verò constat, quod si quispiam eorum, qui tuæ commissi sunt curæ, peccatum aliquid commiserit, vel in nequitiam aliquam fuerit lapsus sic, vt tale quid tu nescieris, nec quidem suspicari poteris, Deus illum puniet, tu immunitis es, cum sis criminis innoxius. Porro si te præmoneant, vel ad aures tuas peruenierit filium tuum effrænem viram ducete, simplices ad stuprum provocate puellas, domos frequentate inhonestas famulum tuum nummus deprauari, vel contractus mire vilissimos, domesticos tuos vacare luxuriæ, noctibus per fenestras se demittere, filias tuas noctu ad fenestras periculosis tempus terere collocutombus, vel aliquem ex familiaribus alteri iniuriosum esse, illos vetõgminimè coercetas, filium tuum non seuerè punias, vel cubiculo recludas, ne similibus operam det securitatibus, si non recluseris eum. Tuos autem famulos, & pedissequos, non vt decet, refrænes: hoc tibi vt verum assero: & tu & illi peribis: illi vt rei criminum, tu verò vt criminum suffragator, si homo fuerit tibi subiectus (audi mouentem & vera dicentem D. Cyrillum) quia filius aut domesticus, & aliquem obrueris iniqua potestate, si tu eius mores ignoras: morietur ille tantum: sed si tibi eius consuetudo est explorata, & non comprimis, morietur & tu.

D. Cyrill. Alex.

L. 7. de Adorat. in spiritum. VI. Allegoria de boue corrupte. Exod. 21. 29. Hieron. Bap. de Lap. et a. Tom. III.

VIII. Ex hoc colligitur mortis supplicium, quo Deus Heli summum Sacerdotem perdidit, ut elegantius prosequitur D. Chrysostr. enucleans, quod ipse quantum a se dignus esset Dei seruus, ut praecipuo commendabilis, etiam à S. Spiritu testimonium habens morum integritatis eò quòd Dei populum quatuor lustris pijssimè gubernauit, nec esset qui de eo loqueretur verbum malum. *Senex erat & grandauius, & honorabilis, & ipse iudicauit Israel vlginti annis, sine querela.* Et. Hæc verba singillatim pendit D. Chrysostr. in summi illius sacerdotis commendationem. Dno nat. fuerant illi filij, filij nequam; filij Beliat, mulierum ad tabernaculum præ deuotione conuentuum stupratores. Patri filiorum indicantur crimina, citat illos, reprehendit: filij mei, pendite vobis non esse decorum patrare talia, quæ passim à vobis facta circumferuntur ut autem leuis iunium fuit hæc pueri obiurgatio, illi verò omnem exuissent pudorem, nullum in eis fructum operata est, non eos confregit: vnde nec à sceleribus pericaces abstinuerunt. Vnde, inquit Dominus Samuël: dicitis Sacerdoti illi Heli: quia per mecipsum iurauit: debitas mihi luer penas, nec minori, quàm mortis, plectam eum supplicio, quæ de causa Domine? Quid peccauit hic? *Eo quòd noverit filios suos inique agere, & non corripuerit eos.* Domine iam illos de scelere redarguit. Non distitor: attamen blanda tantis insolentis correptione, non est dicenda correptione: muneris illius erat, eos apprehendere, vinculis constringere, secludere, duntaxat excipere, latera fuste tundere, ut tauros indomitos, ac ferociores. Non hoc egit: in eos animaduertam, in fausto hinc lecto emigrabunt: & ipse pater capite tantam luet in filiorum reprehensione locordiam: & factum est ita.

IX. Vobis sit hic exemplo Principes, Domini, patres, iudices, superiores, diuites, ex eo vestram discite obligationem, qua filios vestros, famulos, domesticos tenemini reprehendere, non permittentes ab eis vel vllum committi flagitium: quòd si huic segnes defueritis officio, actum est de vobis, & hoc scitote: moriemini. Rationi igitur demus auditum, si non asperius reprehendite & durius excipere filios tuos, seruos & familiares, tantum coram Domino vobis officiat: quid erit, si nec leuiter eos argueris, nec verba protuleris, quibus eos à sua contumacia iniquitate? Et quid dicendum, si nedum illos ob ea seuerè redarguas sed & iidem consentias? Et quid credendum, si nedum consentias & annuas, sed insuper locum tribuas, & occasionem, nec non laudibus extollas?

Sed super omnia, quid timendum, si nedum peccantes non arguas, consentias, & collaudes, sed tu ipse eos sceleribus involuas: & cum illi nihil mali machinentur, si tu ipse nequitiæ tuæ sequelstros eligas, & tuarum statuas iustitiam nequitiarum? Extra controuersiam est quòd Deus à vobis exiget rationem, vosque peccatum illud soluetis: non solum ex eo, quòd vos illud committatis, sed etiam ex eo, quòd illi vestros illaqueis ministros & familiares: idcirco illi & vos, & vos & illi solemini in infernum pompà intrabitis. Hæc ea est Principum iniquitas, ut nedum illi sint mali, sed insuper ministros suos suarum reddant complices iniquitatum, ut sint & eorum complices in inferno tormentorum. *Miserunt Principes & Pharisæi ministros, ut apprehenderent Iesum.*

§. 10. Ministros. Aliquando ministri Principes suos reddunt peruersos: punientur sicut Chaldæi & Menelaus.

Vtrumtamen aduertendum, quòd sicut in hac occasione nobis refert Euangelista Iohannes hanc Principum erga ministros suos peruersitatem: in alia nobis similè narrat ministrorum & subditorum cum Principibus iniquitatem: illi quippe erant: qui ut Principibus palpum obtulerent allentatores illos in Christi persecutionem acrius instigabant. Sic illud expendit D. Chrysostr. in eo quòd euenit, dum Dominus cæcum à natiuitate illuminauit. etenim cum iam illuminatù nonnulli cementes, interrogarunt qualiter visum recuperasset; ille verò respondit: Christus Iuxta ex sputo suo composito liniuit oculos, & lauì & videt: quo circa illum turmatim apprehenderunt & Pharisæis obtulerunt: *Adducunt ad Pharisæos eum qui cæcus fuerat.* Et addit Euangelista: *Erat autem Sabbatum, quando lutum fecit Iesus.* Quasi iniquitans malorum istorum intentionem subditorum: cum enim non ignorarent Principes istos, in Christum inimicos conspirasse, quarentesque contra eum occasionem perdendi illum: arbitrati quòd iam illis occasione afferrent, illum de transgressionem Sabbati accusando, quia in illo manibus suis lutum composuisset, captum illum adduxerunt, velut illos accedentes, ut Christum ea de causa persequerentur.

Idem intendit D. Cyrillus. & insequitur hanc opinionem Abbas Rupertus, quando Dominus Lazarium à morte resuscitauit: dicit enim Euangelista, siquidem multi, viso illo miraculo in Christum cred-

crediderint: alij tamen Principes accesserunt ei euentum, illis enarrantes: *Multis crediderunt in eum: quidam autem ex istis abierunt ad Pharisæos.* quidam autem nedum non crediderunt, sed abierunt: instanter Principes suos in Christum excitantes, dicentes illis Christum impostorem esse & incantatorem, quodque nisi motum eius agendi repnerent totum post se taperet populum; imò mundum vniuersum; vel vt illis adulerentur; vt Rupertus opinatur, ansam illis tribuendo, quo grauiorem Christo mouerent persecutionem: quandoquidem plenum cōfessum in eum coegerint concilium, quod die Veneris proximo referemus: in quo mortem eius concluderunt.

III. Serui domos ad malū excitantes puniuntur.

Et verè sic se res habet: quod si nonnulli sint Domini ita peruersi vt lapsi sint cōfessionis seruis suis ad peccatum. sunt & pariter famuli subditi, ac familiares, qui quo Dominis suis applaudant adulatores, eos ad malum excitant, noua illis adherunt, quibus aliquando prouocantur, & ad iram contra proximum inat descunt: & alias irritantur vt alienam ad adulterium vxorem solliciti; aut ad inhonestam voluptatem, quæ nunquam illis in mentem incidat. Sunt autem hi execrabiles coram Deo, quos seuerius castigat.

In Ps. 9. IV. Patet in Chaldæis

Attentè perpendit D. Chrysol. ad quod in Babylonia contigit, quando Rex impius Nabuchodonosor tres illos sanctissimæ iuuenes fornaci iniecit ardentissimæ comburendos; scilicet quod ab igne manserunt illæsi, & rore quodam caelesti perfusi mirum in modum delectati sunt; flammarum autem globuli dirupta fornace foras exiliunt, ipsosque Chalidæos exusserint, ministros illi facinor. suam operam impendentes. *Erupt & incendit quos reperit iuxta fornacem de Chaldæis, & viros, qui miserant Sidrach, Misach & Abdenago, interfecit flamma ignis.* Quarit S. Doctor. Præfens aderat spectaculo Nabuchodonosor omnis impietatis artifex, qui iuuenes fornaci iulserat iniuriendos: Omnino præfens aderat illos intrens, omnium, quæ fiebant imperator teste S. paginâ. Cur igitur eum non iuuasit ignis, sed Chalidæos eius ministros & ignis incoctores: cum ipse grauiori longè quàm omnes illi crimine esset culpabilis: quod si illi peccarent, eius obediebant imperio, atque ex lege, quam ipse promulgarat?

Dan. 3. 22. 43.

V. Cur Rex illusus ab igne euaserit.

Nimirum (respondet D. Chrysol.) quia ipsi Regem prouocant, vt crudele hoc facinus attentaret. Nec hoc subicit Spiritus S. cum enim præficeret nos in eo hæfuros, nobis huius voluit dubij præiudicare solutionem, ad nostram salutem

animarum. Dicit promulgatâ illa lege per factuolum illum Regem, vt omnes statuam suam adorarent, omnes Principes & plebei Chalidæorum obtemperarunt, & Regis statuam, quâ potuerunt maximâ solemnitate adorantes coluerunt: Rege Nabuchodonosor adstante sibi que applaudente: notantes autem illi Regis hanc a tribus illis adolescentibus statuam non adorari, cōfessum Regem adierunt sibi persuadentes, quod Regis gratiam aucuparentur: Domine mi Rex mandatum tuum de adoranda erecta statuam tua, iustum est adeo, & rationi consonum, vt illico eam omnes tantâ animi promptitudine & voluptate, quâ vidisti, coluerimus: porro noteris iuuenes hic inueniri adeo insolentes, vt tuam, ô Rex personam contemnant & iussionem, & eam in tui respectum adorare noluerint: conueniret ad eorum supplicium, & terrorem aliorum, vt fornaci eos traderes igneæ comburendos, statuto à te promulgato conformiter. *Statimque in ipso tempore accedentes viros Chaldæos accusauerunt Indeos, & dixerunt Nabuchodonosor Regi: Rex in aeternum vine: Tu Rex posuisti decretum &c. Sunt viros Indeos quos constituisti super opera regionis Babyloniæ Sidrach, Misach & Abdenago: viros isti contempserunt Rex decretum tuum, &c.* Ecce, quàm eleganter notat Spiritus S. omnes calus huius circumstantias & blandimenta quibus Regis animum vlceraunt. Eodem tempore (inquit) quo sibi Rex applaudebat, in Chalidæorum omnium obedientia, proprius accedunt, aliorum contumacem proponentes inobediētiam, quatenus promptâ sua obedientia Regis animam acris in illos commouerent decreui sui contemptores. Ad hoc accesserunt: *Statim in ipso tempore.* Insuper nomen Regis sæpius reperunt: *Tu Rex posuisti decretum.* q. d. Rex es, & per consequens potestas tibi est condendi leges & mandata, eaque actoritate Decretum hoc de statuam huius adoratione promulgasti: ita vt, quicquidque hoc minime obleruet, iniurius sit nedum personæ tuæ in quantum singulari, sed etiam in quantum Regi, quocirca crimen est læsæ maiestatis.

Dan. 3. 8.

VI. Ministrorum facinus expenditur.

Tertio: iuuenes illos proponunt & velut magis obsequio Regis deuinctos (ad beneficia illis ab eo præstata, præclara illis in regno suo ciuitatum Babyloniæ munera conferente. *Quos constituisti super opera regionis Babyloniæ:* q. d. si forent ill, quos durius excerpisles, vel cōtemprios abiecisses, non multum foret: verum tamen sunt illi, quos singularibus tibi fauoribus donisque deuinxisti. Vltimò: verbo vtuntur *Contempserunt.* Non aiunt, neglexerunt: vel se subdulerunt, L III 2 vel

vel mandata tua non impleverunt, sciatur quare sed contempserunt decretum tuum: ita ut id quod agunt, non tantum hoc faciunt, quia decretum illis hoc non conveniat, quantum quia te, tuoque mandata floccipiscant: etenim ostendere gestiunt, quod illa despiciant. Ecce quales subditi, quo spiritu phraetici? Perpende quantum urgeant Regem: ut rem faciat adeo sacrilegam, nempe iuvenes illos innocuos fornaci tradat ardentissimae. Considera quot proferant rationes, ut Regis animum adversum viros illos exulcerent inuisibilis. Profusit igitur ignis, eos deuoret, eos consumat, Regem autem illaesum saluumque pertrahat.

26

Bone Deus, si Deus ex rigore debet procedere iustitiae, quoties similia videremus, subditorum, ministrorum, seruorumque supplicia: quoties domino quieto accedit seruus noua referes, quod talis contra eum locutus sit, eius honori derogarit, & haec perpendens atque quis est iste qui sic tuae praesumat insultare dominationi? quoties alter accedit utripellis Domini sui benevolentiam ambiens, talem ei feminam in memoriam reducit, conuenire hoc faceret, vel illud, quo sibi eam assequatur? quot ministri, inique domestici, verum dixerit Satae tibi mille narrat historias, quibus tibi furorem excient, ad vindictam prouocent ad lasciuiam impellant, ad iniuriam alteri moueant in ferendam?

VII.
Confir-
matur in
seruis
Pharao-
nis.

Gen. 12.
13.

Quoties in mundo contingit Principibus & dominis, quod Pharaoni Regi Aegypti, in diebus Abrahæ, narrat gestum Spiritus S. etenim urgente fame, recessit cum Sara vxore sua in Aegyptum, quæ venustatis formâ præcelebatur, quam primum eò accessit, conspicuit eum nobiliores, & aulici, pulchritudinem eius admirantur nimis. Illic regi tam formosæ mulieris indicant aduentum, eum stimulant, ut oculos suos in eam conijcere dignaretur. *Viderunt mulierem quod pulchra esset nomine, & nuntiauerunt principes Pharaoni, & laudauerunt eam apud illum.* Nec desisterunt donec eam ad Regis palatium abduxerint. *Et sublata est mulier in domum Pharaonis.* Aduerte qualiter facti sint leuones, & sequestri laborante, quò modus praescribitur aptior quò Rex eius amplexu pertrauat. *Lenonis* (inquit D. Chryloll.) *igerunt officium in Regis gratiam.* Eius intuitu blandiuntur Abrahæ, festinè eum excipiunt & muneribus honorat sibi familiaribus; ouibus, agnis, arietibus eum sibi denunciunt, ut consecraret ei quod Regi placebat. *Abraham bene uisit fuit propter illam, fueruntque ei aues, boues, & asinae, & serui & familia & ca-*

meli. Duobus uerbis, bonis illum cumulauerunt, armentis, & turba famulorum. Considera quam illud sit frequens in mundo. Perpende, quid serui faciunt, quando mulierem vident vultus elegantia spectabilem quid molliuntur, ut eam Domino suo repræsentent, qui plura potest efflicere, ut Dominus ea gaudere possit, plura diligenter efficit. Quam sunt illi liberales, & matris, si habeant, beneuoli, imo parentibus eorum benefici? quam ex animo conantur esse aquarios, & viam applanare, cuncta dimouendo impedimenta.

Imo hac de causa flagellis cecidit Deus, nedum Pharaonem, sed & omnes seruos illius. *Flagellauit autem Dominus Pharaonem plagis maximis, & domum eius.* Nobis non exposit, inquit Card. Caiet, quænam fuerint hæc flagella, & quæ plagæ: sed cum dicat fuisse plagas maximas in superlatiuo gradu, *plagas maximas* intelligere possumus quamnam fuerint. Et attende, monet D. Chr. quid nobis dicat, quòd illis Regem, & domesticos eius flagellauerit: etenim si Rex peccauit vxorem expetens alienam, his malis desiderijs fomitem ministrarunt eius aulæ domestici, familiares, optimates. Indubium quippe est quòd à poena non exadent innoxij, qui dominos suos ad crimen impellunt atque ad illud adducunt culpæ incemores: & hoc sibi certius tales perluadeant, quod si Deus aditum illos temporalibus non flagellis plagis ad maius hoc eorum differtor detrimentum: illos etenim poenis punit sempiternis: sed aliquoties illis numero soluit plectitque disponens, ut dum sibi securitorem arbitrantur Regis ac Principum gratiam, ob imposita illis quædam mendacia, quibus eorum captabant beneuolentiam, ignominiose ab illis expellantur: & nec tu, nec ego nec scit alius eius facti rationem: ipse uero sic effectus diuersa mente uoluit argumenta, casum suum inopinatum admiratus, autumans suo iudicio, nedum se poenam tot meruisse, sed plurimis dignum beneficijs ob captatam beneuolentiam, quodque Dominum suum ad illicita propulerit: & non aduertit, à Deo cor Domini sui commoueri, & hoc effici, vel disponendo vel permittendo, ut eum tanquam ipsam mortem execretur, quem paulo ante habuerat vitæ chariorem.

Hom. 12.
in Gen.
Tom. 2.

VIII.
A Deo in
hoc mū-
do tales
quomo-
do pu-
niantur.

Stupendum refert nobis Spiritus S. casum in historia S. Machabeorum. Viuebat ea tēpstate Menelaus homo uersutus & simoniacus, qui peruersis olim medijs si summū uendicauerat P. nificatum, à quo breui diectus excauduit: ut autem suas assequeretur praesentiones, & dignitati

27
IX.
Ostendi-
tur in
Menela-

das sibi diuitias cunctos iubeat necari Iudaeos. Non ad hoc attendit, quid Deo magis in hoc esset acceptum, sed hoc solum, augendis suis inhiabat diuitijs, non perpendens hoc in non leue fore praedictum damnumque populi Dei. Hoc ergo consilium & haec eius intentio ruinae eius dedit exordium, eoque tandem res devenit, ut ipse malorum incensor patibulo suspensus interiret. Perpendamus differentes servorum honoris Dei zelatorum exitus, ab ijs illorum qui suis solummodo studeant commodis, qua de causa Principibus applaudunt, omnemque eorum calculo signant actiones.

Tob. 1. 23.

XIII.

Tobias

gratus est

Regi Sal-

manassar.

De S. Tobia refert S. pagina, cum in Ninive captivus habitaret: *Quoniam memer fuit Domini in toto corde suo, dedit illi Deus gratiam in conspectu Salmanassar Regis, & dedit illi potestatem quocumque vellet ire habens libertatem quamcumque facere voluisset.* Graecus textus habet. *Dedit ei Deus gratiam & iulertudinem.* Infudit Deus oculis Regis magnam aliquam Tobiae complacentiam, sic ut Regi perquam placerent, ut iusta illius omnes actiones, unde natum est, ut tanta illum honoraret potestate, quanta honorasse perhibetur. Ne tibi persuaseris, quia dominus tuae non applaudis levitatibus, nec ei pal-pum obtundis, idcirco te minoris aestimabit, aut suo destituet auxilio: quinimo efficiet Deus, ut illa oculos suos aperiens, & meliora sapiens te diligit ardentius, plurisque faciat, nec non tibi negotia majoris momenti confidat, te bonam adverteas, atque de te hoc sibi persuadeas, quod nequam mali quidquam sis commissura: per hoc etenim Ioseph in domo Domini sui tantam adeptus est potestatem: ut quidquid possideret, eius committeret manibus, non strictiori adstrictus reddendae rationi, quam ipse reddere voluisset. *Dominus eius optime noverat Dominum esse cum eo, & omnia que gereret ab eo dirigi in manus istius. Invenitque Ioseph gratiam coram Domino suo & ministrabat ei: a quo propositus omnibus, gubernabat credentiam sibi hominum.*

XIV.

Eadem de

causa Ioseph

Domini.

Gen. 39. 2.

3.

Qua securitate fudit Dominus seruo, quem fidelem iustumque invenit: etenim certum est, quod licet aliquo tempore videatur non ita gratus esse, erit, cum urgebat negotia & quanto sua Dominus cum Deo peraget extrema mortis hora, demonstrabit quanti haec faciat bonitatem, & sic Deus cum talibus cuncta disponit: sicut etiam ex opposito cum peruersis, quorum id omne studium est Dominis suis adulari, mentiando, & eorum prouocando voluptates, dum illos ad

illicita cohortantur: disponit, ut eos Dominus excrucietur, illi vero rationem ignorent: eosque dominibus suis eliminant, imo & aliquando tradant carceribus: quid plura? patibulo suspendant, sicut Rex Assuerus optumarem illum sibi familiarem cruce damnauit, eo tempore, quo beneficia sperabat sibi conferti digniora.

S. 11. Dixit illis Iesus &c. *Cobidens Christus ministros suam ostendit potentiam, & magis suam misericordiam: sicut dum peccatoribus permittit, ut pro libitu suo faciant, suam demonstrat indignationem.*

Assumentes igitur Principes ministros suos, eorum per hoc excrecente nequicia, illos miserunt Christum apprehensuros. Ad templum magno tumultu, carcerum instrumentis instructi festinant. Admirantur eos omnes quotquot illos videbant, se mutuo interrogant, per quos itansibant: quid iterum in urbe contigit, quod tot ministri & omnibus ita praemuniti concurrant? Num timore concutiunt populum? Ad templum accedunt, in quo Dominus tranquillus & sedatus populo concionabatur, quam primum deteguntur, extollit Christus oculos, ministros attentius intuetur. Quid terum ages Domine contra effrahem hanc impudentiam? Responde qualiter tibi pater tuus exclamet David: *Exaltare qui iudicas terram, redde retributionem superbia. Usquequo peccatores Domine, usquequo peccatores gloriantur, &c.* Terribili nimis & ardenti excanduit ita Alexander Magnus in Regem Darium supremum Medorum, Persarumque Imperatorem, cuius historiam Deus luce prophetica manifestauit vati suo Danieli sanctissimo, Darius describens in figura potentioris arietis, Alexandrum autem sub simbolo hirci caprarum leuissimi, animosi & impudici. Praestendit illi arietem fortissimum, qui cornibus suis totam sibi subiebat terram, cumque in otuli suo tatus conquiesceret, ecce a longe hircum certum prodeuntem ab Occidente, Euro velociorem, & desuper eum: porro hircus ex hoc indignatus, recta in arietem toto fertur impetu, in terram eum prosterit, pedibus conculcat, mille calcibus impetit. *Arietis non poterat resistere ei, cumque eum misisset in terram, conculcavit, & nemo quibat liberare arietem de manu eius.*

In ariete (ex communi Doctorum suffragio) designat Propheta hieroglyphicum Darij Persarum

I. Alexander Dario Regi cur sic infensus fuerit.

Da. 8. 7.

ram Monarcha: & Medetum, cui mundus parebat vnicuique: eumque vocat arietem: non enim populo Dei erudelis fuit aut immis, qui in modo mitis & benignus: per hunc cum non inferioribus delincauit propriis: tantibus Alexandum ob eius impudicitiam, procacitatem, & modum agendi temerarium. Supremas Darius mundi totius habenas: modestabat: in eum surrexit Alexander Magnus, infrioris ætatis iuuenis, & multum manum, qui captiuum illum, vinculisque constrictum adducerent. Reuertit hoc Alexander bile grauiter inaccessit, atque: Siccine Principes excipiunt: nihil agendum alud, quam mittere ministros qui me captiuum abducauti quocirca quam primum ministros illos vidit: crudeli eos nec mulctauit, totumque furorē suum in Darium conuertit, illum cepit, calceibus impetijt, pedemque suum eius pectori superposuit: vt tuam inde cognoscas impudentiam, qua me per istos ministros captiuum ducere præsumpsisti. Hoc vates innuit. *Cum autem misisset in terram conculeauit eum, &c.*

II. Cur Christus Principi ministro non punierit. 4. Reg. 1.

O Christe piissime, satis congruum videtur, vt similia cum illis ageres, eo denique plecteres supplicio, confunderes apparitores. permittentes, vt terra viuos illos absorberet, pedibus conculeares summoque afficeret opprobrio quoniam Propheta tuus Elias milites ducesque Regis Ochozia, qui eius præcepto venerant eum deducturi, parum venerabundi, quam primum eos vidi nimio accedentes factu, continuo diuina vis potestare, sibi à Deo tradita atque conuersus ad caelum verbo suo de caelis ignem detrahens in terram, hos & illos semel & bis inausulto consumpsit incendio. Et satis apparet, quod idem hoc quidam tentarunt Apostoli: quandoquidem ob quendam irreuerentiam aut inurbanitatem, multo illa maiorem, quâ Dominum affecerant Samaritani, optarint imo postularint à Christo, vt caelesti illos igne mulctaret. Verumtamen optimè Saluator tunc illis respondit: *Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare.* Non venieorum puniturus iniquitates, sed illos ab eis liberaturus. Nec adsum meritas pro culpis penas inflaturus, sed eos, diuina sic vigente mea misericordia, reparaturus: quocirca nullum eis incommodum adfero, sed plures beneficijs, donisque præuenio caelestibus.

Luc. 6. 6.

Quorum hoc primum est, quod eos vi diuini

verbi sui cohibeat, vt opere peruersas suas haudquaquam exequantur cogitationes, in quo diuinam suam proliè aperte potestatem: quia in hoc diuinam suam Deus ostendit potentiam, quod ostendit in cordibus operetur hominum. Quam hoc mirabile fuit in Pharaone, qui grauiter insensus Israelitis, toto persequitur illos furore, quo cunctos demohatur: vult illi Deus indicare hoc sibi perplacere, vt ab incepto desistat facinore, illique mandat, imo deprecatur, vt populum dimittat à seruitute, liberum concedat exitum, furorēque suum quo persequitur Israelitas, moderetur; ipse vero tantum abest, vt diuinis obediat humilis iussionibus, imo sic obstipus, & arrogans illis recalcitrat, vt superbia tumens infernal, & diabolica ferox arrogantia Dei nuntio mandatum exponenti responderit. *Nescio Dominum & israel non dimittam.* Iustum sit Dei mandatum, idcirco contrarium agam: nec enim Deum agnosco, nec populum à seruitute liberum absoluam. Cum autem tanta contra Deum peruiticia fureret, coram eo Moyles & Aaron conueniunt: atque ex Dei nomine dissoluta loquuntur libertate, sanctoque zelo marcescunt: nec illos præsumit redarguere. Quis eum cohibet, quò minus, si vellet, in eos suam euomeret indignationem, qua contra Deum feruebat, quæ executio nis suæ non poterat ferire potentia? Flagellare Regem incipiunt, mutante Deo aquas in sanguinem putridum & corruptum, vt ex solo eius fectore, ipse Rex omnesque deficerent. Ranas illi immittunt, somnum illi auferentes, mulcas eum perturbantes, vt ne momento quidem valeat conuiescere; lapidem, & grandinem, camporum conuerentem prouentum, arborumque fructus: & eum clarius agnosceret harum omnium, quas patiebatur calamitatum, auctores esse Moyles & Aaron, nihilominus nec ipse Rex, nec Aegyptij aui sunt in illos manum mittere vinculisque eos constringere. Quid hoc, vt duos viros inermes, telisque nudos vnus Regis integri non præsumant exercitus apprehendere, non omnes populi, & subditi armis instructi audeant contingere, cum tamen se videant ab illis flagellis, quibus cedebantur oppressos? Deprecabatur illos Pharaon, dolebant stebantque Aegyptij, nullus autem illos inuadat, saltem vt ab illis liberentur? Comprehendite illos: etenim in manu vestra sunt & forsitan captiui, non tanta valebunt potestate & vos ipsos his aduersitatibus eripietis, & flagellis quibus vos durius excipiunt. Quis vos remoretur? Adest ibi Deus in eorum cordibus operatus, eosque cohibens, ne seruos suos in Dei seruos,

III. Christus suam hic ostendit potentiam. IV. Operatur in corde Pharaonis. Exod. 5.

seruos explant animos perficiantque cogitationes.

Declarauit olim Deus suam Iob eximiam potestatem, in eo quod inflatas maris undas comprimeret bestiam ferocem adeo; idque quibusdam solummodo pulueribus arearum. *Posuit vestem eius vestia, et dixit: usque huc uenies; et non procedes amplius, hic confringens iumentes fluminis tui.* Verumtamen nunc aperitis multo potentiam demonstrat; quandoquidem pelagus adeo tempestuosum, quales fuit illud concilium Hierosolymitanum, elatas ac superbas suas attollens undas, ministros inquam ita robustos, ut uico uerbo deinceat, & ut statuas coequeat immobiles. Dum Israelita fluvium transiunt Iordanem, & aquae pleno (a) gurgite descendebant.

Iosue 3.15
(a) de maria mar.

Iordanis ripae alius sui tempore messis impleuerat; ait Iosue: in hoc cognosceas, quod Dominus uiuens ipse sit, qui in hac Arca refidet, etenim coram eo torrentes, & feruentiores fluminis tui suspendentur: *In hoc scietis, quia Dominus Deus uiuens, in medio uestris est.* Efficax argumentum, sed efficacius longè, & clarius ad confirmandum, quod in homine isto tota sit diuinitas, quodque uerus sit Deus cum enim indignationis impetus principum, fluere cursu, adeo rapido ministrorum & apparitorum, in conspectu eius coequeantur, atque ad solam eius morantur uocem, & agnorum instar temperantur.

V.
Allegoria

Si quidem in hoc suam declarat potestatem, non minus erga illos suam manifestat misericordiam, dum illos cohibet, ut conceptam & iam committendam non explant iniquitatem. Notat D. Aug. scribens contra Pelagianum haereticum, nomine Iulianum: hoc enim inter alia esse diuinae signum indignationis, & alicuius reprobationis, si opere exequi pariatu illum peruersas suas intentiones, malaque strata gemata. Pro cuius affectione profundam adducit Theologiae doctrinam, tanto ueritate sublimem, quanto dissolutis haerendam peccatoribus, si eam considerarent: etenim saepe Deus nequiore punit peccatores, dum liberas illis tribuit habenas, quibus qualibet possint peccata committere, & successum habent optatum in se; quae malitiose machinantur, estque haec strictissima poena, qua in hac uita inimicos suos plectit sceleratiorum, quorum absolutè totalem uult permittere damnationem, quod liberos illos patiatu, quo suis vacare queant appetibus, indulgere uoluptatibus, & explete prateniones. Non est haec mea (inquit) doctrina sed doctoris gentium, qui supplicium declaraturus, quo diuina ita superbos illos &

(b) 29
VI.
Suam certam Christi manus felicitat misericordiam
L. 5. cõtra Iulian. c. 7.

rebelles multauit Philosophos, qui dum tenerentur se Deo subijcere ob concessa illis ab ipso beneficia, atque ut Deum honorare, cum contemptui habuerunt; aut, diuinam suam ab eis subtraxit manum, & solutis frenis suas permisit illis sectari nequitas. Hoc est autem quod ait Apostolus: *Quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed eauerunt in cogitationibus suis etc.* Propter quod tradidit illos in desideria cordis eorum. Hoc seuerum fuit diuinae iustitiae supplicium in tanta criminis poenam, quo Deum irritauerunt, illos trahere in desideria cordis eorum, ut suas explant uoluptates, praeruaque compleant desideria, luxuriae, libidinis, & quatuorlibet iniquitatum. Notandum ait D. August. quod addit Apostolus: *Mercedem mutuanam quam oportuit erroris sui in semet ipsis recipere.*

VII.
Impunitas nequitiae signum reprobatione.
Ro. 1. 27.

Quid hoc Apostole Paul: Numquid in eadè dixisti Epistola, quod stipendium, quod debetur, & quo Deus peccatum soluit, mors sit, sicut illud quod debetur operi in gratia facto, est uita aeterna. *Stipendia peccati mors, gratia autem Dei Ro. 6. 23. uita aeterna.* Quomodo ergo nunc dicis, stipendium praemium & mercedem illis à Deo ob flagitia adeo enormis esse permittere ut in alia turpe uita labantur, suas explendo concupiscentias; stipendium suaeque post desideria ambulando? Dico primo: duo sunt supplicia decreta peccatoribus: unum in hac uita, alterum in futura. In futura, stipendium peccati mors est aeterna: uerum in hac, quo Deus frequentius illos castigat, hoc est quod illos patiatu in sceleribus suis perseuerare, aliaque patiare grauiora. Dico secundo: Familiare peccatoribus supplicium esse mortem & dolores, sed extraordinarium, & strictius coequeere peccatori in hac uita, est, ut liberè & impunitè suas explant uoluptates, & hoc stipendio in hac uita inimicos suos plectit atrociores: *Mercedem mutuanam recipisse dicit* (sic ait D. August.) *uicque damnatos, ut tanta operentur mala, et tamen ista damnatio, etiam reatus est, quo grauius implicantur.* Itaque *et peccata sunt ista, et poena praecedentium peccatorum.*

D. Aug.

Notandum autem, inquit, ueterius quod Apostolus ne dum dicat hoc esse mercedem & stipendium, quo Deus tales plectit, sed insuper addat, mercedem esse huius operi apprimè conuenientem: *Mercedem mutuanam quam oportuit.* Quod mirabilis est (inquit praefatus Doctor) *etiam oportuisse dicit, eos istam mutuanam mercedem recipere.* Nā sceleratioribus & primae notae peccatoribus minus est supplicium, in ipso flagranti delicto eos occidere;

D. Aug.

deserentem condignum impudenti & oblatæ eorum malitiæ supplicium est, eos deserere, vt in ea progrediantur, vt quanto eorum hic numerus crescit peccatorum, tanto postmodum eorum multiplicentur iusta supplicia. O durum supplicium, sic hominem deserere, vt libere viâ percurrat iniquitatis, nullo detentus offendiculo, nullis coercitus frænis, nulla ei iniecta remora, quatenus grauior fiat peccator, ita filius, crimi- ni traditus & diabolo, cuius tanto sit seruus subiectior: Cum ergo dicitur homo tradi desiderit suis, inde fit vobis, quia de seruis à Deo cedit eis, ut q;

cut Gentiles, vt ipse Deus per Ezechielem declara- rat Prophetam, quod eorum hæc essent & pro- posita, & desideria, sed quam primum in pecca- tum aliquod labebantur, vindex aderat Deus, eosque como refrænabat stricissimo, durioris seruitutis, & aduersitatum, quod vel inuiti timore supplicij sibi à sceleribus temperabant: hoc ete- nim illis insinuauit. Neque cogitatio mentis vestra fiet, dicentium: Erimus sicut gentes.

D. AUGVS. subiectior: Cum ergo dicitur homo tradi desiderit suis, inde fit vobis, quia de seruis à Deo cedit eis, ut q; consentit, vincitur, capitur, traditur, possidetur. A quoniam qui deuictus est, seruus additus est.

Porro quando peccata eorum in tantum ex- creuerunt, vt diuinam prouocarent iram, quo su- premo in illos animaduertet et supplicio, addidit illud, vt eos permitteret explere quælibet, siæna laxans quibus liberi nequitia suæ seruirent desiderijs: sic vt perfectè suas explerent volup- tates, desideria perficerent, suæque peccata ope- ribus exequerentur. Vt implerent peccata sua ita vt ad supremum vsque peruererint peccatum, Apo- stolos persecuti sint, Prophetas occiderint, imò & Dei filium crucis patibulo suspenderit. Illos vt reprobos aestima, & hoc tibi persuade, quo- tiescumque sic illos videris effrenes, nec à Deo repressos, quod ira Dei super illos pleno deci- derit gurgite, quo supremum illis infligat suppli- cium; permittens vt ad vltimum ascendant iniquitatis. Hoc est: Peruenit ira Dei super illos vs- que in finem.

IX. Sic puni- nit Cha- nanasos: 1. Pet. 2. 10. 11. 12. 10. Hoc modo credit D. Aug. tempore Iosue ca- fligauit Deus barbaros illos populos terræ Pro- missionis incolæ, permittens vt Dei populo bel- lum inferrent. illicque armata vi resisterent, nec à malitia sua cessarent: quia iam Deus illos de- dere decreuerat. Domini enim sententia fuit, vt in- durarentur corda eorum, & pugnarent contra Israel, & caderent, & non mererentur ullam clementiã, ac perirent. Eadem pena superbum multauit Roboam, à quo manum suam suberaxit, conui- tiens vt stultam suam seclaretur præsumptionem, nec eum manifestum seniorum, sagumque deti- neret consilium. Quoniam auersatus enim fuerat

13. Dominus. Non absumuliter puniuit idololatrias Regis Amasie (teste D. Angustii.) diuinam suam illi denegans lucem ac fauorem, ne suis in actio- nibus illique infans ex prudentissima Regis Ieræ admonitione resiliret. Noluit audire Amasias, eo quod Domini esset voluntas, vt traderetur in ma- nus hostium propter Deos Edom. Multa alia com- memorare possemus (inquit S. ille) in quibus liquido apparet, occulto Dei iudicio fieri peruersitatem cor- dis, vt non audiat quod verum dicitur, & inde peccetur, & fit ipsum peccatum præcedentis etiam pena peccati.

Vt opinor alludit Apostolus in his verbis ad id, quod Deus ore Dauidico prædixerat, vt notat D. Gregor. vt quando ad vltimum peruenissent, eos sua omnia patereret effrenes seclari deside- ria, & viam percurrere nequitiarum, nullo illis opposito impedimento, nulla iniecta remora. Di- misit eos secundum desideria cordis eorum, ibum in aduentibus suis. Legit D. Gregor. libant in voluntatibus suis. Et sic se res habet: quotiescum- que enim (nostro loquendi modo) Deo deficit patientia, qua diuinus illos sustineat, vltique di- mittere, vt in extremam deuoluantur animæ suæ perditionem: hoc agit: permittit, vt cuncta sua perficiant desideria, vsque per omnia faus- faciant voluntatibus, eo vsque, vt illas exerceant contra duos, quibus terra non tulit sanctiores Christum scilicet caput Sanctorum, & Ioannem Baptistam, quo maior non surrexit inter natos mulierum. Etenim si veritati credimus, sicut D. Ioannes Baptista Christi præcursor exiit in natiuitate, ita fuit & in vita & in morte, vnde & ipsum præcessit: & quia Iudæos asperius repre- hendit, dixitque veritatem Regi eorum Hero- di, persecutionem illi mouerunt, ipsosq; e Deus sic in eo suæ reliquit voluntati, vt ipsis pro vxo animique sententia omnia successerint, iuxta il- M m m m Iud

X. Et Regē Amasie. 2. Par. 25. 20. Non absumuliter puniuit idololatrias Regis Amasie (teste D. Angustii.) diuinam suam illi denegans lucem ac fauorem, ne suis in actio- nibus illique infans ex prudentissima Regis Ieræ admonitione resiliret. Noluit audire Amasias, eo quod Domini esset voluntas, vt traderetur in ma- nus hostium propter Deos Edom. Multa alia com- memorare possemus (inquit S. ille) in quibus liquido apparet, occulto Dei iudicio fieri peruersitatem cor- dis, vt non audiat quod verum dicitur, & inde peccetur, & fit ipsum peccatum præcedentis etiam pena peccati.

XI. Proposito nostro conuenienter valde proferi- mus eiusdem Apostoli verbatetenim de Iudæo- rum locutus reprobatione, asserit, quod Deus li- beras illis concessit peccandi habendas, & exe- quendi quæcumque in Christum Salvatorem a- genda conceperant, similiter & contra Prophe- tas: euident itæ celestis contra eos iudicium.

1. Thess. 2. 15. Dominum occiderunt Iesum & Prophetas, & nos persecuti sunt, &c. vt implerent peccata sua semper: peruenit enim ira Dei super illos vsque in finem. Hoc vno præ cæteris argumento suam Deus in populum dilectionem testabatur, quod eos non edocederet suis liberè vacare libidinis & appe- titibus, ea idololatriæ committendo peccata, si- Hieron. Bap. de Lanna Tom. III.

Mat. 17. hōd Saluatoris pronuntiatum appellat illū Eliā:
17. Elias iam venit, & fecerunt in eo quacumque vo-
Mat. 9.12 luerunt. Liberam illis Deus permisit voluntatem,
 perueit in Baptistam sua explendi desideria, atque
 ut Phariseis res non aliter quam uellent, enen-
 nitent, & Herodi vulpinæ suæ astutiæ, molimina
 & sitiones, & cœnæ quam fecit, instructio, &c.
 Et Herodiadi proditioes & insidias, atque puellæ
 inuerecundæ tripudia: *Eecerunt in eo quacumque*
uoluerunt. Quidquid animo conceperit n. pepere-
 runt: nec illos Dominus ab itinere retraxit, qui-
 nimo solutis ita frenis in tantam lapsi sunt ini-
 quitatem, ut Prophetarum primipilum, Angelum
 humanum, vel hominem Angelicum occidere
 nō dubitarent. Suum Christus secutus est præcur-
 sorem: etenim eodem modo permisit Deus Iu-
 dæis ea omnia in Christum moliri, quacumque
 sitioni illis suggererebat voluntas, an mulque dia-
 bolicus: persequuti sunt illum captiuum duxe-
 runt, flagellis ceciderunt, crucifixerunt, tantis-
 que cruciatibus interemerunt, quantis voluntas
 eorum optauit infernalis: *In omnibus voluntati-*
bus suis.

31. David præfatus dec' araturus Dei in operibus
 suis libertatem ea sic operantis, ut non sit, qui
 (a) *yr a la* vel aliquo modo impediatur operantem (a) ut pro
mano. voluntate cuncta possit implere, nec vllum oppo-
Pf. 110. 2. ni illi queat obstaculum, ait: *Magna opera Domi-*
XII. ni, *exquisita in omnes voluntates eius.* Opera sua
Qua peragit tota libera sua voluntate quomodolibet
phasi illi bene placuerit. Hac phasi libertatem expo-
de clare- nit, qua Iudæis permisit agere, quidquid contra
retur im- Christum agere contendebant. *Id. ut in omnibus*
punitas voluntatibus suis. Ut autem hoc ita esset ipse se-
Lucæ 23. ipsum eorum manibus tradidit libertatem illis
 tribuens, ut cum illo faceret, quidquid facere
 gestiebant. Hoc illis inuit ea hora qua se ipsum

Luc. 22. 53 illis tradidit capiendum: *Hæc est hora vestra &*
potestas tenebrarum. Deinde ministerio Pilati
 traditus est eorum manibus, quatenus absque vl-
 la resistantia in eum pro libidine sua debaccha-
 rentur. *Tradidit enim voluntati eorum.* Hoc ita e-
 git inquit Apostolus: *cum peruenit super illos ira*
Dei usque in finem. Fuit autem hoc vltimum ac
 grauissimum supplicium, & perditorum illorum
 naufragium. Hoc est (teste D. Gregor.) illius sig-
 num euidentissimum, quod Deus permittat, ut

XIII. In puni-
 tas repro-
 bationis
 iudicium.
 peccator suis seruiat passionibus, earumque se-
 quatur impulsu, quod assequatur quidquid op-
 tauerit: ut eum nec cohibeat, nec perturbet, nec
 frænum iniiciat, nec opponat difficultatem: dū
 enim hanc Deus obijcit, & vel parum coercet
 peccatorem, sæpius in se reuertitur, & obiecta dif-

ficultas eum à concepta mala renocat inuentione.
 Nefas est grauissima D. Gregorij uerba præ. D. Grego-
 terice. *Manifestum ergo perditionis iudicium est, L. 26. Mor.*
quando affectus iniquitatis subsequens fauet eis,
efficitur, & nulla contrarietas impedit, quod mens
peruersa concepit. Nam sæpe prauorum hominum
dum tardantur vota, mutantur, & dum difficul-
tatem perfectionis sentiunt, reuocant mala actionis
cognoscunt: & quibus prius in uis contradicitur,
volentes postmodum, hoc quod conceperant, auer-
santur.

Apposuit perpendit idem S. Doctor, quod Spi- 32. **32.**
 ritur S. de Antichristo loquitur Danieli Prophe- XIV.
 tæ per Archangelum Gabrielem. Manifestum ut patet
 est, & passim omnibus notum, hominem om- in Antio-
 nium perditissimum, & perditorem ac peccato- chris-
 rum caput, & in quem Deus excaudescet, ut nul-
 li sic vniquam vel sit vel erit indignatus, fore
 Antichristum, ut declarat Theologus. *Thom. 2. 1. 7. 8. 1.*
 Thom. Ea de causa ab Apostolo nominibus illis *Thom. 2. 1.*
 iniquitatem eius sic experimentibus appellatur: *Colo. 2. 35.*
Ille iniquus homo peccans, filius perditionis. Ab
 eodem Apostolo Christus dicitur, *filius dilectio-*
nis significans eum à Patre supra omnem modum
dilectum & caput eorum omnium esse
quos Pater diligit, nempe iustorum. Sic ex oppo-
 sito vocatur Antichristus *filius perditionis.* Scire
 igitur desideras, quæ sit D. Grego. quid Dominus
 agat cum illo, quem odio persequetur, quam
 maxima & extrema uolet de eie perditione sua
 que contra illum iræ plenitudinem effundere?
 Loquentem autem Danieli Gabrielem: postquam
 enim eum ostendisset in figura cornu in fronte,
 seu inter oculos procacissimi hirci (amplissimum
 hoc est horrendi huius portenti symbolum) ait
 illi: *uir erit impudens, astutus, versipellis, & inue-*
recundus: Impudens facies, & astutissimi propositio-
nes. Magna polleus potestate, cuncta illi permit-
 teute Deo, prospera euenient fortuna, quacum-
 que conceperit, feceritque crimina. *Preperabitur*
& faciet. Et rem addit omnino singularem:
Secundum voluntatem suam dirigitur dolus in ma-
nu eius. Quas etenim proditioes, dolos &
 fraudes machinabitur quibus quod præcendit
 assequatur, ex animi succedere cuncta sententia.
 Quotquot enitribat lanceas, vota que præcendet
 scopum attingent optatissimum. Hoc loquente
 D. Greg. de capitali dicitur inimico Dei, malorū
 omnium antesignano, in quem Deus perfectam
 iræ suæ deuoluet indignationem, quatenus intel-
 ligas? quod tanto te Deus odio execretur, sicut
 Antichristum, acriori, quanto tibi uideris concep-
 ta scelera finem habere prosperitatem: & uolup-

Dan. 8. 33

tate

tate frui te frano laxiori, vt nec retarder obstaculum, nec tunc Deus impedimentum obiciat, lapidemque volutati.

Ex prædictis declarat idem D. Gregor. illam *Prosperitas stultiorum perdet eos.*

Videtur quid incompositum & repugnans prosperitatem maritare perditioni: nã dum prospera gaudes fortuna, non subiaces perditioni: In stultis attamen, ait spiritus Dei, hæc duo coniungite: stulti sunt & fatui peccatores, amentes, sine iudicio, quo nomine frequentius a Spiritu S. compellantur, quod illi iudicant prosperitatem, scito, hoc totalem eis ruinam esse & perditionem. Vt magnã habent prosperitatẽ, si nemine eos perturbante, quod intendunt, assequantur, si voluptatum suarum viam percurrant, nulla intercedente (vt dicitur (a) canonicã, vel contrarietate. Porro hoc eorum est infortunium.

Felicem censuit euentum improbus ille Achab (quem sic nobis describit Spiritus S.) Non fuit alter talis, quis venundatus est, vt faceret malum in conspectu Domini: venundatus vt mancipium quod Domino suo seruiat: demũque pariter iudicauit vxor eius Iezabel mulier ad omne facinus composita, quo potiti sunt quando Naboth oppræsserunt innocentes: cum illis omnia ex animi sententia vobis succederent, ex eorum iudicio sic vt Deus nec minimum illis remoram opposeret, quò minus sære fierent compotes intentionis. Falsos produxerunt in Naboth innocium testes, perierunt quæsierunt testimonium, inuenerunt pro votis, illis virtum innociũ in tribunal attaxerunt, populo persuaserunt virum esse Dei blasphemum, morti addixerunt, & lapidibus obruerunt. His sibi applausit Achab cũ viuca, quam optauerat. Accedit illum Elias, atque: Multum tibi ipsi arides o Rex, quia nemine tibi obstante, quod tantopere desiderabas, obtinisti. *Ocidiisti, insuper & possidisti.* Notum igitur tibi sit, hic tuam comprehendi tuam tuantique perditionem, atque in eodem loco, in quo tuam explesti cupiditatem sanguinem profundẽdo Naboth innocium, tuum liguerint canes noxium. Quam prosperum sibi censuit exitum Herodes Rex incestuosus, & periura Herodias, nec non vilissima salutaris, quod suam explestent libidine in eo quod Baptistam gladio truncassent, sic vt illis nec minima occurreret difficultas. Verum tamen hoc illis malefautã intulit mortẽ, & æternam reprobis illis damnationem si historiis illa narrantibus fidem adhibeamus. *Prosperitas stultiorum perdet eos. Hæc si Deus pollere permittat*

3. Reg. 21. 25. *Non fuit alter talis, quis venundatus est, vt faceret malum in conspectu Domini: venundatus vt mancipium quod Domino suo seruiat: demũque pariter iudicauit vxor eius Iezabel mulier ad omne facinus composita, quo potiti sunt quando Naboth oppræsserunt innocentes: cum illis omnia ex animi sententia vobis succederent, ex eorum iudicio sic vt Deus nec minimum illis remoram opposeret, quò minus sære fierent compotes intentionis. Falsos produxerunt in Naboth innocium testes, perierunt quæsierunt testimonium, inuenerunt pro votis, illis virtum innociũ in tribunal attaxerunt, populo persuaserunt virum esse Dei blasphemum, morti addixerunt, & lapidibus obruerunt. His sibi applausit Achab cũ viuca, quam optauerat. Accedit illum Elias, atque: Multum tibi ipsi arides o Rex, quia nemine tibi obstante, quod tantopere desiderabas, obtinisti. *Ocidiisti, insuper & possidisti.* Notum igitur tibi sit, hic tuam comprehendi tuam tuantique perditionem, atque in eodem loco, in quo tuam explesti cupiditatem sanguinem profundẽdo Naboth innocium, tuum liguerint canes noxium. Quam prosperum sibi censuit exitum Herodes Rex incestuosus, & periura Herodias, nec non vilissima salutaris, quod suam explestent libidine in eo quod Baptistam gladio truncassent, sic vt illis nec minima occurreret difficultas. Verum tamen hoc illis malefautã intulit mortẽ, & æternam reprobis illis damnationem si historiis illa narrantibus fidem adhibeamus. *Prosperitas stultiorum perdet eos. Hæc si Deus pollere permittat**

3. ad Mar. 2. 2. *Prosperitas stultiorum perdet eos. Hæc si Deus pollere permittat*

Aug. Ep. 3. ad Mar. 2. 2. *Prosperitas stultiorum perdet eos. Hæc si Deus pollere permittat*

mita permittat, tunc punit infelix, quoniam nihil est infelicius, felicitate peccantium.

An tibi felicem gratularis successum, quod mulieris obtinueris gratiam, & salua omni remota, tuam cum ea explestis voluptatem sic vt nec vllum tibi Dominus obiecerit, quo te turba- ret, impedimentum? An tibi perplacet, quod vsu- ra, qua luctum præstendisti iniustum, vt animo conceperas, vobis responderit? An gratia tibi fuit intentio, qua in tui fauorem per iniusta media impetrasti sententiam? An quod alterius mille prodicionibus mortem es machinatus, & optatis hæc omnia annuerunt. Ne diem hunc alio lætus conscribas calculos: si namque vt animus ferebat tua complesti desideria: signum est diuine in te indignationis, quodque te tuorum criminum tradat ipse voluntati. *Si impleant peccata sua semper: peruenit enim ira Dei super eos vsque in finem.* Magna Dei ira tuus te committi desideris.

In historia Pharaonis notanda veniunt in Cantico Moyli hæc verba: *Misisti iram tuam* Exod. 15. *Et in spiritu furoris tui congregata sunt aqua: 7. Et 8. sicut vnda fluens, congregata sunt abyssus in medio mari.* O quam stupendum hoc opus: *sicut vnda* Miraculum. *Miraculum* (inquit Caiet.) *explanat quod a- lum de qua qua natura sua sunt fluentes fuerunt solida, si- cut: sicut aceruus verum non fluidorum.* Hoc David bropon- indicat: *statim aquas sicut in vitre.* Primo per di- uisionem: *Congregata sunt aqua in medio mari: nõ in iplo littore: nec enim hoc rãti esset.* Chaldaeus legit: *steterunt fluentes sicut murus: quasi ex illis murus cõflaretur.* Septuaginta vero: *Conglutinatae sunt quasi murus aqua.* Hæc igitur omnia fuerunt ira Dei, an nõ fuit Dei populo misericordia? Vti- que. Sed hæc causa nõ fuit principalis, verũ his perfidã puniuit Pharaonis: & per hoc transmisit populũ per mediũ sic: *maris, in illo tam mirabilia est: eius prodigia, vt in aquarũ medio per- uicacẽ Pharaonis reprimere puniret; superbã. Unde ira fuit Dei, qua Pharaoni sra laxauit, vt sua completeret desideria, populum Dei perfe- quens ad quod eius sententia pelagus illi transi- tum denegabat, & vbi certò sibi persuadebat eũ in manus suas incidendum. Quocirca dicere po- tuit, loquens de populo Dei: *Conuersati sunt a ser- ra: videbatur enim terra eis deficere, & manibus eos tradere Pharaonis. Hic igitur, vbi compleri videbatur Pharaonis desideria, prodit Deus suæ potestatis gloriam manifestans ad Pharaonis interitum. Glorificabor in Pharaone. Prodit in arenam Pharaonis superbia tumidus populum Dei ceteris proficiscentem & fugientem,**

atque Persequar & comprehendam, diuidam spo-
 33 lia implebitur anima mea, q. d. satiabitur desiderium
 33 meum Persequitur & citius insequitur, sequitur il-
 33 li viam Deus, & ibi Regem in ira furoris sui
 33 comprehendit, quam ille misit: In spiritu furoris
 33 tui misisti iram tuam. Iram tuam praemisisti, quae
 33 viam hanc applanauit: & ubi minax dicebat, de-
 33 siderium suum esse satjandum, ibi rigorosam
 33 Dei reperit vindictam vt maris fluctibus praefo-
 33 cassetur, Deique populus liber, victorque tran-
 33 saret.

§. 12 Grande malum, dum peccatori Deus per-
 mittit ire quolibet; magna misericordia
 dum eum refrinat, vt ipse per Ezechielum
 populo suo declarat.

87 4;
 Isa. 51. 3)

Terribile fuit illud Dei terribilementum,
 quo populum quondam ore Hieremiae
 percussit: In calore eorum penam potus
 eorum, & inebriabo eos, vt sopiantur & dormiant
 somnum sempiternum, & non conseruant, dicit
 Dominus. Hoc ego illos supplicio in integram
 eorum perditionem castigabo, vt quando siti
 exarscent potum inueniant palato suo sapientie,
 quo hausto in summum currant inferni semper-
 ternum: quale quies, est hoc supplicium vt an-
 helus quis sitique aridus aquam inueniat salu-
 suae iucundam: Imo grande videtur beneficium
 & optata fortuna. Sitarum dncem spectat, qui
 siti nimia exaltatus potum sibi portigi a lahel
 postular mulier formosissima, quem illa propo-
 nit lac ori suauissimum toto bibit desiderio &
 suis iam credit vocis esse satisfactum. Porro in-
 fausto bibit omine: siquidem in eo mortem in-
 uenit in quo gustu reereatus lactis, obdormiuit:
 & ibi lahel illi clauo tempora transiit quo in-
 fausto nimis sero occubuit. Quanta feruet homo
 siti, intus igne exestnat concupiscentiae, delicias
 ambit, honores quaerit, sectatur opes, & inhiat
 voluptatibus quam anhelus adspirat ad diuitias
 opum cupidissimus? Sensualis adspirat ad dili-
 cias: honorum ardore ad dignitates: quomodo
 se res habent? An tuo iudicio, quod quaerebas
 inuenisti? & aquas siti tuae comparasti, nullo
 repulsus obstaculo? An muliere petri licuit? An
 optatum contentio sortita est exitum? An ex a-
 nimi sententia tibi fraus, dolusque cecidit: An
 finis respondit intentioni? Machinas erexisti, se-
 queltras adhibuisti, & illam obrinuisti? An tibi
 pauperis mansit tegumentum? An pacifice con-

I.
 Sifara
 quomodo
 a lahele
 interficia-
 tur.
 Iud. 4.

tractum compressisti iniustum? quando haec tibi
 cuncta pro voto responderint, time, inquit Diuus
 Gregorius Nimis timeendum est, ne sequantur prof-
 33 pera, cum desiderantur iniusta. Penandum est il. 1. 34. Mor-
 33 lud nimis: omnimodo prosperos quos dicit ti. 6. 42.
 33 mere debes euentus, quando quid mali deside-
 33 rasti, & illud procurans nullum passus es impe-
 33 dimentum.

Hoc optime quadrat de d. n. r. e. spiritus S. qui II.
 propositiones quasdam obicit, quae prima facie Timendi
 videntur paradoxa diuinam tamē redolent veri-
 33 tatem. Est procastio in malis viro indisciplinato, & malis
 33 est intentio in detrimentum. Vulgari diceret idio-
 33 mate, saepe cum quis sibi de felici gratulatur prosperi-
 33 successu, hic illi est infelix, & ratio perditionis. Est. 29. 25.
 33 Procastio item est ac prosper successus, & sic scri-
 33 bit Gregorius textus, prole et successus est illi in-
 33 fortunium: Inuentio significat, quod aliquis desi-
 33 derij sui compos fiat, & optata perficiat: si quis
 33 igitur, quod optauit, & sollicitè quaesit, inuenit,
 33 hoc illi verget in detrimentum & animae
 33 damnationem: nec aliter res habet t. o. ram-
 33 que iudicio te felicem arbitraris quod feniram
 33 inuenieris, vel illi occurreris qui te traxit ad vo-
 33 luptatem, & optimam fuisse sortem, qui tibi co-
 33 tradideret, offendisse neminem. Haec tua est per-
 33 ditio, haec mors, haec ira Dei, qui tuis te pariter
 33 seruire cupitibus: eius autem magna est misere-
 33 cordia, dum alius ad ausus festinat perditionis,
 33 si detineat illum, impedit, remoretur, tellaque
 33 occasionem.

Haec enim est illa misericordia, quam cui pro-
 33 pitus est viro promittit: Laude mea infranabo te, III.
 33 ne inereas. Ad maiorem nominis mei gloriam, & ex misere-
 33 cordiae signum tibi fraxum inuiciam, & recordia
 33 maxillas construyam, quo velis nolis, te deti-
 33 neas, ne corruas in perditionem. Metaphora ab hibe pec-
 33 equo sumitur est t. n. i. calcari pronocato mor-
 33 daciore, vel a tauro furioso, quem crabrones a-
 33 cruis pungunt, quo tauro procurrat impetu, vt Similitudo
 33 nulla queat manu cohiberi. O miserum te! in do-
 33 praeps corruas, & peris, quantum hoc foret
 33 illi beneficium, si quis fortius iniceret fraxum,
 33 pedes duriori stringeret compede, quo sifteret
 33 immobilis. Hoc illi agit Deus, cui misericors est:
 33 dum enim furioso cecidit illum ferri impetu, sti-
 33 mulo agitatum ardentissimi desiderij vel
 33 crabrone libidinis suae violento pronocatum, vt ni-
 33 hil sit quod corrente remoretur, illi lorum
 33 inicit adeo durum, camo stringit sic arcto, vel
 33 fumbus ligat sic irretitis, vt vel nolentem coer-
 33 ceat: clare loquor: febrim immittit exarsuantem,
 33 dolorem lateris: extremum, podagram mole-
 33 stan,

flam, bonorum naufragium vnum ex his quæ dicitur infirmitas, adeo graue, vt illum ita detineat vt quis recte dixerit, quod illos Deus trahat, & legis suæ subiciat obseruantia, per hoc, quod ipsi refugium.

Ps. 118. His consequenter extendit D. Augu. illa psalterij verba: Omnes cogitationes eorum in malum: etenim de reprobis David loquitur suis persecutoribus; & diuini testamenti præuicatoribus. Aduersum me omnes cogitationes eorum in malum. His non obstantibus: Dei statuit misericordia, nullis eorum metis, eos seruare. Pro nihilo saluos facies eos. Et quomodo? In ira populos deducet. sic legit D. Augustin. sciendum est. In seculo, & aduersus sanis & saluos, terras, & vocas. Quid est, in ira populos deducet? Implet in tribulationibus omnia, vt in tribulationibus postea omnes recurrant ad te. Ira videtur, sed paterna. Profertur pater filio contemptori suorum præceptorum. videtur est cum colaphizat eadē, autem vultu, vnum trahit, ad schoolam deducit. In ira populos deducet, quam multi ingressi sunt, quam multi impleuerunt deum Dominum, in ira vni deducit, id est, in tribulationibus terris, & fide impleti. Ad hoc exagitat tribulatio, vt exhibeat vni, quod plenum est nequitia, & impletur.

34 Huius expositioni maxime seruiunt fustores discipulus Domini Dei ad populum suum interprete vate Ezechiel, verbis non parua obicitatis quæ ante præbuiimus. Detinebantur Iudæi in Babylonia captiui, in grauissimorum suorum peccatorum, nominatim idololatriæ, ad quam ita proclues erant, vt oculis suis gentium idola sectarentur: qua de causa prius per eundem Prophetam synagogam descriperat symbolo mulieris ad omnem libidinem prelicitæ, quæ repudium viro suo mittens legitimo, pellex quoslibet poterat procos ambiebat, vt suis vacaret impura voluptatibus: similiter eandem ob culpam alius Prophetam eam in figura describit vacæ lasciuientis, ardore tantum feruentis, quos ipsa insequeretur vacæ lasciuientis Israel: Vt autem populum illum à tam sacrilegis abstereret sceleribus, supplicii illum Deus exagitat acerbioribus, & flagris selectionibus, peste, fame, hostibus captiuitate, seruitute, quam ipso tempore patiebatur. Hoc porro populi huius fuit infortunium, vt quanto flagella patiebatur duriora; tanto datat signa correctionis pauciora; & hoc verum est, nam pressus captiuitate desiderii ardebat quibus suas expleter iniquitates, & omnimodas idololatrias, dicebantque durum est, quod Deus vobis denegat nollis seruire desideris: sicut &

aliis permittit terræ populis, qui pro libitu suo quotquot exoptant, erigunt simulacra, ea venerantur, & quæ voluerint illis Festa consecrant: suis vacant ex animi sententia cupiditatibus: quibus nec verbo conuadicit: nec repugnat, nec ea de causa castigat; nos autem adueria sic sumus fortuna nati, vt ipsos cales premat, vt quam primum in horum aliquid labimur, continuo nos flagris excipiat, multetque supplicii: nobis igitur solus libertatis habenas in populo hoc, cum nos liberos constituerit O bone Deus! heu! quot tales in mundo reperimus, qui felices censent illos, qui in eo faciunt: quidquid voluntati & voluptati sederit, illius fruntur venturate, & illius possident facultates, & infelices iudicant se, quia tanta nequam possunt libertate gaudere, delicijs, & voluptatibus ad quas auhelant, vellentque vt perfectam illis ad hæc tribueret agendi potestatem.

Vocat Dominus Prophetam atque ille Propheta mi: An non audis in iustis adeo rationes, quas populus ille proponit, quidque intendat: nimirum, vt illis solus patris habenas, vt alijs nationibus? Vnde & dicit illis, imptudentes adeo petitiones nullam meteri responsam: & vii ego, postulat eorum non annuam: Vno ego, dicit Ezech. 20. tu Dominus, quia non respondabo eis, neque cogitatio mentis vestra fiet, discernium. Enimvero sicut gentes, & sicut cogitationes terræ, vt colamus ligna & lapides. Intra illos dicit Propheta de melioribus certoque sibi persuadeant, quod non perimitram, vt libere suis seruiant voluptatibus, faciantque voluntate misericordiam ipsos etiam immitos sim coercituri, si quis quando viam ingressi fuerint perditionis, manum illis meam iniiciam, quæ detineam eos, deram nimis & molesta. Vno ego, dicit Dominus Deus, quoniam in manu forti & in brachio exente, & in furore effuso regnabo super vos. Et educam vos de populis: & congregabo vos de terris, in quibus dispersi estis, in manu valida, & in brachio exente, & in furore effuso regnabo super vos. Et adducam vos in desertum populorum, & iudicabor vobiscum ibi facie ad faciem. Etc. Et subiciam vos scipitro meo, & deducam vos in vinculis fœderis. Verba sunt hæc vt mystica, ita difficilia, verum illa subtiliter enunciat D. Hieronymus. Hoc discernim, vt inter serpat, statum Dominus inter filium suum, & seruum & unum: quod si seruus abire voluerit domumque deserere liberum illi concedit excessum, adeat quocumque voluerit, vt eius amplius curam non suscipiat: non enim is est, qui honorum illius.

lius heres est institutus, aut gerere nomen eius debeat familia: verum si filius, quem facultatum suarum genuit heredem; abire velit per mundum; ad stupisus ruinam, non hoc illi permittit, cum cohibet, quod si filius sedulo fugam mediatur maiori adhuc cura pater innititur, quâ filium retineat, vt etiam illum colati comprehensum cubiculo concludat, dicens: Velis, nolis, securus vilissime, hic in aedibus meis manebis non egressurus: & hoc quis esse dixerit, signum odij: imò amoris est: hoc enim est amare filium, non illi permittere, vt se in ruinam precipitet, sicut signum est, quod non afficitur seruo si liberè illum abire patiatur, quocumque enim fert appetitus, vt illius nulam habeat sollicitudinem.

D. Hier.
Lib. 6. in Exod. T. 4.
 Audiamus D. Hieron. Non vos relinquam, neque contemnam, vt fugaces seruos Domini negligentes solent contemnerè, sed ad meum retraham imperium & brachio extenso ac percussante, ac furore effuso, in pristinam vos redigam seruitutem, & regnabo super vos, vt velitis, nolitis, me habeatis Regem, & sentiatu Regem iratum, cuius clementiam neglexistis. Reuoca Propheta populo in memoriam, quâ ratione illum mihi elegerim, & cum esset in Ægypto, illum mihi in filium adoptauerim in charissimum, atque vt talem de Pharaonis eduxerim seruitute: *Hac dicit ad eos: hac dicit Dominus Deus: in die qua elegi Israel, & leuaui manum meam pro stirpe domus Iacob, & appropinxi eu in terra Ægypti, & leuaui, manum meam pro eis dicens: Ego Dominus Deus vester, &c.*

Exo. 4. 23
VIII.
Iudæi erant Dei filij.
 Illud videtur spectare, quod de populo legimus Dei captiuo in Ægypto: Deus etenim Moysen misit, populum educturum de eo sic dicens: *Primogenitus meus Israel.* Gentiles habui vt seruos, quibus non afficio, idcirco licet suis studeant voluptatibus, quomodo, & vbi cumque voluerint, illos abire patior, non detineo, ceterum illos, quos vt filios diligo, & velut populum, in quo regnum meum in terra constituo: licito illi, quia viuo ego, eum in domo mea continebo; velit, nolit huic vites meas impendam, brachium meum extendam, meamque declarabo magnanimitatem. Perpende, quàm seriuè verbis istis loquatur: *In manu forti, in brachio extenso, in furore effuso.* Quod si ad retinendum eos his vtilis sum funibus lorisque seruitutis, quibus in Babylonia constringuntur, ipsi verò in tamam degenerarint peruerfitatem, vt ex illa grauius sibi damnum intulerint, dicendo, sibi complacere quod Gentilibus cohabitent, & eorum colant idola: dic illis, quantumuis nolint, eos illiuc sum edu-

cturus vt in terram reuerterantur natiuitatis, vbi mihi quondam seruiebant: hoc est: *Educam vos de populis, &c.* ipsoque procul ad eò à gentibus collocabo: vt soli futuri simus, ipsi & ego, & ibidem eos infranabo (hoc est: *Abducam vos in desertum populorum, in terram, vbi nulli sunt Gentiles: Et iudicabor vobiscum ibi facie ad faciem.*) Et vos, quasi compedibus, & neruis in domo mea continebo, meo subiectos imperio: *Subij vos scepro meo, & iudicabo vos in vinculo.* Ecce quaüter eos deducat.

Quando in terra degunt natiuitatis, in qua sacrificant idolis, eos educit, & quo sacrilegos reprimat, in exilium deportans captiuos eijctauit Babyloniâ: Hic autem commemorantes: quia Gentiles in adorandis idolis imitatur, iterum inde huc reducit, vnde prius eos expulerat; deducit transfertque illos velut malaciam passos nullatenus permittens, vt suas in idola venando sectentur voluntates. Hæc est illa magna misericordia, inquit Deus, quam illis præstabo, in amoris mei tesseram, quo salutem eorum exopto: si chamma illis iniiciam, & habenas quibus detineantur, ne sectentur, & licet è vagæque vias percurrant impietatum. Non intendit dicere, quod liberum illis auferet arbitrium: hoc etenim semper integrum conseruat in homine, sed nostrâ loquitur phrasi, & eo modo, quo pater filio suo discipulo, qui in suam festinat ruina; apprehenso, pedes stringit, cubiculo concludit, coercet, atque velis, nolis, flagrio, & vel inuitus in aedibus meis remanebis: hæc est, ita hæc est Dei erga peccatorem misericordia, cuius miseretur: dum enim suas contendit sectari voluptates, & vitâ viuere gentiliû, illum apprehendit, vinculis annectit, coercet, & compedes iniicit grauioris infirmitatis, opes adimit: his namque confusus in superbiâ engebatur, aduersitatem illi immitit, quæ fortius illum premat, quàm vel dura posset multiplexque catena coarctare: quàm velox in tuam festinas perditionem, dum alterius frequentas ædes, tabernis infides laforijs, vindictâ flagras, dolique proximum circumuenis?

Te conspiciit Propheta currentem, & ait: *Cursus eorum males.* Heu quis ille cufus in animæ tuæ detrimentum, quo curris? an in tuâ? Magna nam? quanta misericordia, si fratri tibi Deus Dei misericordia quo te retineat, ne coruas in precipitium? Proparabas in talis femine domicilium: si peccatorum in te calamitas, qua retineris: festinatorem co-bas ad concubinatam: te febris apprehendit libeat ardentissima, doloris te Deus sereno lateris compepellit, est.

IX.
 Similitudo.

Hier. 23.

Gen. 10.

XI.
Proletur
in Abi-
melech.

Nom. 22.

XII.
Simi-
laer
& in
Balaam.

pellit, vel pedagra sicut immotum: hanc tu
laudaveris Dei misericordiam. Iam cum al era
contueneras, contingit, vt matius, quem cre-
debas absentem, sit domi presens: misericordia
Dei. Quanta fuit illa Dei benignitas Regi
concessa Abimelech, quiam, quantum erat ex
se, adulterum cum Sara vxore Abraham de-
creverat: etenim dum huic ardentius fauet
passioni apparet illi Deus, eum reprehendit, ar-
guit, perterret, quo à concepto resilit peccato: si
namque hoc opere patrasset, vt illi Deus affir-
mabat, in maximam ipsius familiar, in o totius
cessit regni perditionem. Quam singulare hoc
beneficium, quo Deus impium prouenit Ba-
laam iam toto currentem impetu, vt Dei popu-
lo malediceret incautor. Quis explicet quam
festinè, quam sedulo hoc iter aggresseretur. Ios-
ta velox pergebat diligentia, propria agitata
cupidine, iumentum quo vehabatur vicens cal-
caribus, & omnem moram credebat sibi con-
trariam. Mittit Deus Angelum, qui se medià si-
stas via stricto gladio eius pectori mirando.
Non eum illo cecit illum iumentum, & per-
teritum à via in agrum declinauit: *Cernens asina*
Angelum stantem in via, eugirato gladio,
auerit se de itinere, & ibat per agrum. Opina-
tur Balaam hoc sibi perniciolum, vnde immen-
sum iritatus fuisse tondebat atrocius. Asina con-
tusa in angustum se retraxit duarum vinearum.
Illic accurrit Angelus, eodem se modo oppo-
nens nudo minax gladio, eumque in ventrem
Prophetæ dirigitur impillimi: quod si passum
asina progrediatur, illum transfossurus. His
amplius asina commota parieti se inclinat, &
insedentis pedem contigit, ita vt illum offen-
deret, ipse vero acrius iritatus, omnibus illam
viribus contundebat iter suum conatus promo-
uere, graue sibi detrimentum opinatus, si vel
puncto in via sistens moraretur. Asina viam in-
greditur inter duos parietes angustiore vbi lo-
cus non dabatur retrocedendi: & hic quoque
comparat Angelus munitans Prophetam si vltro
progrediatur. Asina deficit animus vltro pro-
grediendi, corruit in terram: vnde in tantam
Balaam excandescit iram: vt toto furore eam
sustibus maclaret: *Vehementius cadebat fuste la-*
tera eius. Aperit os Deus asinæ, atque illa: Quid
igitur deliqui, quod me sic acriter excipias? Cur
flagella multiplicas? O te maledicta! exclamat
ille: & adhuc obgannit: vti nam mihi gladius ef-
fer, quo tibi transfodiam intestina. Cernit Deus
illi oculos aperit, vt Angelum videat, stricto sibi
gladio mortem minitantem. O te mortaliu in-

felicitissime quid iumentum impellis, & iam ter-
tito fuste latera cadis innoxij: tibi damnum
arbitraris vel tantisper morari, quodque tibi
differretur & impediretur illud diuitiarum lu-
crum, quo te Rex Balac exspectat aduenien-
tem? Vx tibi, an ignoras in vitam te propa-
te perniciem, quodque Deus sua metus cle-
mentia me miserit te cohibiturum, ne in tota-
lem corruas perditionem? *Ego veni, vt aduersa-*
rer tibi: quia peruersa est via tua. Tuo quidem
iudicio te iumentum perdebat, dum te detinet,
& eius grauer exulcerat. An non vides, quod
ipsa tibi asina vitam seruauerit, te cohibens: si
namque vel vnico passu progressus fuisses, stri-
cto hoc gladio tibi pectus transfuerassem,
quem in te direxeram: quocirca quod asina te in
via hac mala sistere gradum coeperit, diuina ad-
scribas misericordia, illicque vitæ tuæ debes in-
columitatem.

Bone Deus, quoties ad tuas festinas volupta-
tes, vel lucra, quodcumque obstaculum repu-
tans magnum tibi incommodum? quam pro-
perè nunc huc discurris, nunc illic, & infortu-
nium credis, si carnis tuæ corruat asina, pressa
infirmitate, nec tuas possis obtinere præten-
siones, nec in via progredi tuæ perditionis vlti-
mus? O miserum te! an non vides: *Quod peruer-*
sa sit via tua: Quod hæc tuæ sit via damnatio-
nis? Diuina laudetur misericordia, quæ te mor-
bo affligit, febri prostermit, aduersitate cohibet,
ignominia coercet, paupertate remoratur, ne eo
venias, quo se præcepit in tui properes incom-
modum. Quantum hoc asino donum, quod
animæ promisit illi miseriam, quæ suas effren-
nis sectabatur voluptates? Tace, ait Deus: *Se-*
piam vias tuas spins. Quibus te ad regressum
compellam: nunc autem dices, ignoscat mihi
Deus: ad quam properabam perniciem, &
quam longè ab eo, quod mihi conducebat, ab-
errabam. Quando iam negotium tuum compo-
sueras, & infortunium te subito comprehendit
ad tuas properantem voluptates, & pecunia tibi
deficit, vel alter cui consideras, non succurrit:
Deo solve gratias, illicque dic, quod David Abi-
gail, quando spinans minarum & cadis festina-
bat domum illius funditus euersurus: etenim
mulier prudentissima festina euecit illi obuia,
& varijs, isque sapientissimis furem miugat,
cohibetque rationibus. Gradum sistit David, at-
que illi: *Benedicta tu, qua prohibuisti me.* Idem *1. Reg. 17.*
& ego confirmo: *Benedicta sit febris, quæ te in*
tuo cohibuit concubitu: benedictus sit serui
defectus, qui te coercuit, ne ad statutum propeta-

res contractum: benedictus sit pecunia, qui tibi vires abstulit, & potentiam, ne peccata pelliceres in animæ perniciem. Hoc vobis à te dicitur: quanto præclarus Deus beneficium talibus præstitit: an nunc dum eos coëcceret, ne illum apprehendant, & suis conuertit sermonibus, vel quando locum illis, tempusque concessit, & dixit: *Hæc est hora vestra*. Conclamant omnes, quod nunc: quia tunc permisit eis execrandam illam patrie nequitiam, ad totalem eorum ruinam, æternamque damnationem, vt D. Paulus: *Quia Peruenit ira Dei super eos usque in finem.*

Luc. 22. 23

§. 13. Adhuc modicum tempus vobiscum sum. De i tribuitur misericordia, quod modicum illis tempus permisit, & multum est illud dare peccatori.

¶ 36
Hom. 49.
in Ioan.
Tom. 3.

D Inus Chrysostrum aliam expendit misericordiam illis à Domino concessam, his verbis expositam: *Adhuc modicum tempus vobiscum sum.* q. d. Licet me capturi venias, vt crudeli me, & ignominiosa morte afficiaris: non modò vobis locum tempusque concedam: quia adhuc modicum vobiscum esse me oportet vt ampliori vos sermone commoueam, clariori vos luce perfundam, & vestrum meâ præsentia procurem agamque remedium. Hoc modicum in vestram capite salutem. Modicum appellat: quia hæc contingebant in Sepembri in festo Tabernaculorum, & Christus mortuus est in Martio sequenti: quocirca sex aut septem solummodo menses supererant.

Tract. de Passi & Cruce D. circa prin. Iona 3. 4.

I.
Expenditur adverbium hoc, Adhuc.

Et verò secundum hunc sensum alludit ad verba, quæ Deus Ionæ præcepit vt Ninivitis intimeret vt illa perpendit D. Athanasius. Mandat propheta Deus, vt pergat, & prædicet. Et quid dicit? *Adhuc quadraginta dies & Ninive subuertetur.* Querit D. Athanasius. Domine quis hic modus loquendi? Vt quid addis adverbium: *Adhuc*? An non dicere potuisses: *Post quadraginta dies &c.* Vt quid dicit: *Adhuc*? q. d. interprete D. Athanasio: Adhuc quadraginta dies temporis, & hoc vobis assigno, vt vitam vestram in meliorem emendatis: ita vt in istis verbis, quibus ira proponitur, primò clementia miscetur, illo præmissio Adverbio: *Adhuc.* q. d. Adhuc modicum tempus habebitis quadraginta dierum: *Non dixit post triduum subuertetur.* (SS. Græci PP. id quod nostra vulgata legit: *Adhuc quadraginta dies &c.* legunt: *Adhuc post triduum*) Nam omnino ita fa-

rum fuisset: sed adhuc &c. tres dies &c. vt in eo verbo, adhuc, tolerantiam Dei intelligeremus, & in subuersione, iram post tolerantiam, futuram nisi resipiscerent.

Hoc idem nunc agit Dominus minatur se discessurum paucos post dies: sed apponit: *Adhuc modicum tempus vobiscum sum, & vado.* &c. q. d. Adhuc paruo tempore vos ob peccata vestra deferam, & abibo, etiamque certissima vestra perditio: sed notandum, quod *Adhuc* vestrum erit hoc modicum tempus, eritque sufficiens quo vos ad meliorem conuertatis, vestrumque damnum reparetur. O quanta hæc misericordia, quod modicum adhuc tempus concedat Deus peccatori ad peccata festinanti, sicut illi. Quod si illo momento, quo propositum hoc maledictum fuit agere, Deus illos deleuisset: actum erat de illis. Inde tota Sanctorum maximè illustrium prouenit æterna salus, quod Deus modicum illis tempus benignè tribuerit. Si eo momento, quo Petrus Christum abiurauit, & anathemazauit, Deus illum perdidisset: quando Paulus serpentina furebat nequitia in Christum eiusque discipulos illi vitam ademisset: si dum Magdalena soluta habens liberaque conscientia suas sectatur lubrica voluptates, vitæ filium Deus illi relcidisset: si quando Dauid adulterio pollutus & homicidij reus, cui tanto tempore iacuit immeritus, vitam perdidisset: quis, oblecto, saluaretur? Magna laudetur Dei benignitas, qua modicum largitus est tempus: ea samque hoc tribuit intentione, vt seiplos agnouerint, poeniteant, ad lamenta plausiueque confugiant & à Deo seclerum petant indulgentiam: *Patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reueris.*

II.
Salus in-
formum
perpendit
ab illo
modico.

2. Pet. 3. 9.

Luculenter valdè perpendit D. Chrysostrum. In ps. 72. titulum Psalmi septuaginta: quem aliqui sic legunt: *Psalmus David, quam cantauit Domino pro verbis Chusai filij Lemini.* Nam opinatur quod illum composuerit, vt Deo solueret gratias: ob receptum ab eo beneficium: quod sic modicum illi tempus concessisset, quo se potuit subducere, hostibusque suffurari. Profero vobis historiam, quam narrat Spiritus S. contigisse, dum Dauid à facie filij sui rebellis fugeret Abisalonis. Lassus erat ad extremum; populus autem eius ex itineris labore fatigatus, omnibus necessarijs destitutus languabat prope exanimis. Conuocat Abisalon ad consilium virum sapientia insignem, quem omnes vt primum habebant consiliarium vocabulo Achitophel, vt quid agendum esset, concluderet: an nimirum conceptam & tam inchoatam

2. Reg. 17.
III.
Modica
mora
proluit
Dauid.

tam

nam prosequeretur in patrem suum persecutio-
nem, vt illi nullum tribueret locum quiescendi:
au vero modicum subsisteret. Respondet illi
Achiophel. Hoc expedire iudico, & quidem
conuenienter, vt nullâ interpositâ morâ subito
irruas toto impetu in patrem, nec tempus illi
tribuas quiescendi: hæc etenim hora est qua viri-
bus exhaustis lassus progreditur, illique defunt
alimenta, proinde nullam poterit tibi obijcere
resistentiam, si continuo prælium committas, si
quaque conseras, non habet, quibus resistat,
elumbus, est ad hoc, & integra corruet clade su-
peratus. Adelt & prodit in medium Chusai. Da-
uidi fidelissimus amicus: & rem sic se habere
considerans, vt aiebat Achiophel, Dauidis con-
sulens incolumitatis, sic ait: Domine sanum non
est illud Achiophel consilium: licet etenim ve-
rum concedamus patrem tuum labore & itinere
fractum: nosti cor illi esse leoninum, quem si
modò foror ius videris, viros ex ipsa colliget in-
firmirate. Hoc autem conducit, vt vel modicum
te contineas, tuoque exercitui copias adiungas
ampliores, quo fiet vt minori tuo damno & pe-
riculo eum sis deuicturus. Quid præcedis Chusa-
i commodum Dauid in quo consistit? vt eum
modo non aggrediatur necessarii destitutum
vires debilem, concussum, animo deiectum,
sed vt illi modicum tempus concedatur, quo vi-
res animique recipiat: hoc fecutus est Ab-
salon: nam paulisper subleuit, nouissime legioni-
bus exercitum suum roborauit, vt illi Chusai
consuluerat, & ab hoc omne Dauidis commo-
dum dependebat: quia modico illo tempore se à
labore valuit recreare, recedere, clademque ex-
ercitus sui redintegrare. Intellexit hoc Dauid,
Deo psalmum sepimum decantat in tanti bene-
ficii gratitudinem: & tu milles simile posses ce-
lebrate canticum in memoriam temporis tibi
concessi: cum enim ita sit, quod tuis seruicis cu-
piditatibus illum offendendo, eiusque iram pro-
uocâdo: si tunc te prælio Deus fuisset aggrellus,
iam inferni flammis arderes sempiternis: sed ex-
pectat te, & ait: *Adhuc modicum tempus vobisum
sum* Et tu matrona, cum tuæ vacares perditioni,
siste in flagranti, cepisses delicto, iam tartari fo-
res titio inextinguibilis, tamen tibi largitur vnus:
Adhuc modicum tempus. Quam rem tulit Iosue vel
modicum tempus quo suos prosterneret inimi-
cos? Hoc illi celeberrimam peperit victoriam,
quod sol modico tempore cursum suum suspen-
dit, & breui spatio dici tempus extendit.

Deinde duo, si bene cõsideres, hic sunt admi-
ratione digna. Vnum, tanta Dei bonitas & lon-
ganimas, qua tot crimina, tot patienter tolerat
peccatores. Alterum: tot tamque graua peccata,
post tantam Dei bonitatem & patientiã. Illa bo-
nitatis Dei magnitudinem exponit: hæc tua ma-
litiã grauitatem. O quam ineffabilis bonitas: cū
tantis eum irritaueris sceleribus, tantis eum of-
fenderis proditiõibus, tantisque affeceris igno-
mantijs. *Adhuc te expectat, te patitur, te inuitat, te
rogat, te vocat, te custodit, & habet & vult vt
hoc eius porta afigatur inscriptum: Expectat vos
Dñs Deus vestror, vt vestri misereatur.* O quã ex-
crauda malitia, cum te tanto Dñs tempore ex-
spectauerit: *Adhuc* nouis illum prouoces crimi-
nibus: cumq; tanto te tempore rogauerit, & per-
tulerit cui seruire deberas, iteratis illum flagitijs
exacerbes. Ex his expendit Proph Rex illius po-
puli nequitiam, ea namque mensura, qua Deus
illos beneficijs cumulabat, atque ad penitentiam
suctum expectabat, nona illi superadebant fla-
gitia: *In omnibus his peccauerunt adhuc.* D. vero
Luc. pertinacem scribit Sauli rabiem in Christiũ
eiusque assecles, tantò grauiore, quanto Christus
illum benignius expectabat: *Saulus adhuc spiras
minari.* Et eadẽ in discipulos Dñi Erc. Eia igitur,
in tempus conuenere, & Dei misericordiam at-
tende, eiusque summam arbitrare patientiã, quod
te longanimitas expectet, & modicũ tibi tempus
olargiatur: *Adhuc modicũ tempus vobisũ sum:* &
ex diuino tibi dicit consilio, modicum esse: vt
festines, & diligenter caueas, ne tibi pertranseat.

Quis vnquam vidit diabolum ita sollicitum, an-
xium ita & inquietũ, vt nec dormiat, nec quies-
cat nec hæreat nostram semper & vbiqui, agitans
perditionem: *Tanquam leo rugiens, circuit quærens,
quem deuoret.* Si tanta quæris ratione anxietatis,
eam tibi D. Ioan. indignat: *Sciens, quod modicum
tempus habet:* Nouit ad inferendum tibi bellum,
tempus tibi superesse modicũ, & si in illo non te
supplantet, explodetur in æternum: quid igitur
tibi agendum, de cuius agitur incommodo, cum
scias modicum esse tempus tibi concessum: quod
si in illo tua non recuperaueris damna, & cla-
dem, in æternum sis periturus? cum modicũ igitur
sit, caue ne perdas illud, & perpende, quod
tibi hoc tribuat, vt teipsum agnoscas, & agas
penitentiam, & hoc modicum optime impen-
das. Bene fundata iustaque fuit illa Dñi contra
quosdam ex postulatione: *Dedisti illi tempus, vt po-
nitentiã ageret, & non vult penitere à fornicatio-
ne sua:* Quam ob causam arbitraris tibi vitam eius-
que terminum à Deo prolongari? An vt ludas?
An vt tuis seruas efficias cupiditatibus ac va-
nitatibus indulgeas? An vt inquiras, quo tui pos-
sis

IV
Duo no-
tanda
Dei be-
nignitas,
& homi-
nis per-
uersitas.
Ipsa. 30. 18
Pf. 77. 32.
Añ. 9. 1.
V.
Diabolus
ita an-
xius est
quia mo-
dicum
tempus
habet.
1. Pet. 5. 8.
Apo. 12.
12.
Apo. 2.
11.
N n n n
sis

sis transigere tempus? Absit omnino, sed: *ut penitentiam agat.* Vide quid agas, caue, ne similis *Iob 14. 23.* sis illi, de quo dixit Iob: *Dedit ei locum penitentiae, & ille abstinuit eo in superbiam.*

V. Tangere videtur historiam (quam expendunt Deus pater, D. Chrylost. & D. Hier. & alias notauimus, eius quod superbus illis gigantibus acciderat, qui diuinam ita prouocant iustitiam in diebus Noë, ut eos diluuiio delere decreuerit vniuersali, cum-
tisque notissimo. Noë loquitur Deus suumque illi decretum exponit, ac præcipit, illi hæc indi-
cet ipse peccatoribus: ut autem locum semper manum præbet iræ misericordia promittit illis centum viginti annos, quibus agant penitentiam, & vitæ studeant emendationi. Eo sensu SS. illi PP. hæc verba interpretantur: *Et erunt dies hominis centum viginti anni. Ne videatur esse crudelis* (inquit D. Hier.) *ad eum. Et erunt dies hominis centum viginti anni, id est do eis centum & viginti annos ad agendam penitentiam.* O quanta hæc misericordia. Voluntas Dei non erat illos non præmonitos opprimere, & minus ab eis exigere supplicium, quod intendebat, quandoquidē tempus illis sese emendandi largiretur. Eximia huic diuinae misericordiae summa suā responderunt iniquitate, & qui mores suos emendare debuerant, in peccatis suis pernicaces obdurerunt, illis tempus illud impendentes, suisque in eo augentes impietates, quod illis agenda penitentia fuerat induluim: ut eorum singulis optimè conueniant paradisi a verba Iob: *Dedit ei locum penitentiae, & ille abstinuit eo in superbiam.* Hoc igitur egit Deus: *Quia penitentiam agere contempserunt, viginti annorum spatij amputari, anno centesimo venit diluuiū super terrā* ait D. Hieron.

D. HIER.
Tom. 3.

D. HIER.

Iustissimum hoc est supplicium, & illi similiter qui insolens adeo viuit, ut modicum illud tempus diuina sibi benignitate concessum, ut sibi consulat, moreque corrigat, obduratus suis impendit terrique flagitijs, quibus diuinā acerbè prouocat iustitiā. Et quāquam æquum foret, ut tibi illud auferret, cum talis sis, ut tempora tuæ correctioni præstituta tuis consecres impudicitijs, vanitatibus voluptatibus, prauisque desiderijs: nedom præterita in Deum scelera non emendando, sed alia superaddendo, furorem, eius itamque prouocando: Quod si reus tu cū esses læsæ materialis ob explosam in Regem bombardam, licet illum non occideris, quia thoracem gerebat æreum & obfirmatū, ipse Rex tibi diem diceret, diemque concederet, quo te ad locum reciperes tutiore, quam maiorem posset ipse tibi impetrari misericordiam? si verò tu illi tempore calcitras illum

VI.
Similitudo.

protuleres, & ipso spectante crimen iteratò committere tentares, bombardā parares, perlicet infunderes tormentarium, glandem inijceres, & suspenderes, atque in pectus eius exploderes: tu ipse index esto, num æquum foret, ut terminum tibi concessum obtineres, & in eodē te loco traheretur? Quid agit peccator, quando peccatū admittit mortale? Bombardam in Deum explodit, & quantū ex parte est illius, Deum cuiusque occidit essentiam, sed irritò conatur, nam ipse diuinæ suæ essentiae thorace præmunitus est, ut nulla possit eum glans quantumuis effracillima penetrare. Scelus hoc profligatorum in Deum facile agus admisisi, tū in eum explodens peccatum, expende, quid merueris. Attamen tanta est Dei misericordia, ut modicum indulgeat tibi tempus, quod te serues per penitentiam, incolūmē: *Ad hoc modicum tempus vobiscum sum:* hoc autem tempore quid agis? parum est, si parum discipulus sit, quod illo tibi minime salutis tuæ proficias, ino demor- & aliud parās in eum explodere flagitium? quid vis igitur ut agat? quid tibi sperandum? Hoc aget: concessum tibi temporis præscindet terminum, & vitæ tuæ dies abbreviabit, ut præcox mortis in sempiternum.

§. 14. Adhuc modicum tempus &c. & vado ad eum &c. *Chrysost. ut Dominus temporis, sedem habet super firmamentum: mortuus est, non quando voluerunt inimici, sed, cum ipse voluit.*

Voluit similiter Dñs, etiam ex mente D. 88 **¶** Aug. principaliter altissimū declare mysterium, quo diuina suam patefaciebat potentiam, q. d. illis: non me capietis, nec pro uoluntate uestra occidetis, sed quando uobis id permiserit, & hoc in tempore, quo capi me & occidi determinauit, hoc autem Christi responsum, non tantum ad ipsos dirigitur facillies & ministris, quātū ad ipsos Principes, qui ministros eò destinarant, q. d. Optimè noui, qua uos intentione uenatis, & quis uos huc delegarit. Illic igitur reuertimini, & uestris renūtiare Dominis, ea quæ dico nō est, cur ita festinēt: non enim moriar, quando cumque ipsi uoluerint, sed quando ego uoluerit, & hora ad hoc uenerit instituta. Hæc autē nondum aduenit, adhuc modicum superest temporis: unde renūtiare illis: uelint, nolint: adhuc modicum tempus cum illis & uobiscū sum. *Nora sit Rupe. & Theoph. emphaticum habere illud pronomen: Vobiscum? hoc etiam torum erat*

Tract. 31. in Iob. Tom. 9.

I.
Christus mortuus est, quādo uoluit.

erat Phariseorū, Principūque studium, vt Christum expellerent, atque de suo, & populique conspectu eijcerent: eius namque præsentia tædium illis maximū ingererat: quos anni pluribus ante Spiritus S. propoluit aggregatos in concilio suo: dicentelque, *Gravis est nobis etiam ad videndum.* Quibus futorem inferebat mortalem, noua quotidie vide miracula, & Christi nominis incrementum: siquique persuadebant, quod ereptus ab eorū oculis continuo traderetur oblivioni: dicite illis non solum me non apprehendetis, sed velitis, nolitis adhuc modicum vobiscum sum, & in oculis vestris, & totius ambulo multitudinis, adhuc modicum inter vos operor miracula, & facio mirabilia, nec est qui mihi esse possit obstaculo. Hoc inter cetera, sicut ante diximus, euidentius demonstrabat diuinam Christi potentiam. Quales, obsecro, incedunt illi, quā infanti, quā arrogantes? Vt opinor illos Isaias inuenerit, & expio- dens ad nos conuersus, sic ait: En quā arrogā- ter incedant, quo fastu procurrant, quā propere festinant, quo capiant, fundantque sanguinem? *Ps. 59. 7. Pedes eorum ad malum currunt, & festinant ut confundant sanguinem.* Hoc autem sit tibi comper- tum, irritos fore omnes eorum conatus, & leonem me, laruā terribant: *Sed cogitationes eorum, cogitationes inutiles.* Quia non eis Dñs iniquas suas patietur explere cogitationes, & sequetur illud, quod supra diximus: *Dum superbit impius, incensatur pauper &c.* Tanto Christus euadet illustrior, & gloriā clarescet altiori: poterit enim decetare facinus, quo personæ siæ testetur li- quidō diuinitatem, nempe, quod ita sit Dñs tempo- rum, vt ordinate possit (inquit D. Aug.) & particu- laria decernere tempora natiuitati (sua), vitæ, ac mortis, idque a seo perfectè, vt illis nec mo- mentum quidem detrahatur.

II. Miranda planè fuit illa visio, qua vidit Eze- chiel quatuor illa animalia, vt nota solemus, ita prodigiōsa rotas post se trahentia: erant illa sub firmamento, ipsa & eorum capita, alæ, pedes & *Ezech. 1. 12. Semilitudo firmamenti &c. super capita animalium, sub firmamento penarum eorum.* Super firmamentum thronum vidit speciosissimum, quasi Sapphyris compositum, in quo residebat similis filio hominis, iustar electi fulgentissimus, igni comparandus lucidissimo, tantumque placuit hæc visio Prophetæ, vt in ea Dei gloriam arbitrareretur sibi demonstrari: *Hæc visio similitudinis gloria Domini.* Quid igitur hic tantæ gloriæ & maiestati comparandum, vt dici possit, diuinæ gloriæ Domini similitudo? num forsitan illa visio tam illustis, qua fruebat Isaias: *Vidi Do-*

minum sedentem &c. Hæc est, inquit, visio gloriæ Domini: manifestatiua: *Hæc visio similitudinis Isai. 6. 1. gloria Domini.* Communis SS. Patrum sciens hæc et, ad litteram intelligi de Christo Domino, cuius huma- nitas in hominis figura designabatur, & in electi ignisque specie diuinitas, quo totus circum- dabatur & penetrabatur: cū enim ignis Dei re- feresat figurā, voluit Spiritus S. id declarare, quod postmodum dixit Apost. Paulus. *In quo inhaeret Colos. 2. 9. omnis plenitudo diuinitatis.* Firmamentum phra- si S. Scripturæ, est primum mobile, de quo totius orbis firmitas, & omnes viuientium dependent a- ctiones: & hoc est, quod Philosophi constitunt, in quo sit, & resideat, velut in proprio subiecto tempus, quod ab eius motu dependet. Animalia Monarchas designabant, & mundi potentiores, atque vt SS. PP. declarant in quatuor illis ele- ganter præfigurabantur quatuor mundi Monar- chie: Chaldaeorum, Mediorum & Persarum, Græ- corum & Romanorum. Rotæ populos præfe- rant: regna subditos: nā cōducuntur, quo Prin- cipum voluntas liberit. Hæc omnia sub firma- mento erant: omnia namque temporis disposi- tioni subiiciuntur, quam Deus decreuit, sic vt illi in hanc nullam habeant potestatem. Optime dixit hoc Salomon virorum sapien- tissimus: *Non est in potestate hominis prohibere spi- ritum, nec habet potestatem in die mortis.* Vocat sapiens solem & celos spiritum mundi: *Lustras Eccl. 1. 6. omnia pergit spiritus.* Sol hic per omnia currit, omnia illuminat, & eius influentijs, ac illius, cæ- lorumque motibus mundus in esse consistit. Nō est, qui manum illi iniiciat, aut detineat, aut im- pellat, nec rotas illa: celorum remouetur, nec tempus constituat, aut decernat, nascendi, viten- di, moriendi. Omnes Principum Regumque a- ctiones temporis subduntur à Deo præstituto, in quod homo nihil potest efficere, quantumlibet fortissimus: *Constituiti terminos eius, qui præteriri Tob 14. 5. non poterunt.* Non tu, non alter, non Rex, non Papa vitæ momenta, sed Deus illa constituit: *Constituiti.* Hæc Christi gloria est, quod in thro- no resideat, hoc est, plenā polleat supra firma- mentum potestate: etenim ipse est, qui tempora disponit & ordinar. Ipse tempus suæ natiuitati disposuit, qua de causa loquitur Apostolus (ex mente D. August.) *Gala. 4. 4. Cum venit plenitudo temporis, Multi dicunt: Quare non ante Christus? quibus respondendum: quia nondum venerat plenitudo temporis moderante illo, per quem facta sunt tempora.* Tempus ipse & hora moriendi præsignauit adeo certam, vt donec

ipfa venerit, ne timueris, quod illi vitam possint eripere. Et hanc arbitror rationem esse conuenientem, cur toties Euangelista, mortis eius horam appellent horam eius, praesertim eximius ille Theologiae Doctor D. Ioan. Sciens Iesus: quia venit hora eius. Quomodo vocas illam horam eius: Ioan. 13. 1. Imo potius dixerit horam fuisse inimicorum: etenim quod intendebant, obtinuerunt, & ea ob causam ait illis Redemptor noster: *Hac est hora vestra.* Quando in nuptijs Cana Galilaeae eorum regina mater eius ab illo requiebat, ut vini defectui subueniret, illi Christus respondit: *Nondum venit hora mea:* quia secundum expositionem D. Greg. vocat horam suam, horam honoris sui & gloriae, qua faciendo prodigia consequeretur: q. d. Nondum aduenit tempus, in quo conuenit me signa operari. Haec ergo dicitur hora illius: sed hora mortis, in qua seipsum nedum non ostenderet gloriosum, sed omnium abiectissimum, non congrue dici videtur *Hora eius.* Imo potest, & proprie quidem eo modo, quo sapientissimi illi ac profundissimi Astrologi Magi Christi, ut Dei adoratores: nam hanc itineris sui, & adorationis rationem cansamque protulerunt: quia *Vidimus stellam eius.* Quam vocatis stellam eius? q. d. haec est stella eius ab ipso disposita, mota, producta, ita stella eius, ut ipse sit, qui eam creauit in caelo fixit, motum tribuit, misit: quae nos moueret non minori potestate in caelo, quam tu in terra polles mittendi nuntium, eo ordine, & quo tibi libuerit. Qui hoc potest in caelo, & tanta stellas moderatur auctoritate, ut de illis edictet, ut vniam singulaeum creauerit eo tantum fine, ut ortum illius indicaret, optime diuinam suam manetesset essentiam.

Sicut autem illa dicitur hac de causa stella eius sic hora mortis illius dicitur hora eius: quia ipse, qui temporis potentissimus est moderator & qui cunctis sua designat tempora, atque omnium mortalium decreuit vitae terminos, idem ipse horam praesignauit sibi moriendi: quocirca vocatur hora eius, & hanc adeo constanter obtinet, ut non sit, qui decretum hoc, terminum hunc, hunc posse ordinem immutare. Ex praedictis nonnulli declarant, & mea quidem sententia subtiliter, hoc Christi ad discipulos suos responsum, pluribus scire mysterijs, quam verbis, imo syllabis. Sceleris Christus de Indaea, quia volebant eum Iudaei interficere. Contigit eo tempore Lazarum infirmum, de quo sorores eius Christum procul absentem reserunt certiores. Ait Apostolus, suis: *Eamus horis habuit duobus iam nunc volebant Iudaei occidere, & lapidare eum.*

dibus obruere: vix manus eorum effugisti, & denno reueneris illic, ut nec discrimini vitam tuam alexque subijcias? Respondet illis Dominus: *Nunc Ioan. 11. 9. duodecim sunt hora diei?* Quod vel intelligitur, ut prouentum: etenim dicere solemus: duodecim horas dies continet, etiam si media sit hyeme, quando dies vix octo lucefer: sumitur enim computatio ab aequinoctio, quod ex duodecim recte horis colligitur, vel quia illo tempore tot dies horis constabat: erat etenim proximum aequinoctio, ad medium circiter Martij.

Quid igitur indicas? Dies ita duodecim horis constat, ut quidquid agas, nec illas extendes, nec abbreviabis: nam ex motu solis dependet: & sicut efficere non potes, ut sol ante finitum cursum suum occidat, ita nec efficere poteris, ut dies ante hunc terminetur. Expedire indicas ut sol ante sextam oriatur: eia igitur tantum inijcias soli, illum excita, fac ut pro pulo citius illuc cesset. Quod si necesse tibi fuerit ut prius occidat, age, ut terminus ei praescindatur, & duodecim horarum tempus contrahatur: quando iam quinta vespertina appropinquat, propelle solem, ut ante sextam abscondatur: amentiam hoc faceret appetissimam. Vita Christi Saluatoris dies vna fuit per ipsum & aeternum suum stabili Patrem, in qua sol ille diuinus terram deberet percurrere. Ne tibi persuaseris, quod quantumlibet manus moueantur & pedes, quis efficere poterit, ut ante praesentum oriatur tempus: nec quidquid mouantur, ut ei necem inferant, vitae illius termini minuantur: ab ipso namque sunt ordinati. Hoc ipsis indicauit Apostolis. Habet vita mea tempus a Patre meo & me de terminatum: sol ego per mundum discurrens: nequaquam arbitris: quantumlibet mundi potentissimi mouantur: quod efficere poterint, ut ante praesentam horam occidam, & sepulchro defunctus abscondatur. Hoc verba illa significant: *Adhuc modicum tempus vobis sum. Jam, Adhuc modicum superest antequam mortis meae nox appropinquet: hoc implendum est, vobis vel uolentibus, vel uolentibus.*

Et ut fallat, hic spectat quod Spiritus S. notauerat de sole: eius extollit praerogativas: qualiter fons sit lucis, & per quem Deus omne bonum producat in terra: hoc signatur his verbis: *Non admirabile opus excelsi.* Vas est enim Deus lucem includit instrumentum est, quo supremus ille artifex operatur. Videamus autem quis illum dirigat, quis deducat: Ordo, & dispositio diuina, Dei praecipuum: *In sermonibus eius festinauit iter.* Ne tibi hoc arroganteris, quod eum possis cogere ut vnico puncto

IV. Quare dicitur hora Christi. Ioan. 13. 1. Luce. 22. 53. Ioan. 2. 4. Lib. 8. Ep. 6. in dicit. 3. c. 42. Matt. 2. 2. V. Cur magi dixerunt stellam eius. VI. Christi vixit dies horis habuit duobus iam nunc volebant Iudaei occidere, & lapidare eum.

VII. Similitudo. do. VIII. Christi vita solis cursum comparat. Eccl. 43. 5. puncto

puncto citius procedat, aut festinet, vel detine- re, quantumlibet coneris : etenim cursus illius diuino decreto confirmatus est & præcepto. Sol hic Christus lucis & gratiæ, per quem illam in nobis Deus operatur, iter suum habet à Patre constitutum : agas quæcumque volueris, nõ illud contrahas, quantumlibet effecteris. Hoc optimè quadrat alteri responso, quo Dominus Pharisæis respondit: illum etenim impellere voluerunt vt de regione illa discederet, Herode illum perterente, & laborante vt occideret: aut enim : *Vade hinc quia Herodes vult te occidere.*

Luce. 13. 31

Quærebant improbi illi Christum à se repellere, tum quia illos corripiebat, tum quia indices cernebant maius auctori aem eius sumere incrementum : idque eadem astutia, qua Amalias nequam sacerdos offensus Amos Prophetæ reprehensionibus, & inuidens nominis æstimationi, qua in plebe vigeat, illi persuadet vt illine excederet, sibi à Rege Hierobeam mortis imminere periculum: *Grades, & foga in terram Iuda.* Sed quid Dominus illis respondeat, audiamus: *Ita dicit vulpi illi: Ecce eicio damonia, & sanitates perficio hodie, & cras, & tertio die consummari verumtamen oportet me hodie & cras, & sequenti die ambulare.* Hoc illum nomine compellat ob vulpinas astutias, quibus Domini præcursoris Baptistam circumgenerat & capite truncauerat: ostendens sibi displicere, suæ repugnare voluntati, sed iurcitrando constructum se fecisse, quod faciendum imperabat: ipse namque huius erat artifex auctorque tragediæ. Ita, dicit vulpi illi: quod morietus sum, quando mihi placuerit, & non quando mortem mihi inferre conabitur: etenim ipso licet inuito diebus adhuc aliquot superuiuam, atque in illis, non sub umbra tectorum & latebris, sed foris, atque in publico, miracula faciens inaudita & euidentia, & dieper me decreta, qua debeam immolari, illa, & non ante meæ vitæ terminum imponam, & exclamabo: *Consummatum est.*

Amos 7. 12

IX.

Christus mortuus est, quando voluit, & hora præstatura ab ipso.

D. Aug.

Omniem mouerunt lapidem (inquit D. Augustinus) vt eum occiderent, sed irritò, licet multo, conamine: non enim mortuus est, nisi: *Postquam omnia completa sunt, & dixit: Perfectum est, & abscessit potestate, qui non venerat necessitate.*

Insuper hoc elatius Dominus exposuit verbis subsequentiibus: *Et vado ad eum, qui misit me. Adhuc medicum vobiscum sum, & tunc vado ad eum, qui misit me: Vado, quibus verbis duo significat. Primum: quod transacto illo medico sibi reliquo, moreretur: non quia volebant hoc*

illi, sed quia ipse voluntariè iret, & se morti traderet: ita vt, non tam illi forent, qui eum ducerent, quàm ille, qui proprio motu ad mortem festinaret: de quibus Dominica Palmarum, Secundùm ne crederent, quod occiso illo, eum eiusque memoriam abolerent, vt hoc ipsi prærendebant: imò potius mors illa mediū sibi seruiret ad gloriam & honorem: per hanc enim caelos ascenderet, ad æterni Patris sui dexteram assesturus: *Vado ad eum, qui misit me: de quibus die Veneris.*

§. 15. Quæretis me &c. Hic ostenditur verbum Dei viuum quod in cordibus operatur, & semper est audiendum.

¶ Verunt Saluatoris nostri verba adeo efficacia, vt ministrorū corda penetrarent, eiusque amore inflammarentur, in tantum, vt reuerenti propofuerint, sicut de factis ad Dominos suos rememorant, à quibus in pleno concilio anhelè expectabantur: quàm primum eos certum ingrediētes, percunctantur: *Quare non adduxistis eum? Vt quid Sap. 1. 8. 15. eum vinctū minime traxistis? Respondent illi eum vos ex hac parte capite: nos illū nõ capimus. Ministri sed ipsi vi verborū eius capti sumus: Numquā sic conuersi locutus est homo.* Notanda hic venit Christi verborū efficacia: *Omnipotens sermo tuus Domine: agit diuinitatem quodcumque libuerit.* Habes hic veraciter tem con-Christi in Christo quod mendaciter Herculi Poetæ as-Christi fitentur, finxerunt: quod ex ore eius catenæ proflitent quibus auditores suos cōstringebat, per quas verborum eius efficacia signabatur. Fabulā hoc habet: sed hic considera rei veritatem: illi namque Christum audientes na verbis illius capiuntur, vt ex sententia D. Aug. clarè Christi confessi sunt diuinitate: quia dicendo: *Numquam sic locutus est homo: fatentur hoc: impossibile est mortuū hominem, eo modo quo ille, concipiari. Et hæc fides est Catholica: nam meru & purus homo suo non potest verbo tot efficaciter perimouere, eo modo, quo illi libuerit.*

Expendū D. Chrylost. quàm verè verbis his se protestentur esse conuersos: *Vi præcones sunt sapientia Christi. Poterāt (inquit) sese excubare, quod illum minime cepissent, dicendo, hoc aulos non fuisse ob populi multitudinem, quæ magna confluerat, & illum fuisset defensus si quis in illū manus voluisset injicere violentas, & nõ leue ciuitati scandali dedissent occasionem, quæ ratio Pharisæos ipsos alias ab eodē facere deiecit: *Non excubant se propter turbam non potuisse, quæ eū tanquā Prophetā sequuntur. Permissum sibi, ut a se excubare,**

N n n n j

excubare,

excusare, sed animi rectitudinem ostendunt. Constantes ostendunt se confessores, qui parati sunt pro Christi nomine sanguine, vitamque profundere, nec non sobrite martyriū idemque quoque verbis (inquit D. Chrysof.) Dominos suos acriter & efficaciter reprehendunt, quasi dicerent illis: Perpendite Principes, quid agatis: an virū hunc persequimini: si erine potest, ut eum pro Deo non adoretis: Nos ipsi vnica eius audita concione superamus, eique cor nostrū tradimus & animam; vos autē cor auditis sermonibus, & nedi verbis, sed miraculis ipsique tantis, adhuc caligatis: tam præclari enaserunt gloria: Christi prædicatores, ut & illis, sicut cæco postmodū, maledixerint. Sic eorum verba profert Euangelista: *Numquid & vos sancti estis? Turba hac maledicta est.*

II. Quanta sit efficacia verbi Dei.

Ephr. 1. 11.

Heb. 4. 12.

8. Phys. 4.

III.

Quid dicatur vinum.

Hinc primò: collige diuinx potentie efficaciam ad corda conuertenda eorū, quibus miseretur: etenim quando illi placuerit, tempora non requirit, præuias non attendit dispositiones, nec consilium adhibet ut ait Apostolus, sed diuinam suam tantummodo consulit voluntatē. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Quando toto furentes impetu parabant illi manus iniecere, detinet illos, & conuertit. Tu videtur an illis præuia fuerit dispositio: de qua egimus alius. Secundò: collige, quanti referat audire verbum Dei, licet peruersus sit, & varias habeas iniquas intentiones, imò Deo ipsi cōtrarias. Optimè declarauit D. Paulus verbi diuini efficaciam, illud nuncupans vinum: *Vinum est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio accipiti.* Hoc tantum ego verbum expendo: *Vinum.* Philosophiæ princeps Aristoteles definiit illud proprie dici vinum, quod in se principium habet motus. *Vinum dicitur, quod habet in se principium actuum sui motus.* Granum sinapis vinum est quia habet in se virtutem viuam, qua seminatum & à terra receptum, pullulet, de se herbas producat, & ramos ut arbor videatur, in qua nidificent aues: granum seu acinus ficus incidens in turrim inter mille lapides, vinum ethiopicū enim tanta virtute suas producit radices, ut ipsos dirumpat lapides, & vbi non nisi durities videbatur, frutices, ramos, sicutque profert abundantes. Tali viget efficacia verbum Dei; quia de causa à Christo comparatur grano sinapis, cadit in cor Magdalene, quo nullus impudicitior, & eam Seraphim efficit ardentissimā. In cor calit leonis ferocissimi, Paulum intelligit, & agnum cum reddit mansuetissimum. Cadit in cor Dauidis adulteri & homicidæ, eumque speculum efficit penitentis; quocirca licet scias nullā in se reperiri dispositionē,

uale tamen & audi; fortasse namque granum aliquod in cordis intima decidit, & cœlesti virtute fructum profert abundantem.

Compositus D. Augustinus libros vt vitæ suæ Deo, totique mundo confessionem seu exomologesim face: et generalem, omnium peccatorum, actum & casum, eorumque potissimum quos ante conuersionem, & annus priores commiserat. Inter alia scribit, quod studia summo amore prosequeretur, quodque ea vanitate delectatur, ut eorum gratia nominis acquireret æstimationem. Nominatim autem meminit, quod animo discendi, non verò corrigēdi vitam, sed suis inanibus studendi intentionibus, lectioni se dederit libri à Cicero compoſiti, quo exhortatur ad Philosophiæ & sapientiæ studium, quem inscripsit, *Hortensius*, in quo monet ad terrenorum contemptum, & amorem virtutis; atque talia hæc fuisse verba, ut eius omnino mutauerit affectū, quod ipsum verbis suis euidenter exprimit. *Dis. D. August. cendū ordine peruenieram in librum quemdam cuius. L. 3. c. 3.* *Ad Ciceronis, cuius linguam serua omnes mirantur, pectus non ita: sed liber ille exhortationem continet ad Philosophiam, & vocatur Hortensius. Ille vero liber mutauit affectum meum, & ad te ipsum Domine mutauit preces meas, & vota, ac desideria mea feci alia. Nil mihi repente omni vana spes, & immortalitatem sapientiæ conuiscendam astu cordis incredibili, & surgere iam cœperam, ut ad te redirem. Hæc effecere potuerunt verba viri Latina eloquentia spectabilis; quamuis autem talia essent illius verba, pectus tamen tale non erat, cum peccator esset, infidelis, & honoris audissimus, quem non effectum verba sanctorum, eorum libri, & doctrina operabuntur? Quis non sperandus effectus ex lectione Fr. Ludouici Granatensis, licet in nostra vernacula lingua non cedat Cicero in Latina, cuius viri pectus ardorem spirabat Seraphicum? De quo præclarum & intractabile tulit testimonium Gregorius 13. Pontifex Maximus pie memoris: dum eius extollit opera. Quem fructum non profert lectio operum Patris Auila, aliorumque virorum, qui libros ad nostrum non leue scripserunt emolumentum.*

Quod si hi sint efficaces, quid censendū de lectione D. Bernardi, D. Augustini, D. Chrysoſtomi, D. Athanasij: deinde, quod si lectio literæ SS. librorum tantum operetur, quid verbum Dei vinum efficiet, quoties ad concionem conuertunt operibus demones, qui regressi sunt Seraphim ardentissimi: accedit Phileus præſtigiator discipulus Hemogenis viri diabolici, vinculis constitutus

Christurus D. Iacobum concionem audit, vel eius discipulum, atque ad pedes eius agnus prosternitur manifestissimus, discipulus fidelissimus, & *Ida. 6. 44.* Angelus devotissimus *Verba que locutus sum vobis (ait ipsa veritas) Spiritus & vita sunt.* Dei verba Spiritus & vita sunt. Quanti ponderis ac virum fuit offibus illis apud Ezechielem mortuis, aridis corosis, nullo viæ signo, vel vni Spiritus super ea insufflatus? quæ qualia surrexerunt, quam robusta, quam formosa &c. Ad regulam hic cadit argumentum D. August. multum sibi timeat peccator, quando audit Dei verbo, non emolletur, non illud corde retinet, non ex eo ad meliora confugit. Ad rem multa perpendit. Sed pura loca, præsertim illum, in quo mentis est de misero Rege Amara: qui verbum Dei sibi à Prophetâ propositum non audiuit: quia Deus eius punire voluit idololatrias: Et *voluit Amara: eo quod Dominus volentis esset, ut traderetur in manus hostium propter Deos Edom.* Circa quæ profunda disputat Theologie societa, sed clarius referuanda.

Ida. 6. 44.
Eze. 37. 4.
T. de grat. & li. a. b. c. ad. To. 4.

§. 16. In magno festiuitatis die clamabat Iesus: si quis sitit &c. Tacuit Christus ad sui exonerationem: atque ad nostram utilitatem alius exclamauit, & quidem adhuc aquas viuas offerendo.

45 **E**rat hoc festum Tabernaculorum à Deo in lege veteri institutum, quintadecima Septembris per septem continuos dies usque ad vigesimam primam eiusdem mensis. quibus octaua, vt vltima à es annectebatur, & celebratissima, nempe vigesima secunda. Septembris dies octauus erit celeberrimus atque sanctissimus. Siquidem Christus quibusdam præcedentibus diebus magno Spiritus sermone predicasse: tamen vltimo die ad medium prædijce Templi supra modum altius exclamans: *Stabat & clamabat:* immensam suam ostendens bonitatem & misericordiam; quanto namque diligentius conabantur homines impedire & prætibare opus, quod præ manibus habebat, nostram scilicet redemptionem, tanto ipse laborabat hoc efficere studiosius: & quanto illi dona diuinæ gratiæ cõtemnebant acerbius, tanto ipse ea sub æquarum Symbolo clamore maximo offerbat liberalior: *Iesus clamabat. Si quis sitit, veniat ad me &c.* Indubie magna continent hi clamores vocesque mysteria.

Hoc vnum inter alia de illo Pater æternus di-

xerat, quod non vociferaretur, non altius vocem atolleret, atque adeo submisse loqueretur, vt vox eius vix audiretur. Diuina sunt planè verba, & Isaiæ exquàm is illa Rabbini omnes ad literam interpretatur. pretentur de Christo seu Messia, insuper & D. Matt. assueerat in Christo fuisse completa: *Eccc Ista. 42. 1. seruus meus suscipiam eum, electus meus, complacuit Matt. 12. sibi in illo anima mea. Dedit Spiritum meum super 17. eum &c. Non clamabit, neque audivit vox eius foris.* Illa verbosenus perpendunt SS Patres, nominatim D. Epiph. a. D. Amb. b. D. Hier. c. *Eccc, loquitur Pater æternus aperite oculos, & in seruum meum illos dirigite: quia in illo comprehenditur, quidquid videndum est cum & ipsi cœlum oculi ab eius conspectu non fatientur. In quem desiderant Angeli prospicere, seruus meus. D. Matt. legit. Puer meus. Aduerit D. Amb. quod in 5. pag. Puer duo significet: parvulum & seruum & utroque sensu hic debet intelligi. Primo dicit: *Eccc puer meus id est parvulus meus.* Loquitur eo modo, vt teneritudinè & delicias amoris æterni Patris indiget erga Christum, & pariter Christi innocentiam: ideo D. Iustinus Martyr, catalogũ conscribens nominum Christi, hæc vnum inter alia considerat. *Puer.* Innocentissimus est in quo dolus nullus, nulla fraus, nulla traditio, nulla mentis duplicitas, eo planè modo, quo D. I. e. nos optabat esse parvulos: *Quasi modo genui infantes, rationabile, sine dolo &c.* Secundo seruum indicat. *Eccc seruus meus.* Eo nomine filium appella, nõ quod Deus non esset, aut filius suus natura is, talis vtdo Chitque erat, talemque se comprobauit, vt ait D. Pat. flus dicit: *Qui prædestinatus est filius Dei in virtute, secundum seruum Spiritum sanctificationis, prædestinatus vt sit filius unius.* Dei naturalis atque vt talis, virtute polletis diuina sanctificandi, & dandi Spiritum S. auctor gratiæ, & sanctificationis. Hoc est esse filium Dei naturalem, habere virtutem sanctificandi, & creandi Dei filios adeptiuos.*

Hoc iterum ait Apost. *Primus Adam factus est in animam viuentem, nouissimus Adam in Spiritu viuificantem.* Primus Adam animam adeptus est ymentem, ex qua verus fuit homo, & virtutem habuit homines generandi. Secus autè conceptus fuit cum essentia Dei adeo vera, vt filice possit gignere Dei per gratiam sanctificantem. Verus erat Deus æqualis Patri, sed seruus vocatur. Primo: ex ea parte, qua homo erat, & veram habebat humanitatem, secundum quam minor erat Patre, ipsoque inferior. Secundo, vt declararet quod totum Christi mysterium factum sit in gloriam & Patris cœlestis obsequium. Nota est iuris illa propositio, seruus quidquid est, aut

a. L. 2. con. haref. Sab. b. In Luc. Tom. 4. c. Epist. ad Algas. 2. Tom. 1. Dial. con. Tryphon.

Rom. 1. 24. Rom. 1. 24. 1. Cor. 15. 45.

aut habet aut agit: Domini est: Totus ipse, & in omnibus Domini est. Talis fuit Christus, totus in gloria Patris, atque ut ageret, quidquid illi Pater faciendum imponeret, nostram scilicet redemptionem ad sui nominis exaltationem. Nec sibi meruit gratiam, non eius augmentum, non gloriam essentiali, nec virtutes, nec dona: omnia in nostrum cesserunt commodum, Patrique sui gloriam & famulatum: *In laudem gloria gratia Dei*: Hoc est quod heri ex eius ore percipimus: *Ego gloriam meam non quero, sed honorifico Patrem meum.*

Eph. 2. 6.

44

Insuper ea de causa ab Apostolo vocatur: *Splendor gloria Patris*. Splendor solis eo dirigitur ut esse, claritatem, & solis demonstrat pulchritudinem: & hoc ipsum Christus peregit: etenim manifestavit gloriam, pulchritudinem, magnitudinem & essentiali Patris: quocirca iam moriturus ait: *Pater manifestaui nomen tuum hominibus.*

Iov. 17. 6.

III.

Talis est iste seruus meus: unde & *Suscipio eum*. Hoc verbum *Suscipere* significat in se suscipere, in curam suam, defensionem & auxilium. Sic *Suscipere* enim ait Apost. *Suscipite invicem, sicut & Christus Rom. 1. 7. suscipit vos*; & iterum: *Suscipite infirmos*. Idcirco rogabat David: *Suscipe me secundum eloquium tuum, & vitam, & non confundas me*. Unum ex altero sequitur: quandoquidem ipse ut fidelis Patri servus, nullam aliud studium cordi habuit, quam Patris honorem: Pater similiter nihil ita spectare debebat ut filij sui dignitatem: si namque Deus eorum curam gerat qui ipsius Dei curam gerunt, & ante promiserat ijs, qui de locis suis ac regionibus ascenderent diebus Paschatis solemnioribus ac festis ab ipso prescriptis, ut omnem abijcerent curam, quod ipse in se curandas susciperet eorum aedes, bona, ac domos, quo tempore hoc eius seruitio detinerentur, quanto magis eius gloria prospiceret, qui nunquam aliud quidquam prater eius gloria cordi habuit, imo animo ita sincero & fervido, ut pro illa vitam suam fundere non dubitaverit: *Suscipiam eum*: ego ad honorem eius, dignitatum, & defensionem omnem meam conferam industriam. Unde non male dicere potuit ore Davidico: *Ego dormivi & soporatus sum, & exurrexi: quia Dominus suscepit me: ecce Deus adiuvat me, & Dominus susceptor est anima mea.* In ambas dormini aures, quandoquidem Dominus, nullo non tempore ad honorem meum & defensionem intendat: *Dominus sollicitus est mei* In hoc fundatur illa responsio, quam heri perdidit illis dedit, dum eum conuictis appetunt acrioribus, & moniam eum & Samanitarum appellantes: *Vos in honore estis me*. Ego

Pf. 3. 6.

Pf. 53. 6.

Pf. 39. 18.

non quero gloriam meam, est qui querat & indicet. Ita mihi charus est, inquit Pater æternus, ut *Complacuit sibi in illo anima mea*. Quod postmodum altius intonuit: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*. Hic mihi tollit omnem molestiam, ab sit ut vllam mihi adferat, ipse etenim, qui omnem mihi abstulit grauedinem, qua mihi molesti extiterunt, & existunt homines, quantumlibet enim excaudescam: in eum tantum intiendo, placatus sum, ira deferuet, & ab omni mens furore temperatur.

Proh! quot hic latent mytheria, in quo tota comprehenditur Theologie sublimitas de no-Spiritus scelerum scelerum remissione, de nostratum animi-S. requiemarum iustificatione, & glorificatione; hæc enim scit super omnia in Christo & per Christum efficiuntur, ut mundos saepe reperit Apostolus. Adidit: *Dedit Spiritum meum super eum*. Hoc ex illo sequitur, cum enim sit ab omni labe purissimus, in quo nihil non amabile, requiescet super eum, inquit, Spiritus meus. *Est Spiritus S. incoimquatus, amans bonum, humanus, benignus, mundus &c.* Hic non requiescit non sicut sedem, ubi culparum spine pullulant, ubi defectuum & libidinum germinant immundities. *Non permanebit Spiritus meus in homine, quia caro est:* dixit Dominus eo tempore, quo mundus sceleribus immundus inhorretur. Christus ab omni est culpa purissimus, totus amabilis, ita impolutus, ut heri ostendimus, unde & super eum tota diues plenitudine requieuit Spiritus Sanctus. *Requiescet super eum Spiritus Domini.* Euolat de Isai. 61. 1. *area columba, & in ipsa tantum illa requiescet.* Procedat Spiritus S non solum a Patre, sed etiam a Filio, & in ipso requiescet taliter, ut non in anima vel corde requiesceret, in quo Christus non habitaret.

Sed quid amplius his verbis Pater celestis indicauit. Est Spiritus S. amor Dei; proprie conuenit amori dare idque tanto liberalius, quanto fuerit ipse feruentior. Si moeicus sit, modicum tribuit, si multus & feruens, multa. Spiritus Sanctus amor est infinitus; unde datius est infinitè, & bona largitur infinita; quocirca sicut amor dum ardens est, non requiescit erga dilectum, sed dato vno munere, & aliud atque aliud vult imperitari, quamdiu dare potest, donec qui diligit proprijs se denudet facultatibus, imo & cordis intima profundat: omnia namque dilecto contribud. dicit Ionathas David, etenim vsque ad tunicam, qua tegebatur, omnia illi concessit, sic & Spiritus S. non quiescit in largiendo hominibus; & concesso vno, statim agit de altero concedendo. Ea de causa, creato hoc mundo visibili, refert

Sauili a

Gen. 1.2. Sancta Pagina. Spiritus Domini ferebatur super aquas. sicut avis incubat ouis, vt illis virtutem tribueret producendi in mundo creaturas, atamen dicit, quod non quiesceret, sed quasi in continuo motu volitaret, & renouaret super aquas. Alia lectio habet. Volitabat super aquas, est enim amor infinitus & cum aquas dedisset, atque hæc visibilia in hominis commodum produxisset, nõ quiescit, vt iterum progredi deberet, vt daret sine termino, & infinite: quocirca homine iam creato, dedit illi tellurem cum plantis, fontes cū refrigerijs suis, solem & lunam cum pulchritudine sua stellas cum luce sua, cœlos cum suis inuentijs, Angelos in cultodes: gratiam suam, dona sua, sapientiam suam impetitus est; & nõ quiescit: semper enim quasi volitabat vt daret homini: quia amor est infinitus, nec quiescit dona tribuens infinita. Porro quoniam ipsam largies Deum in persona: Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum unigenitum daret. Opus hoc fuit amoris Dei, munus exiit talis amoris, quo dato requiescit: *Dei Spiritum suum super eum* Nihil vltia restat elargiendum.

Gen. 3. 16. Deum in persona: Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum unigenitum daret. Opus hoc fuit amoris Dei, munus exiit talis amoris, quo dato requiescit: *Dei Spiritum suum super eum* Nihil vltia restat elargiendum.

Ps. 13. Hic in hæu Patris quiescebat: *Apud te est fons vite*: huc accurrebant omnes, quotquot aliquo indigebant & omnibus dat assuenter. Quanta suos largitur fructus vbertate, de quo dicitur: *Erit tanquam lignum, quod plantatum est* &c. quod fructum suum dabit? Notat hæc verba psalterij D. Amb. Quod fructum suum dabit in tempore suo, atque in ijs hoc primum: Dabit, & ait: *Ligna terra fructum non dant, sed ferre dicuntur.* Dare etenim supponit voluntatem, si proprie loquamur. Equidem Christus liberè dat, & perfecta libertate. Dat omnibus assuenter, quantum indigent. Lignum vite (D. Ambros.) & sapientie dat fructum, hoc est, largitur donat. Omnibus liberaliter & abundanter dat fructus vite gratie, & fructus diuina sapientie: quocirca omnes ad Christum accurrebant, idcirco velut vite fons, qui de sinu cœlestis Patris nascitur, abundanter liberalis, & liberaliter abundans omnibus ad se accurrentibus elargitur, cum omnia Pater operetur & decernat per filium, verum hoc operatur Spiritus S. dedit S. diuinus amor, vt nobis Pater hunc fontem tribuat, & per ipsum nobis illum profudit: *Sic Deus dilexit mundum* &c. iam nihil superest tribuen-

Ps. 35. Hic in hæu Patris quiescebat: *Apud te est fons vite*: huc accurrebant omnes, quotquot aliquo indigebant & omnibus dat assuenter. Quanta suos largitur fructus vbertate, de quo dicitur: *Erit tanquam lignum, quod plantatum est* &c. quod fructum suum dabit? Notat hæc verba psalterij D. Amb. Quod fructum suum dabit in tempore suo, atque in ijs hoc primum: Dabit, & ait: *Ligna terra fructum non dant, sed ferre dicuntur.* Dare etenim supponit voluntatem, si proprie loquamur. Equidem Christus liberè dat, & perfecta libertate. Dat omnibus assuenter, quantum indigent. Lignum vite (D. Ambros.) & sapientie dat fructum, hoc est, largitur donat. Omnibus liberaliter & abundanter dat fructus vite gratie, & fructus diuina sapientie: quocirca omnes ad Christum accurrebant, idcirco velut vite fons, qui de sinu cœlestis Patris nascitur, abundanter liberalis, & liberaliter abundans omnibus ad se accurrentibus elargitur, cum omnia Pater operetur & decernat per filium, verum hoc operatur Spiritus S. dedit S. diuinus amor, vt nobis Pater hunc fontem tribuat, & per ipsum nobis illum profudit: *Sic Deus dilexit mundum* &c. iam nihil superest tribuen-

Ps. 13. Hic in hæu Patris quiescebat: *Apud te est fons vite*: huc accurrebant omnes, quotquot aliquo indigebant & omnibus dat assuenter. Quanta suos largitur fructus vbertate, de quo dicitur: *Erit tanquam lignum, quod plantatum est* &c. quod fructum suum dabit? Notat hæc verba psalterij D. Amb. Quod fructum suum dabit in tempore suo, atque in ijs hoc primum: Dabit, & ait: *Ligna terra fructum non dant, sed ferre dicuntur.* Dare etenim supponit voluntatem, si proprie loquamur. Equidem Christus liberè dat, & perfecta libertate. Dat omnibus assuenter, quantum indigent. Lignum vite (D. Ambros.) & sapientie dat fructum, hoc est, largitur donat. Omnibus liberaliter & abundanter dat fructus vite gratie, & fructus diuina sapientie: quocirca omnes ad Christum accurrebant, idcirco velut vite fons, qui de sinu cœlestis Patris nascitur, abundanter liberalis, & liberaliter abundans omnibus ad se accurrentibus elargitur, cum omnia Pater operetur & decernat per filium, verum hoc operatur Spiritus S. dedit S. diuinus amor, vt nobis Pater hunc fontem tribuat, & per ipsum nobis illum profudit: *Sic Deus dilexit mundum* &c. iam nihil superest tribuen-

Ps. 13. Hic in hæu Patris quiescebat: *Apud te est fons vite*: huc accurrebant omnes, quotquot aliquo indigebant & omnibus dat assuenter. Quanta suos largitur fructus vbertate, de quo dicitur: *Erit tanquam lignum, quod plantatum est* &c. quod fructum suum dabit? Notat hæc verba psalterij D. Amb. Quod fructum suum dabit in tempore suo, atque in ijs hoc primum: Dabit, & ait: *Ligna terra fructum non dant, sed ferre dicuntur.* Dare etenim supponit voluntatem, si proprie loquamur. Equidem Christus liberè dat, & perfecta libertate. Dat omnibus assuenter, quantum indigent. Lignum vite (D. Ambros.) & sapientie dat fructum, hoc est, largitur donat. Omnibus liberaliter & abundanter dat fructus vite gratie, & fructus diuina sapientie: quocirca omnes ad Christum accurrebant, idcirco velut vite fons, qui de sinu cœlestis Patris nascitur, abundanter liberalis, & liberaliter abundans omnibus ad se accurrentibus elargitur, cum omnia Pater operetur & decernat per filium, verum hoc operatur Spiritus S. dedit S. diuinus amor, vt nobis Pater hunc fontem tribuat, & per ipsum nobis illum profudit: *Sic Deus dilexit mundum* &c. iam nihil superest tribuen-

Ps. 13. Hic in hæu Patris quiescebat: *Apud te est fons vite*: huc accurrebant omnes, quotquot aliquo indigebant & omnibus dat assuenter. Quanta suos largitur fructus vbertate, de quo dicitur: *Erit tanquam lignum, quod plantatum est* &c. quod fructum suum dabit? Notat hæc verba psalterij D. Amb. Quod fructum suum dabit in tempore suo, atque in ijs hoc primum: Dabit, & ait: *Ligna terra fructum non dant, sed ferre dicuntur.* Dare etenim supponit voluntatem, si proprie loquamur. Equidem Christus liberè dat, & perfecta libertate. Dat omnibus assuenter, quantum indigent. Lignum vite (D. Ambros.) & sapientie dat fructum, hoc est, largitur donat. Omnibus liberaliter & abundanter dat fructus vite gratie, & fructus diuina sapientie: quocirca omnes ad Christum accurrebant, idcirco velut vite fons, qui de sinu cœlestis Patris nascitur, abundanter liberalis, & liberaliter abundans omnibus ad se accurrentibus elargitur, cum omnia Pater operetur & decernat per filium, verum hoc operatur Spiritus S. dedit S. diuinus amor, vt nobis Pater hunc fontem tribuat, & per ipsum nobis illum profudit: *Sic Deus dilexit mundum* &c. iam nihil superest tribuen-

Ps. 13. Hic in hæu Patris quiescebat: *Apud te est fons vite*: huc accurrebant omnes, quotquot aliquo indigebant & omnibus dat assuenter. Quanta suos largitur fructus vbertate, de quo dicitur: *Erit tanquam lignum, quod plantatum est* &c. quod fructum suum dabit? Notat hæc verba psalterij D. Amb. Quod fructum suum dabit in tempore suo, atque in ijs hoc primum: Dabit, & ait: *Ligna terra fructum non dant, sed ferre dicuntur.* Dare etenim supponit voluntatem, si proprie loquamur. Equidem Christus liberè dat, & perfecta libertate. Dat omnibus assuenter, quantum indigent. Lignum vite (D. Ambros.) & sapientie dat fructum, hoc est, largitur donat. Omnibus liberaliter & abundanter dat fructus vite gratie, & fructus diuina sapientie: quocirca omnes ad Christum accurrebant, idcirco velut vite fons, qui de sinu cœlestis Patris nascitur, abundanter liberalis, & liberaliter abundans omnibus ad se accurrentibus elargitur, cum omnia Pater operetur & decernat per filium, verum hoc operatur Spiritus S. dedit S. diuinus amor, vt nobis Pater hunc fontem tribuat, & per ipsum nobis illum profudit: *Sic Deus dilexit mundum* &c. iam nihil superest tribuen-

dum. *Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam est illo omnia nobis donatur?* Non ait: qui nobis filium suum tradidit, sed qui filio suo non pepercit, & pro nobis omnibus tradidit illum, non enim illi lat erat illum taliter qualiter dare: nec vt hic venientem in mundum homines illum benigne reciperent, illi seruirent, nec molli gossipio (vt dicitur) illum reclinarent, sed non pepercit illi, verum crudelissimæ omnium bestie tradidit potestati: malitiæ nimirum efficaci hostium suorum, imo ipsius diaboli. *Vera pestema*, quam dixit Iacob, quæ filium illius in frustra dilaceravit, vt in eum ageret qui quid aut potestas posset aut voluntas vellet, vsque ad mortem crucis ignominiosam. Qui tam liberaliter filium suum ea dedit intentione, atque vt nobis suum profunderet sanguinem, vitam suam, suis merita, suam redemptionem, qua ratione suspicabimur, illi quidquam superesse quod nobis minime tradidisset?

His fundantur argumenta S. Theologiæ de causis Incarnationis filij Dei, qui namque illum principaliter operatus est, amor hic fuit Dei, cū enim sit summum bonum, homini cupiebat adferre summam diuinæ essentiæ communicacionem, hæc autem sit per mysterium, quo factus est homo. Domine mi, quid rerum faciet iste tibi charissimus filius quando factus seruus in mundum venerit, seque in eo manifestarit? *Non clamabit, atque accipiet personam, neque audietur vox eius foris.* Legit D. Matt. *Non contendet, neque clamabit nec audiet aliquis in plateis vocem eius.* Quomodo fiet istud? Hoc hodie considera, quia in loco omnium maxime publico, id est, in templo Hierusalem, in die maioris populi confluxus, in festo solemniori stat, vocem atollit, & clamat. *In magno festiuitatis die habet Iesus, & clamabat.*

Duo sunt genera clamoris, vnum contentiosum, & iracundum, dum verba effutit inordinata. Duo generis hic malus est clamor & filius iræ, crimen capitalis claudere de quo meminit Apostolus. *ira & indignatio, mors.* Et clamor, & blasphemia tollatur à vobis. Vt de Ephe. 4. 31. clarat D. Greg. 9. & apposuit D. Tho. 6. & hunc a Lib. 31. Christus non habuit, in quo fuerunt affectus omnes ita moderati, vt eorum nullus esset incompertus. Est & alius clamor, qui oritur vel ex desiderio alicuius rei, vt enim ostendas, quam ardentem illam exoptes, clamore magno tibi illam ecedi efflagitas, vel ex pœna seu dolore, quo ex recepto damno affligeris, vides etenim domum exuri, vt autem auxilium adferatur, vocem extollis, & hunc habuit Christus, nostram enim exoptans bonum, & illo nos inuitans, videns nos

Ge. 37. 35.

VII. mor. c. 31. b 2. 294. 158. ar. 7.

huic nequaquam attendentes, vociferatur ut gradum sistamus, illumque auscultemus. Nostrium inruerit malum quod festino gradu ad tartara properemus, nihilque sit quod nobis remoram iniiciat, vociferatur, vobis acclamat, ut aures illi præbeamus, ac imminens nobis periculum attendamus.

Clamore magno sæpe prædicandum est quomodo vis discursus esse submissos, si domus tua flammis in cælum ascendentibus exuratur, iram commouendo diuinam: tu vero stes otiosus ut cytharam pulsans, risui dedecus, iocisque intricatus? Qualiter vis hic se à clamore cohibeat, qui te cernit gressu ad infernum tendere celeriori: quem diabolus hoc itinere properantem abripit, quod ita volupè perambulas: tu vero lætitia, cætibisque sacris indulgeas? Quas voces non emitteret medicus in vrbe lue contagiosa infecta, in qua febribus homines, & peste mortifera languerent, si non lenibus expensis cordiale confecisset sufficiens ut omnibus illud sumentibus salutem valeat impertiri: videret nihilominus, quod ad illud inuitando, imo gratis concedendo, non esset, qui accederet, imo singuli dicerent: hæc ego peste infectus manere gesticio, & hæc ardentissima febrî decumbere?

VIII.
Similitudo.

IX.

Apertis loquor. Duo ad Christum spectabant quæ eius personam tangebant, & quæ nostram salutem & remedium. Si spectes illius negotia, tacet, ad non idcirco vociferabatur: quinimo supremis ap-
nostra ve- peritis conuictis ut agnus detonsus, non a-
ro voci- perien sos suum obmutuit: *Sicut cuius ad occasio-*
feratur. *nam ductus est, & non aperuit os suum. Quis*
Isa. 53.7. cum malediceretur, non maledicebat; cum
1. Per. 2. pateretur non comminabatur. Ipsa nocte, qua

23. captus ab inimicis sistitur in eorum concilio, & repetitis quæstionibus contra vitam suam interrogatus, nihil respondit: ita ut ad unum ex ore eius verbum extorquendum expedire iudicauerit summus sacerdos eum per Deum viuum adiutate: *Adiuro te per Deum viuum, ut dicas nobis &c.* Ad Herodis tribunal adductus, & molesta nimis ac frequenti interrogazione provocatus: *Interrogabat eum multis sermonibus semper tamè tacuit & quamuis præsentibus adessent Principes*

Matt. 26. 66. *Luc. 23. 9.* sacerdotum *Constantiter accusantes eum, silentium tamen seruauit altissimum.* In prætorium tra-
ctus Pilati, de grauibus multisque criminibus ac-
cusatus, & vna atque altera vice interrogatus sic
silens obmutuit: *Vi miraturus Praes vehementer.*
Frustra expectas ab eo, quod vocem sit sublaturus, contra inimicos expostulans, aut eum illis
acriter contendens, aut in defensionem sui vel

verbum adducturus: nequaquam: *Non contendet neque clamabit.*

Mysterium hic contemplare passionis Domini 46
nostri verè sublimissimū, nam idcirco præter cælestis illud hic notaret indicauit. Quem mihi reū inuenias, qui licet culpæ noxius, dum accusatur, non pro se respondeat, & accusatoribus ac testibus se opponat aduersariis, toto laborans studio ut crimen vel neget, vel excusando diminat: Et quis hominem vidit nullius flagitij reū, & qui perfectam possit dare satisfactionem, & innocentia suæ testimonium, si falso tamen & multiosè raptus sit ad tribunal, vocem suam coram Iudice non attollat, protestatus iniuriam sibi iniuri grauissimam ad Dei prouocans insultam, seipsum exonerans, & contra accusatores suos leonem indiens, excandescat: Ab vnico Christus Dominus noster commendatur, quod in omnibus, & per omnia tacuerit, nec cum inimicis cōtenderit, nec in aduersarios testesque fremens instruxerit, nec falsis eorum responderit obiectionibus, nec quidem dixerit, obiecta crimina vera non esse. (habet hic illud: *Non contendes, non clamabit*) sed diuinam illam integritatem seruauit, non conquestus est, non appellauit, non protestatus est, non contradixit: illud complens, quod in agni sacrificio præfigurabatur à Deo præstitutum, ne os aliquod confringeretur, per hoc integritatem significans Saluatoris, illud prototypon non superatum, & ab omni infirmitate alienum: illud non conqueri, non ingemiscere, non in aliquem commoueri, non in alios protestari, eximium per hoc demonstrans illud Sacramentum, quod in præclara eius morte comprehēdebatur. Itaque in eo quod ipsum concernebat, tacuit Dei se committens iudicio, qui in se susceperat honorē eius rueri integerrimum itaque dixerat: *Suspiciam tum*: Illud considera in eo quod heri proposuit nobis Euangelista: eum enim tam horrendis eū inimici conuictis Iacerassent Samaritanum & demoniacum calumniantes, insignem semper seruauit mansuetudinem, tota, ut vidimus, benignitate respondens imperturbatus cælesti suo Patris & seipsum commendans protegendum: *Est qui quarat & iudicet.*

Verum enim vero in iis quæ nos spectant, vociferatur, clariore edit, & altu n intonat: agebat enim cum surdis, cum misericordia suæ cōtemp-
toribus, cū iis qui voluntariè in animæ suæ rui-
nam properabant. Clamore valido locutus est nobis condolens, & certens quàm flocci vitam æternam faciamus, & quàm festinè ad tartara procurramus. Voce magna clamauit, dum illi
non

non respondemus, & ad eius clamores obfurd-
timus, & tactus dolore cordis intrinsecus, cum
sui deficiamus, nobis ille viuas offert aquas: nos
autem illas peruersi repudiemus: Hæ sunt eius
voces: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* Illa spe-
ctat variis Isaie verba: *Omnes sitientes venite ad a-*
guas. Notat D. Hier. quod in Hebræo sit quoddam
interiectio, quæ apud Hebræos eximium deno-
tat dolorem & compassionem: *Heu qui sititis, ve-*
nite ad aquas. Metaphora sumitur ab eo, qui me-
dius stat inter morfos à serpentibus, & aspidibus
sui morientes, cuius hoc omne studium esset, vt
anxia nimis diligentia aquam inquireret, si for-
te fontem inueniret aquas ebullientem suaves,
recentes, refrigerantes, illasque sitientibus offer-
ret: & quidem gratis: videret autem nemine acce-
dere, bibere velle neminem, imo potius cunctos
eorum magna molestia, & sudore effodientes
illudque inter manus comptimentes, si forte vel
aquæ gutta elicerent, quæ vel non efflueret, vel
lutosâ foret & malefana: quo cordis dolore, &
commiseratione exclamaret: *Heu amici mei, sitis*
perantes, attendite, quod vbi aquas quaritis, eas

nequaquam inuenitis, saltem tales, quæ vobis si-
tim extinguant, imo potius ilam irritabunt acer-
bius. Venite, & videte, ecce viucentes offero vobis
aquas limpidas, recentes, sanas & quidem gratis,
nullo vestro labore, nullo impendio: ò quantum
ingemisceret! Taliter Christus ingemiscit hodie,
nobisque condolet, hoc illi trahit de corde suspi-
ria, voces exprimit clamorosas, noltram quæ plâ-
guamentiam, fatuitatem & insipientiam: *Et en qui*
sitis, venite ad aquas &c. Quænam sunt, ò Domi-
ne, illæ aquæ illæ quas nunc in mundo consistens
promittit (ait D. Hier.) exclamando: *Si quis sitit,*
veniat ad me, & bibat. O quales aquæ! quàm vi-
uæ, quàm efficaces, quàm sufficentes vt sitim ex-
tinguant, vitamque largiantur? ò quantum contine-
ant, & tribuant refrigerium! ò quàm gratanter
illas offert, & concedit, vt diximus de Samarita-
na! illum cum ipsa deprecemur: *Domine, da mihi*
hanc aquam: Fons diuine, da nobis hanc aquam,
da nobis hanc per tuam misericordiam, quatenus
hic de fontibus illis gratiæ bibentes, illa in glo-
riæ pelago perfruiamur. Amen.

S V M M A R I V M.

HOMILIÆ TRIGESIMÆ SEXTÆ SEQVENTIS.

HODIERNVM Euangelium ad tria puncta reuocatur. In primo Domi-
nus ab Euangelista scribitur in Galilæa, profugus à Iudæa timore
mortis, quam illi in Iudæa Iudæi inferre moliebantur: vt enim cum a-
liis nobis ostendit diuina virtute fortissimum, sic modo describit il-
lum humana timidum infirmitate. *a.* declarando veram fuisse huma-
nam naturam quam assumpserat ex eiusdem effectibus, quos ad sui nominis assump-
sit gloriam, nobis autem ad gloriam & emolumentum. *b.* Inter hos timor *a. 5. 7.*
mortis, quo percussus sæpius se subduxit. Primum, demonstrans assumptæ humanæ
naturæ veritatem. *c.* ac licitum esse Christiano fugam aliquando capessere tempore
persecutionis. *d.* Secundum, pericula nobis esse declinanda. *e.* qui namque hoc mini-
mè agit cum possit, vultque vt Deus eum eripiat, tentator hic est Dei, vt exponit D.
August. & facta Sanctorum nos instruunt. *f.* Tertium, nos docet, qua ratione nos o-
porteat opera nostra bona peragere diuinæ in omnibus conformes dispositionis. *g.* In *a. 5. 4.*
secundo puncto quidam Saluatoris introducuntur parentes, qui nondum in illum
credebant, eum adhortati vt Hierusalem tenderet, proprii lucri cupidissimi: frequens
hoc est admodum mundanis parentibus. *b.* Quibus respondet Christus illis primò de-
clarans quod gloriæ suæ mysterium ignorarent, per crucem explendæ. *i.* nos pariter im-
buens, vt tempus nobis concessum vt illic transigamus, cum modicum sit. *k.* Et secun-
dò *b. 5. 11. 12.*
c. 5. 13.
d. 5. 14. 15.
e. 16.